du-se la aspecte mai serioase, specialiștii explicau dificultățile recuperării bombelor aflate sub o crustă de gheață, vorbeau despre furtunile din februarie și martie (care ar fi putut deplasa bombele, îngreunînd totodată operațiile de recuperare), explicau posibilitatea deteriorării bombelor (sub influența coroziunii sau a vreunui șoc) și a contaminării radioactive cu plutoniu 239.

Cel puțin pentru moment, toate aceste speculații și-au pierdut din actualitate. Analizînd sfărîmăturile găsite, experții au stabilit că ele provin din toate cele patru bombe. În consecință, se apreciază că ele s-au sfărîmat la contactul cu gheața, fără să parcurgă toată grosimea ei. Este necesar deci ca toate fragmentele celor patru bombe, acum încrustate în banchiză, să fie culese una cîte una — operație asemănătoare cu extragerea schijelor din corpul unui rănit. Pe de altă parte, pericolul unei creșteri a radioactivității nu poate fi exclus. Această situație explică trimiterea unui numeros personal calificat de către S.A.C.; la echipa care făcuse primele cercetări, s-au adăugat la începutul acestei săptămîni 168 de persoane. A sosit și o nouă echipă daneză, compusă din oceanografi, probabil pentru a verifica dacă, sub gheață, apele nu au fost totuși contaminate.

ELECTORAL VORBIND, B-52 A PICAT PROST...

Chiar dacă incidentul de pe coasta nord-vestică a Groenlandei nu mai apare atît de grav ca în primele zile de incertitudine, el a avut efecte politice de proporții, determinînd o activizare a opiniei publice scandinave față de pericolul pe care îl reprezintă, pe de o parte, armele nucleare, pe de altă parte, existența bazelor militare. Firește, în primul rînd în Danemarca.

Este cazul să precizăm că acordul în baza căruia funcționează baza de la Thule menționează că avioanele americane cu arme nucleare la bord nu pot utiliza aeroportul bazei: de altfel participarea Danemarcei la N.A.T.O., în general, cuprinde și o clauză potrivit căreia pe teritoriul danez nu sînt admise arme nucleare. Dar după accidentul de la 21 ianuarie — cînd S.U.A. au invocat un caz de forță majoră (avarierea bombardierului) — aceste aranjamente s-au dovedit insuficiente. De altfel, anticipînd reacția opiniei publice daneze, oficialitățile americane au amînat publicarea comunicatului cuvenit, apreciind că, în ajunul alegerilor generale (23 ianuarie), știrea ar oferi un avantaj tactic prețios partidelor ostile apartenenței la N.A.T.O.; așa se explică de ce a fost trecut sub tăcere, atît cît a fost posibil (18 ore), accidentul. În ce privește partidul radical (care pare să dețină un rol esențial în alcătuirea unui guvern de coaliție), temerile americane s-au confirmat. În Norvegia, incidentul a oferit noi argumente curentului de opinie care preconizează retragerea din N.A.T.O. în 1969. În Finlanda, ziarul „Suomenmaa", reamintind, de asemenea, scadența N.A.T.O., sublinia actualitatea propunerii președintelui Kekkonen privind crearea unei zone denuclearizate în nordul Europei.

Comentariul ziarului finlandez se apropie de contextul real în care trebuie situat accidentul de la Thule. Riscul unor asemenea accidente are șanse să persiste atîta timp cît nu se va realiza un ansamblu de măsuri avînd ca rezultat final dezarmarea generală. Distrugerea accidentală a patru bombe prezintă riscuri și îngrijorează; lichidarea totală a primejdiei pe care o prezintă armele nucleare ar fi salutată în întreaga lume.

Mihai MATEI

MAMUTUL

Se spune că bombardierul nuclear din Groenlanda a dispărut sub ghețuri. Nu va exista desigur o nouă afacere Palomares. Nu va fi trimis un ambasador sau un ministru care să spargă banchiza pentru a face o baie și a liniști astfel populația absentă. Poate se va renunța chiar să se recupereze epava, bombele și „cutia neagră", dacă există o asemenea cutie. Și unele și altele zac acum sub o pătură groasă de gheață și, atîta timp cît Polul va rămîne acolo unde este, există toate șansele ca nimic să nu le deranjeze.

Ne gîndim la acei mamuți surprinși de îngheț care au fost găsiți mai tîrziu în Siberia, martori intacți ai unei epoci dispărute. Ce rasă, și în cîte mii sau milioane de ani, va vedea ieșind, din lințoliul lor de zăpadă, fosilele înspăimîntătoare pe care noi le-am depus acum acolo?

Dacă succesorii noștri vor descoperi puterea lor iar această descoperire le va cruța viața, ce idee își vor face despre noi? Ne vor considera ei oare pitecantropi imprudenți sau semizei care au făcut greșeala de a se crede zei pe de-a-ntregul?

Robert ESCARPIT
(Din **Le Monde**)

— *Și vrei să spui că asta-i balenă?* (Din **The Evening Standard**, Londra)

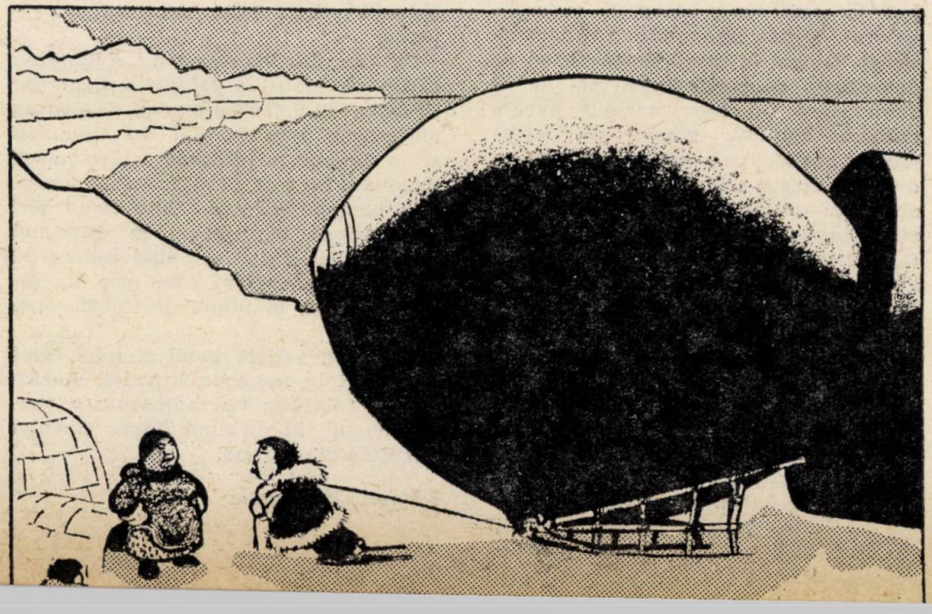

reflector

RELAȚIILE ATENEI CU S.U.A.

Referindu-se la recunoașterea guvernului Papadopoulos de către Administrația Johnson, observatorii menționează că S.U.A. au prezentat această recunoaștere drept o necesitate determinată de pericolul ce-l prezintă pentru N.A.T.O. — și, în primul rînd, pentru flancul de sud-est al acestui bloc militar — existența unei situații încordate între aliați. Observatorii relevă de asemenea că Statele Unite au consimțit să reia relațiile diplomatice normale cu Atena numai după ce ar fi primit garanții din partea guvernului grec că va duce o politică externă în conformitate cu interesele N.A.T.O. și că nu va ridica pretenția ca alte state membre ale blocului să acopere cheltuielile militare ce-i revin. S.U.A. ar fi primit de asemenea garanții că guvernul va depune noi eforturi în direcția reducerii condițiilor și termenului pentru întoarcerea regelui în țară.

Cercurile politice consideră însă că, indiferent de motivele care stau la baza recunoașterii oficiale de către S.U.A. a noului guvern grec, această inițiativă diplomatică a slăbit considerabil poziția regelui Constantin în negocierile care vor fi probabil reluate la Roma cu reprezentanții Atenei. Se consideră, de asemenea, că s-ar putea ca, o dată rezolvată problema recunoașterii, guvernul să nu mai dorească revenirea lui Constantin pe tronul Greciei. Pe de altă parte, potrivit unor observatori, Statele Unite consideră că prezența în afara granițelor Greciei a unui șef de stat recunoscut de aliați drept rege al țării, precum și a mai multor deputați de centru, reprezintă un mijloc eficace de presiune asupra guvernului Papadopoulos, mijloc pe care l-ar putea folosi dacă regimul de la Atena și-ar încălca angajamentele față de N.A.T.O.

ZAIRUL SE CONSOLIDEAZA

La 24 iunie 1967 a fost hotărîtă la Kinshasa crearea noii monede congoleze — zairul — nume inspirat de vechea denumire a fluviului Congo. Această măsură este semnificativă pentru eforturile depuse la Kinshasa în vederea realizării procesului de „decolonizare monetară" a țării. O misiune a Fondului Monetar Internațional a vizitat de curînd capitala congoleză pentru a examina la fața locului rezultatele reformei monetare. Experții au conchis că operațiunea a fost încununată de succes. Rezultat cu atît mai remarcabil cu cît, așa cum releva președintele Mobutu, n-a mai fost necesar ca guvernul să recurgă la cele 220 milioane franci puși la dispoziția sa de Fondul Monetar Internațional și de Statele Unite pentru realizarea operațiunii de la 24 iunie.

SURD LA CONFIDENȚE

O firmă electronică din Baltimore a renunțat la fabricarea unui barman cibernetic, deși acesta s-ar fi priceput să prepare, cu o rapiditate fără precedent, 1 000 de cocktailuri diferite. Robotul avea un cusur care îl făcea nerentabil: era surd la confidențele beților melancolici.

Evoluția relațiilor iugoslavo—vest-germane

Dr. Ranko Petkovici
redactor-șef adjunct al revistei „Medunarodna Politika"

Paris. La negocierile iugoslavo-vest-germane în vederea restabilirii relațiilor diplomatice între guvernele de la Bonn și Belgrad. În fotografie, de la stînga la dreapta : Hans-Haelmuth Ruete, șeful delegației vest-germane, Vejvoda, ambasadorul Iugoslaviei la Paris, și Zvonko Perisic, șeful delegației iugoslave

În urmă cu mai mult de un deceniu, în anul 1957, în conformitate cu poziția sa principială că există două state germane, Iugoslavia a luat hotărîrea de a stabili relații diplomatice cu Republica Democrată Germană. Acest fapt a fost folosit de către guvernul vest-german de atunci, al lui Adenauer, drept un pretext pentru ruperea relațiilor diplomatice ale Republicii Federale a Germaniei cu Iugoslavia. Guvernul de la Bonn și-a găsit motivarea politico-ideologică pentru acest act în așanumita doctrină Hallstein, potrivit căreia R.F. a Germaniei trebuie să rupă în mod automat relațiile diplomatice cu orice țară care recunoaște Republica Democrată Germană, cu excepția U.R.S.S. Se înțelege că Iugoslavia n-a putut accepta teza lipsită de temei a doctrinei Hallstein, că există numai un singur stat german și n-a putut permite nimănui să se amestece în dreptul său suveran de a hotărî singură cu ce țară va întreține relații diplomatice. Astfel, ruperea relațiilor diplomatice cu Bonnul a avut loc fără vina ei .

În cei zece ani care au trecut de atunci, relațiile între Iugoslavia și R.F. a Germaniei n-au fost nici normale, nici prietenești, deși s-au menținut unele contacte la nivelul consulatelor și al misiunilor comerciale. În realitate, este vorba de două sfere de relații reciproce : în sfera politică, relațiile s-au agravat în permanență din cauza refuzului guvernelor lui Adenauer și Erhard de a plăti despăgubiri victimelor teroarei naziste din Iugoslavia și din cauza tolerării și stimulării activității antiiugoslave desfășurate de organizațiile emigranților iugoslavi pe teritoriul R.F. a Germaniei ; în sfera economică, relațiile au continuat prin canale vechi, ceea ce era în interesul ambelor părți care doreau să se mențină nivelul de atunci, destul de ridicat, al volumului schimburilor comerciale. Totuși, inexistența relațiilor diplomatice și atmosfera nesatisfăcătoare în ceea ce privește relațiile politice au influențat în mod inevitabil și relațiile economice. Din fruntea listei partenerilor cei mai importanți ai Iugoslaviei în comerțul exterior, R.F. a Germaniei a coborît pe locul 4 (după Italia, Uniunea Sovietică și S.U.A.).

Cu toate că între timp au avut loc anumite contacte oficiale între Belgrad și Bonn în vederea soluționării unor probleme deschise, efectele lor au fost de importanță secundară (de pildă aranjamentele economico-financiare pe anul 1964). Prin formarea noului guvern, așa-numita „mare coaliție" Kiesinger-Brandt, s-au creat unele premise mai serioase pentru schimbarea poziției Bonnului. A fost proclamată „noua politică răsăriteană", care trebuia inevitabil să rupă cu anumite prejudecăți ale cabinetelor anterioare de la Bonn dacă dorea să obțină unele rezultate pozitive. Ținînd seama de faptul că aceste prejudecăți s-au înrădăcinat în unele medii politice din R.F. a Germaniei, trebuie înțelese și dificultățile de care s-au lovit inițiatorii „noii politici răsăritene", îndeosebi vicecancelarul Brandt, care a trebuit să demonstreze, tocmai în acest domeniu, că se deosebește de predecesorii săi de la Bonn și să marcheze anumite puncte politice care să ateste că intrarea în coaliție cu democrat-creștinii a avut un „raison d'être" mai precis. Tocmai prin aceste dificultăți se pot explica în bună parte anumite șovăieli și controverse în privința restabilirii relațiilor diplomatice cu Iugoslavia. La început, formula cercurilor oficiale de la Bonn că Iugoslavia este „un caz special" deoarece a avut deja relații diplomatice cu R.F. a Germaniei, a însemnat că tratativele cu ea vor fi cele mai complicate și cele mai dificile, ținîndu-se seama de antecedentele legate de doctrina Hallstein și de recunoașterea R.D.G. Ulterior, a precumpănit, se pare, părerea contrară și anume că Iugoslavia este „un caz special" în sensul că reluarea relațiilor diplomatice cu ea va fi mai simplă deoarece au existat deja relații.

La rîndul său, Iugoslavia a dat dovadă de multă răbdare și înțelegere pentru clarificarea poziției Bonnului în problema restabilirii relațiilor diplomatice cu Iugoslavia. Logica politică a acestei atitudini este foarte precisă ; Bonnul a fost acela care a rupt relațiile cu Iugoslavia. Bonnul trebuie să fie cel care să întreprindă inițiativa pentru reluarea relațiilor cu Iugoslavia. Singura „condiție" cerută de Iugoslavia este ca nici una din părți să nu pună nici un fel de condiții pentru reluarea relațiilor. Această poziție a Iugoslaviei se bazează pe următoarele premise principiale : 1) ea nu dorește să accepte condiții impuse de alții, dar nici nu impune condițiile sale altora ; 2) ea consideră că soluționarea problemelor litigioase și a celorlalte probleme deschise nu trebuie să preceadă restabilirea relațiilor diplomatice deoarece pentru soluționarea acestor probleme în mod succesiv și pe un termen mai îndelungat creează un climat propice și un cadru adecvat tocmai relațiile diplomatice normale.

Pozițiile Belgradului și Bonnului s-au apropiat într-o asemenea măsură încît a fost posibilă trecerea la tratative oficiale desfășurate pe un teren neutru, la Paris. După cum era și de așteptat, tratativele s-au terminat cu succes și prin aceasta s-a încheiat vidul diplomatic care a existat în ultimii zece ani în relațiile iugoslavo — vest-germane.

Fără îndoială că reluarea relațiilor diplomatice este în interesul atît al R.F. a Germaniei cît și al Iugoslaviei. Normalizarea relațiilor va avea o influență favorabilă în primul rînd asupra dezvoltării continue a relațiilor economice, care poate fi mai rapidă decît pînă acum : în anul 1966, exportul R.S.F.I. în R.F. a Germaniei a crescut de la 95 632 000 dolari la 114 232 000 dolari față de anul 1965, iar importul din R.F. a Germaniei de la 117 024 000 la 155 264 000 dolari. Volumul schimburilor comerciale a continuat să crească și în anul 1967, dar a continuat să crească și deficitul iugoslav care a ajuns la 170 000 000 dolari. S-ar putea aștepta în mod normal că, într-un climat favorabil, ambele părți vor depune eforturi sporite pentru creșterea și echilibrarea schimburilor comerciale reciproce.

Un domeniu important de colaborare există în sfera angajării muncitorilor iugoslavi în R.F. a Germaniei. Este vorba de cîteva sute de mii de muncitori și se impune necesitatea reglementării statutului lor prin aranjamente interstatale corespunzătoare. Cele două țări au interese comune și în domeniul schimburilor turistice, ținînd seama de faptul că Iugoslavia este una din țările cele mai îndrăgite de turiștii vest-germani.

Avînd în vedere locul și rolul celor două țări în regiunea Europei, normalizarea relațiilor va reprezenta o contribuție și la îmbunătățirea situației generale din Europa.

Belgrad, 30 ianuarie

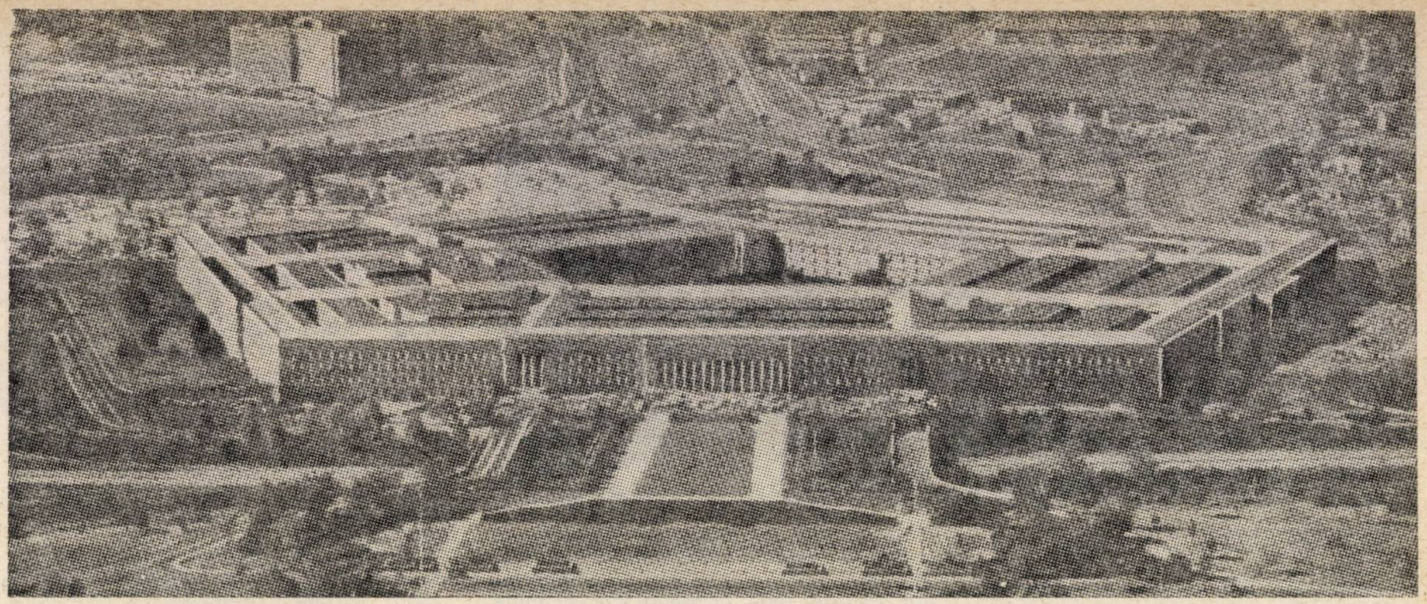

Pentagonul, ministerul de război al S.U.A., și-a luat numele de la forma geometrică a grupului de clădiri în care se află închise, ca într-o cetate, birourile sale.

IERI ȘI AZI LA PENTAGON

Eugen Preda

— „Această cazarmă este o junglă". Cuvintele aparțin lui Robert McNamara și au fost rostite cu șapte ani în urmă, la puțină vreme după ce intrase în ea, în calitate de secretar al Departamentului Apărării. „Cazarma" se află situată în apropierea capitalei americane și este considerată cea mai mare clădire din lume destinată unei instituții. Privită din elicopter, ea se înfățișează sub forma a cinci pentagoane concentrice, avînd cinci etaje fiecare. Tocmai de aceea, unui ziarist din Washington, construcția i-a sugerat comparația cu o „pînză de păianjen din beton". În sfertul de secol de cînd există clădirea, porecla s-a transformat în simbol. Cartier general al armatei și sediu al Departamentului de Război, Pentagonul adăpostește, din 1947, anul înființării, Departamentul Apărării, reunind sub un singur acoperiș eșalonul superior al forțelor militare. Zilnic, 27 000 de persoane se răspîndesc prin cei 28 de kilometri de coridoare spre 7 000 de birouri. În vîrful ierarhiei se află secretarul Departamentului Apărării, cunoscut peste ocean și sub denumirea curentă de șef al Pentagonului.

■ Noul „patron"

Pînă la 1 martie, în încăperea 3. E-880, în cabinetul ministerial, se va instala un nou locatar : Clark Clifford. Desemnat la 19 ianuarie în calitate de secretar al Departamentului Apărării de către președinte — care deține și funcția de comandant suprem — Clifford își va prelua postul după ce predecesorul său va da ultimul retuș bugetului militar pe exercițiul financiar următor. Deși pînă în prezent n-a ocupat vreo funcție oficială în guvern, cunoaște bine problemele acestuia, cele mai familiare fiindu-i chiar cele ale Pentagonului.

Născut în 1906, C. Clifford, de formație jurist, a luat contact cu viitoarea politică a capitalei americane spre sfîrșitul celui de al doilea război mondial cînd, ca ofițer de marină, a devenit aghiotant naval al președintelui Roosevelt. Demobilizat în 1946 cu gradul de căpitan de navă, el a continuat să fie folosit de președintele Truman în calitate de consilier special, pînă la 1 februarie 1950. Imediat după terminarea războiului s-a dedicat întocmirii unui studiu în vederea contopirii organizatorice a departamentelor Armatei, Flotei și Forțelor aeriene, care funcționau pînă atunci separat, și elaborării legislației corespunzătoare. Această activitate a fost încununată în 1947 de trecerea prin Congres a Legii privind Securitatea Națională — lege pe temeiul căreia au fost create Departamentul Apărării, C.I.A. (organismul de spionaj) și Consiliul Național al Securității.

Experiența de avocat a lui Clifford — profesie pe care o practică din 1928 — a fost folosită în timpul administrației Truman mai ales în materie de legislatură, încredințîndu-i-se, după crearea Departamentului Apărării, și misiunea de „agent de legătură" al Casei Albe cu noul minister. În 1949 a participat la elaborarea unor amendamente la legea amintită mai sus, în vederea întăririi autorității secretarului apărării. După 1950 revine la practica avocaturii.

Dispariția lui Clifford din culisele vieții politice a capitalei americane a luat sfîrșit o dată cu revenirea, la începutul actualului deceniu, a democraților la Casa Albă. Bine informatul corespondent la Washington al ziarului „Le Monde", A. Clément, scria despre Clifford că „și-a găsit, în mod natural, vocația în rîndurile acestei elite paralele care gravitează în jurul puterii, o inspiră și o informează, fără să fie atinsă vreodată de consumanta ambiție de a o exercita direct. Această discreție este de altfel profitabilă pe toate planurile, pentru că permite să dai sfaturi fără a te angaja într-adevăr, de a te pasiona pentru politică fără a o exercita, de a-ți face clienți fără a te vinde lobiștilor, pe scurt spus, să încarnezi versiunea americană a eminenței cenușii cu limitările ei dar și cu posibilitățile de improvizare și îmbogățire". În momentul în care, după alegerile prezidențiale din noiembrie 1960, John F. Kennedy urma să devină noul șef al Casei Albe, C. Clifford a fost investit din nou cu misiunea de „agent de legătură" pentru a pregăti preluarea mecanismului puterii de la Administrația Eisenhower. Drumurile sale se intersectează din nou cu cele ale oamenilor care se ocupă de problemele militare, noul președinte desemnîndu-l să facă parte dintr-o comisie însărcinată să efectueze un studiu aprofundat asupra organizării și administrării Pentagonului. După eșecul invaziei de la Playa Giron în mai 1961, C. Clifford este chemat în rîndurile „Comisiei Consultative pentru problemele de politică externă", al cărei președinte devine după doi ani, iar în timpul Administrației Johnson cumulează și funcția de președinte al altei comisii consultative, pentru informațiile (de spionaj) din străinătate. În cartea ziariștilor J. Evans și R. Novak : „Lyndon Johnson : The Exercise of Power" (New York, 1966), sînt citate 17 cazuri în care titularul — desemnat al Pentagonului — a acționat în calitate de „agent de legătură" al actualului președinte. În ultimii ani a îndeplinit o serie de misiuni decurgînd din agresiunea americană în Vietnam și a participat, în calitate de consilier al președintelui, la conferința de la Manila din 1966 a șefilor statelor participante la această agresiune. Zia-

→

Clark Clifford și președintele Johnson

rul „Washington Post" semnala că, în afară de faptul că a pledat în favoarea bombardamentelor asupra Republicii Democrate Vietnam, C. Clifford s-a opus și întreruperii lor (așa-numita „Pauză") acum aproape doi ani. Prezentîndu-i cartea de vizită în cursul conferinței de presă în care a anunțat numirea noului șef al Pentagonului, președintele a declarat: „El a avut rolul de consilier în majoritatea hotărîrilor importante adoptate în domeniul internațional, în privința apărării, a armamentului și a acțiunilor" (întreprinse).

■ Predecesorii și moștenirea lor

Formarea complexului militar-industrial și rolul pe care-l joacă în viața socială a Statelor Unite constituie un fenomen nou și poate cel mai pregnant din istoria postbelică a acestei țări. Într-o cuvîntare rostită anul trecut la 13 decembrie în Senat, J. W. Fulbright sublinia că, hrănit de războiul din Vietnam, complexul militar-industrial a devenit o forță economică și politică majoră. „Din ce în ce mai mult economia, guvernul și universitățile noastre se adaptează cerințelor războiului continuu — război total, război limitat și război rece". După opinia președintelui Comisiei senatoriale pentru afaceri externe, situația care duce „la transformarea noastră într-o societate militarizată" nu este urmarea vreunei conspirații a „negustorilor de moarte" ci „rezultatul inevitabil al creării unui uriaș stabiliment militar permanent".

Crearea Departamentului Apărării a constituit o expresie a tendințelor de dominație mondială care decurgeau din doctrinele mesianice la modă imediat după război și se întemeiau pe forța economică și pe monopolul atomic. Dimensiunile activității Pentagonului în domeniul politicii militare și al coordonării celor trei departamente subordonate (forțe terestre, flota și forțele aeriene) a Comitetului mixt al șefilor de state majore instituit ulterior, au sporit în progresie geometrică. Istoria Pentagonului este jalonată de manifestările „aroganței puterii" și de lovituri de teatru, rivalități și conflicte în legătură cu doctrinele politico-militare și cu distribuirea alocațiilor bugetare. Toate acestea au însoțit permanent formarea celui mai mare și mai complex aparat militar pe care l-a avut vreodată un stat capitalist. Lectura cărții lui Carl W. Borklund: „Men of the Pentagon" — Oamenii de la Pentagon (New York, 1966), consacrată biografiilor miniștrilor de pînă acum ai apărării, atrage atenția asupra unei caracteristici comune deținătorilor acestei funcții. Cu excepția lui George C. Marshall, ministru în perioada septembrie 1950—septembrie 1951, chemat în această funcție pentru a restabili prestigiul instituției compromis de scandalurile din timpul predecesorului său, toți ceilalți titulari ai Pentagonului au fost oameni de afaceri. Marshall fusese în timpul războiului șeful de stat major al forțelor armate americane iar în anii 1947—1948 secretar al Departamentului de Stat. Primul șef al Pentagonului, James Forrestal (septembrie 1947—martie 1949), a fost președintele băncii Dillon, Read & Co., Louis Johnson (martie 1949—septembrie 1950) aparținea unei importante firme de avocatură și datorită relațiilor sale în lumea de afaceri a fost responsabilul financiar al partidului democrat în cursul campaniei electorale pentru primele alegeri prezidențiale de după război. Robert Lovett (septembrie 1951—ianuarie 1953) este un cunoscut bancher legat de Banca Brown Brothers, Harriman & Co. și director la mai multe societăți de cale ferată și asigurări. Charles Wilson (ianuarie 1953—octombrie 1957) a fost conducătorul lui „General Motors". Borklund relatează că după ce Eisenhower a devenit președinte, l-a chemat pe Wilson „și i-a cerut să devină secretar al apărării, argumentînd că (Departamentul Apărării) este cea mai mare slujbă administrativă din lume" și, cum s-a exprimat cineva, „cine conduce «General Motors» poate să dirijeze orice" (p. 138). Succesorul său a fost Neil McElroy (octombrie 1957—decembrie 1959), președintele celei mai mari firme de săpun și detergenți din Statele Unite, „Procter & Gamble". Al treilea ministru al apărării din timpul Administrației Eisenhower a fost bancherul Thomas Gates (decembrie 1959—ianuarie 1961). În momentul în care John Kennedy a intrat la Casa Albă, la Pentagon s-a instalat Robert McNamara, anterior președintele societății Ford. Pentru marele public s-a acreditat ideea, de altfel acceptată în Statele Unite, că prezența în fruntea Pentagonului a unui om de afaceri de succes este justificată de imensele fonduri încredințate spre administrare.

Numai în actualul an fiscal, Pentagonul, această pînză de păianjen din beton, va devora 74,4 miliarde de dolari, dintre care 24,5 miliarde sînt afectate continuării agresiunii în Vietnam. În exercițiul fiscal următor (1968—1969) cheltuielile la acest capitol se vor ridica la 25,7 miliarde de dolari, integrîndu-se unui buget militar corespunzător sumei de 77,2 miliarde de dolari. În luna iunie, efectivele forțelor armate americane vor ajunge la 3 488 000. În plus, în subordinele Pentagonului se află un milion de salariați civili.

Acest Mississippi de dolari, care formează bugetul militar, pătrunde în cele mai diferite sectoare ale vieții economice. Un american din zece își datorează salariul cheltuielilor militare. Există 77 de ramuri și subramuri industriale care produc pe baza comenzilor Pentagonului. Numărul furnizorilor se ridică la 20 000 iar al celor care execută sub contracte la 100 000. După cum scria revista „U.S. News and World Report" din 11 decembrie 1967, „Hotărîrile Pentagonului pot duce unele zone la avînt și altele la sărăcie". Mai mult de 6 000 de baze și instalații militare sînt răspîndite în întreaga țară și aduc dolari din buget în zonele respective. În total, în afară de baze, în 5 300 de orașe și alte localități americane există proiecte a căror realizare depinde de Pentagon.

La începutul actualului deceniu, avuția administrată de Pentagon fusese calculată la 170 de miliarde de dolari, iar suprafața aflată la dispoziția lui la 32 de milioane de acri. (Un acru egal cu 0,40468 ha). Julius Duscha, în cartea sa „Arms, Money and Politics" (New York, 1965), consemna: „Se presupune că comisiile Senatului și Camerei Reprezentanților pentru forțele armate supraveghează de pe colina Capitoliului Departamentul Apărării, dar toți membrii celor două comisii, cu cîteva excepții, constituie ei înșiși o parte a complexului industriei de război. Locurile în aceste comisii sînt deținute de persoane direct interesate în afacerile militare" (p. 87). Cînd și cînd ies la iveală fapte de necrezut în legătură cu felul în care Molohul înarmărilor înghite sume imense. În 1962, de pildă, președintele Kennedy și-a exprimat surprinderea, în timpul unei conferințe de presă, în legătură cu faptul că în stocurile americane se aflau surplusuri de materiale strategice în valoare de 3,4 miliarde de dolari peste orice necesități. S-au dat dispoziții de reducere drastică a surplusurilor. Dar pînă la sfîrșitul anului 1964, valoarea surplusurilor a putut fi redusă numai cu 400 de milioane de dolari. Ceea ce a rămas era „cu mult mai mult decît s-ar fi putut folosi în orice fel de război" — subliniază J. Duscha. „Cu toate acestea s-a dovedit imposibil să se reducă mărimea stocurilor din cauza multiplelor interese aflate în joc" (p. 113).

Un capitol al activității Pentagonului, care după opinia senatorului Eugene J. McCarthy exercită o influență tot mai mare asupra politicii externe, îl constituie faptul că „Statele Unite au devenit în prezent principala sursă de arme convenționale din lume". (The Limits of Power, America's Role in the World, New York, 1967, p. 32). Conform datelor apărute în presa americană în intervalul 1961—1967, vînzările de arme ale Pentagonului în străinătate au totalizat 10,14 miliarde de dolari și se apreciază că în următorii 3 ani, ele vor atinge alte 4,6 miliarde de dolari.

Creșterea răspunderilor Pentagonului și a influenței sale în elaborarea și desfășurarea politicii externe au făcut ca în unele cercuri americane să se exprime opinia că postul de conducător al acestui departament a devenit treptat „cel mai puternic în sînul guvernului Statelor Unite după cel al președintelui" (Revista „Army", March, 1967).

În cabinetul de la etajul doi al celui de al cincilea ring al clădirii Pentagonului, Clark Clifford va fi înconjurat

de multe umbre ale trecutului. De pe perete îl va privi portretul în ulei al lui J. Forrestal, care și-a încheiat cariera și viața, aruncîndu-se pe fereastra unui etaj al centrului medical al flotei, obsedat fiind, după cum a circulat zvonul la vremea respectivă, că trupele „roșii" au pătruns în Washington. Pe masa de lucru din stejar masiv, care a aparținut comandantului forțelor americane din Franța în timpul primului război mondial, generalul J.J. Pershing, se vor deschide ultimele dosare pregătite de predecesorul său. În clădire, veterani în uniformă și „copiii minune" aduși de McNamara (matematicieni, economiști, sociologi, psihologi) vor aștepta dispozițiile noului patron. Cînd în urmă cu șapte ani McNamara a suprimat dintr-un condei 500 din cele 4 000 de comisii ce funcționau la Pentagon, a instituit „biroul de administrare operațională" și a adus specialiști din mediul universitar pentru a întemeia toate calculele strategice și de planificare militară pe raportul dintre cost și eficacitate, veteranii l-au ironizat spunînd că vrea să introducă în domeniul militar „filozofia" calculatoarelor electronice. În prezent, oricîte resentimente i-ar păstra veteranii, după cum scrie „U. S. News and World Report" (la 1 ianuarie), se consideră că metodele sale de conducere a unei corporații moderne nu vor putea fi respinse. McNamara a introdus un sistem de „planificare, programare și finanțare" pe termen lung a cheltuielilor militare nu în funcție de cererile diferitelor arme, ci pe baza strategiei general stabilite a Statelor Unite. S-a ajuns la o maximă intensificare a cheltuielilor militare : din întreaga sumă de 980.828 miliarde de dolari, cît au alocat în acest domeniu Statele Unite în întreaga perioadă postbelică, 47,2 la sută au revenit perioadei în care McNamara s-a aflat în fruntea Pentagonului. În aceeași perioadă, efectivul forțelor militare a sporit cu un milion de oameni, din care două treimi au îngroșat rîndurile armatei terestre. Toate compartimentele complexului militar-industrial au avut de profitat.

Agresiunea din Vietnam a demonstrat însă că ordinatoarele electronice nu sînt atotputernice. Cineva trebuia să plătească la Washington, într-un moment în care un nou an electoral bătea la ușă, și mai ales cînd îndoielile asupra acțiunilor viitoare au fost exprimate de însuși titularul Pentagonului. Revista pariziană „L'Express" opina : „Ar fi o eroare să-i atribuim domnului McNamara un temperament pacifist. Se constată însă că îndoiala îi este neplăcută sau că, acolo unde nu mai sînt posibile avantaje, el cere limitarea operațiilor. Atitudinea sa în afacerea vietnameză rămîne aceea a unui om de bună gestiune, care știe să calculeze prețul unei escalade și să constate că avantajul care ar decurge este inferior". Episodul McNamara, ca semnificație mai profundă, constituie însă o expresie a impasului politicii militare a Statelor Unite. „Administratorul" părăsește scena și sub luminile ei pătrunde omul care pînă acum s-a păstrat doar ca „eminență cenușie".

McNamara și fostul subsecretar de stat George Ball, care au argumentat în favoarea dezescaladării, au pierdut și au plecat. Nu mai există acum „avocați ai diavolului" influenți la Washington, ci numai „diavoli" care au plecat și „avocați ai actualei politici" (New York Times). Prin numirea lui Clark Clifford operația „omogenizare" a vîrfului piramidei guvernamentale s-a terminat"

Corespondență din Paris

SFIO aprobă „fuzionarea totală"

Georges Dascal

Unitatea stîngii necomuniste este un proces în plină desfășurare — aceasta era opinia aproape generală a doua zi după congresul extraordinar de la Suresnes al Partidului Socialist SFIO. Într-adevăr, participanții la congres nu numai că au adoptat în unanimitate doctrina și structurile Federației Stîngii, redactate de Comitetul executiv al Federației, dar au considerat, de asemenea, așa cum precizează rezoluția generală prezentată de Guy Mollet, secretar general al partidului, că „voința de fuzionare fiind afirmată de toate familiile politice din componența Federației Stîngii, este necesar acum să se grăbească data fuzionării. Congresul își afirmă voința ca anul 1969 să fie anul nașterii și instalării Partidului Democrat Socialist" (numele pe care-l va purta partidul ivit în urma fuzionării).

În prezența celor doi invitați de onoare — François Mitterrand, președintele Federației Stîngii și președintele Convenției cluburilor, și René Billères, președintele Partidului radical, rezoluția ratificată de congres exprimă clar dorința acestuia : cu un an înainte față de calendar — 1969, în loc de 1970 — cele trei familii alcătuind în prezent Federația Stîngii : SFIO, Convenția cluburilor și Partidul radical vor trebui să facă pasul hotărîtor și să se transforme într-un partid unificat. Este vorba de o fuzionare totală într-un termen mai apropiat decît se prevăzuse și, poate în mod paradoxal, Gaston Defferre, primarul Marsiliei, cu propunerea sa de fuzionare imediată și parțială numai între SFIO și cluburi — propunere respinsă de congres cu 1844 voturi față de 923 — este acela care a promovat acest proces. Adversarii săi, conduși de secretarul general al partidului, Guy Mollet, au răspuns astfel acuzației care le era adusă că nu ar dori fuzionarea parțială pentru a respinge mai bine „fuzionarea totală". Desigur, această forță de stînga trebuie construită și înfăptuită — au subliniat Guy Mollet și adepții săi — dar, au precizat ei, acest obiectiv nu va fi realizat lăsînd deoparte pe radicali, fie chiar și temporar.

Congresul a accelerat deci în mod serios fuzionarea „totală". De altfel, în legătură cu hotărîrea adoptată de congres și calificată drept istorică, în cercurile conducătoare ale partidului socialist se subliniază că există puține exemple de organizații care au avut curajul — așa cum a făcut SFIO — să se declare dispuse să dispară în folosul unei alte organizații considerată mai potrivită pentru atingerea obiectivelor stabilite. Firește, dacă SFIO a cerut celor două formații să-și respecte promisiunea de fuzionare, urmează acum să se cunoască reacțiile acestora din urmă ; dar în ciuda obstacolelor care rămîn, nimeni nu se îndoiește că procesul a fost angajat în mod ireversibil.

Pentru un mare număr de observatori, dovada o constituie prezența la congres a lui Mitterrand și René Billères și declarațiile făcute de ei.

Rămîne o problemă importantă, chiar capitală, de fapt problema principală pentru stînga și care nu figura pe ordinea de zi dar care a fost abordată pe larg în discuție : cea a relațiilor cu Partidul comunist. Mai mulți dintre delegați, deși au recunoscut că nu este posibilă o politică socialistă fără alianța cu Partidul comunist, au apreciat că această alianță trebuie să fie negociată „de pe poziții de forță". Răspunsurile lui Guy Mollet în această privință au atras atenția. Secretarul general s-a declarat oarecum mirat de tonul unor intervenții în această problemă și a făcut observația că, deși ar fi greșit să se creadă că toate problemele dintre socialiști și comuniști au fost rezolvate, cert este că s-a creat o atmosferă nouă și s-au realizat progrese. „Cînd vor fi publicate documentele elaborate în prezent între Partidul comunist și Federația Stîngii, toată lumea va trebui să-și dea seama că punctele de convergență sînt mai numeroase și mai bine expuse decît erau în documentul din decembrie 1966" (n.r. — primul document public făcînd bilanțul convorbirilor dintre Partidul comunist și Federație și al convergențelor și divergențelor dintre cele două formații politice).

Amplele comentarii care au urmat Congresului de la Suresnes al SFIO sînt semnificative în această privință. Fără a contesta dificultățile care se mențin, ziarul „Combat" afirmă, de pildă, că lucrările de la Suresnes au fost pozitive.

Referindu-se la problema unității stîngii, L'Humanité arăta în esență că deși ideea programului comun a fost acceptată și deși ideea unui guvern de uniune democratică cîștigă teren, mai trebuie depuse eforturi pentru a se ajunge la hotărîri concrete și efective. „L'Humanité" reamintește teza esențială a Partidului comunist : „Nu există stîngă militantă, așa cum nu există stîngă victorioasă, fără comuniști".

Paris, 30 ianuarie

VOLGOGRAD

Eugen Phoebus

O cameră de hotel la Volgograd. În jurul unei mese — trei oameni: căpitanul Afanasiev, ziaristul sovietic Mirski și semnatarul acestor rînduri.

Omul mărunt din fața noastră, cu părul încărunțit prematur, cu pieptul plin de decorații, astăzi director al unei case de odihnă situată pe Volga, erou al ultimului război, povestește calm. Ne relatează epopeea unui mic număr de oameni care, timp de 58 de zile, au apărat o clădire ruinată a Stalingradului asediat, deținînd o importantă poziție strategică, o casă situată între cele două linii de front. Deoarece în primele zile ale luptelor casa fusese ocupată de o unitate a sergentului Pavlov, deoarece un corespondent de război a relatat episoadele inițiale ale luptei celor patru soldați conduși de acest sergent într-un reportaj în care a vorbit mereu de „casa lui Pavlov" și deoarece, în timpul operațiilor ulterioare, comandamentul sovietic s-a folosit de acest indicativ, legendara casă, în care garnizoana a luptat în ultimele și cele mai cumplite 46 de zile sub conducerea locotenentului Afanasiev, a rămas înscrisă în cronica războiului, sub amintitul nume. Astăzi, clădirea este denumită frecvent „Casa gloriei soldaților".

Nu unul sau altul dintre noi — ne spune Afanasiev — am apărat în mod deosebit această casă. Toți ostașii au luptat eroic. Garnizoana a fost formată din oameni de opt naționalități: ruși, ucrainieni, gruzini, tătari, uzbeci etc. Eu sînt din Krasnodar. Nici unul nu era din Stalingrad!

Au trecut 25 de ani de la epopeea bătăliei de pe Volga. Ruinele orașului au fost înlăturate. Orașul a devenit de nerecunoscut. Mai mare, mai frumos ca în urmă cu un sfert de secol. Mari bulevarde ce se pierd în depărtare, fațadele unor blocuri înalte ce vădesc preocuparea pentru o arhitectură modernă, afișele multicolore ale teatrelor și cinematografelor, lume multă plimbîndu-se seara pe cele cîteva *corso*-uri ale acestui oraș care, întins pe aproximativ 90 de kilometri de-a lungul Volgăi, nu are doar un singur *centru*.

Numai copaci tineri

În 1943 au putut fi înregistrați numai 32 000 de locuitori. Volgogradul are astăzi în jurul a 700 000. Orașul este unul dintre cele mai mari centre industriale ale Uniunii Sovietice. Toate întreprinderile au fost refăcute iar altele noi au fost ridicate: grandioasa hidrocentrală de pe Volga, o uzină modernă de aluminiu, o uzină de cabluri și o alta de sîrmă. 120 de școli sînt frecventate de peste 100 000 elevi. Orașul numără peste 300 de creșe și grădinițe de copii, șase școli superioare. Fondul locativ este de peste 150 000 apartamente.

Cum va arăta orașul peste 10—20 de ani? Primul obiectiv pe care și l-au propus arhitecții a fost corijarea naturii. De o parte a Volgogradului curge maiestuoasa Volgă, de altă parte se întinde deșearta stepă infinită. S-a hotărît, din această cauză, înconjurarea celor patru mari cartiere principale ale orașului cu o largă centură de grădini. Încă de pe acum, trei sferturi din suprafața orașului este ocupată de grădini pline de pomi și de flori. Mulți copaci, și toți tineri. Am colindat mult orașul dar n-am văzut nici un copac mai bătrîn. Orice bucățică de lemn a fost folosită în timpul războiului... Pentru crearea microclimatului necesar și pentru irigarea miilor de hectare cultivabile care înconjoară orașul, în jurul acestuia se va săpa un canal care va aduce apele bătrînului fluviu pentru a hrăni grădinile și culturile.

În fața unei mari machete a viitoarei amenajări urbanistice a orașului, Lîsov, arhitectul-șef adjunct al orașului, ne expune liniile generale de dezvoltare a Volgogradului.

— Concepția de bază a planurilor de reconstrucție și construcție a viitorului oraș — ne spune Lîsov — pleacă de la luarea în considerație a cîtorva elemente:

— în lume nu mai există un alt oraș care să fie întins de-a lungul unui fluviu pe o distanță de 90 km, un oraș care nu are *adîncime*, întrucît fabricile și majoritatea imensă a clădirilor sînt amplasate pe malul fluviului;

— crearea cîtorva microclimate pentru diferitele cartiere aflate la mare distanță între ele; climatul orașului este caracterizat prin veri extrem de calde și ierni deopotrivă de reci. Există zile însorite întocmai ca la Soci și plouă tot atît de rar ca în Kazahstan.

În fața machetei ni se arată apoi schița viitoare a orașului, schiță ce se profilează încă de pe acum. Arhitectul Lîsov ne spune că, deși din punct de vedere administrativ orașul este împărțit în șase raioane, în fapt vor exista patru entități arhitectonico-urbanistice.

— În noile cartiere, pe care căutăm, în măsura posibilului, să le diferențiem din punct de vedere al stilului arhitectonic, construim toate edificiile necesare unei deserviri multilaterale a locuitorilor: magazine, școli, cinematografe etc. În momentul de față, suprafața medie locativă pentru fiecare locuitor este de 7 mp. În 1980, cînd orașul va avea aproximativ 950 000 de locuitori, fiecare persoană va dispune, conform actualelor cifre de plan, de o suprafață locuibilă de 12 mp.

O problemă deosebită o constituie transportul în comun. Datorită așezării orașului, principalele necesități ale locuitorilor diferitelor cartiere vor fi satisfăcute prin organizarea transportului în comun perpendicular pe Volga. Drumurile de-a lungul fluviului vor avea numai importanță economică. De-a lungul Volgogradului se vor construi trei șosele (ultima fiind în afara marginilor orașului), pe care vor circula separat diferite categorii de mașini — turisme, camioane și autovehicule de diverse tipuri, cu viteze sporite. Se mai proiectează construirea unui metro și a unei căi ferate de-a lungul fluviului.

1200 de obuze pe metru pătrat...

Discuția cu Lîsov alunecă apoi spre una dintre problemele deosebit de importante pentru acest oraș-erou: conservarea unor relicve ale războiului și amplasarea armonioasă a monumentelor ridicate spre gloria celor ce și-au dat viața pentru patrie.

Și cum ar putea fi altfel? Aici, fiecare moment al cronicii construcției contemporane amintește de o glorioasă filă a trecutului. Bulevardul Gogol conduce spre Piața celor căzuți pe cîmpul de onoare. La intrarea unui magazin, la cîțiva zeci de metri de hotelul în care am locuit, o placă amintește trecătorului că, în subteranele aflate pe acel loc, s-a predat feld-mareșalul von Paulus. În acest oraș, în care seva nu urcă de mulți ani prin trupurile copacilor, în care vîrsta medie a locuitorilor e deosebit de scăzută (un neobișnuit număr de oameni tineri pot fi întîlniți pe stradă), în care numeroasele schele îți vorbesc despre viitor, în care aproape tot ceea ce întîlnești — casă, hotel, teatru, străzi, fabrici — poartă eticheta de nou, în acest oraș există aspecte carte poartă cu gîndul la trecut. Există un colț al Volgogradului în care nu se construiește nimic, în care totul a rămas întocmai ca în ziua în care ultima bubuitură de tun s-a mai auzit în depărtări. Ruinele care-și îndreaptă sinistrele contururi spre cer amintesc oamenilor de grandioasa și eroica apărare a orașului; ele reamintesc faptul că, în subteranele morii de pe malul fluviului (înainte de revoluție proprietate a unui capitalist german!) se afla Statul Major al generalului (azi mareșal) Ciuikov, care comanda efectivele celei de-a 62-a armate. De la baza acestei clădiri, de la poalele Colinei lui Mamai, a pornit ofensiva care nu avea să se termine decît la Berlin. O turelă de tanc, aflată la numai 100 metri de țărm, îți indică punctul cel mai îngust apărat de soldații sovietici la Stalingrad, locul unde începea linia de apărare a celei de-a 13-a divizii de gardă condusă de generalul Rodimțev.

Arhitectul ne înfățișează pe macheta orașului amplasamentul monumentalelor grupuri sculpturale care se ridică pe colina lui Mamai și continuă pînă la malul Volgăi. Pe această colină, care timp de 200 de zile a trecut în cîteva rînduri dintr-o mînă în alta, au căzut cîte 1200 de obuze pe fiecare metru de pămînt. Colina domină panorama întregului oraș. Urcînd-o, îți dai seama de importanța ei strategică.

Un mare număr de artiști plastici au lucrat la execuția ansamblului arhitectural conceput de Evgheni Vucetici. Grandiosul monument domină

Monumentul lui Vucetici, care eternizează memoria eroilor bătăliei de la Stalingrad

Volgogradul azi

partea răsăriteană a colinei și este îndreptat spre Volga, fiind vizibil de la o mare depărtare. Cîteva grupuri sculpturale reprezintă episoade ale luptelor. Pe ele sînt încrustate inscripții găsite printre ruinele caselor, gravate în piatră cu cuțitul, cu baioneta, adesea trasate cu sîngele ce șiroia. Deasupra unui Panteon, o flacără veșnică va arde în memoria celor căzuți la datorie. Statuia Mamei, aplecată deasupra trupului fiului ei, îți captează mult timp atenția. Sub un voal greu se distinge un profil sever, cu ochi ale căror lacrimi au secat. Cu o tandră mișcare a mîinii mîngîie pentru ultima oară brațul viteaz care zace acum neînsuflețit. Ansamblul este dominat de gigantica statuie a Mamei Patrii înălțind spre ceruri oțelul unei săbii.

Cînd am plecat, o fetiță de vreo nouăzece ani, o pionieră, depunea un gingaș buchet de flori de cîmp la monumentul ce străjuiește somnul celor din micuțul cimitir. Buchețelul acesta l-am văzut mereu proaspăt la soclurile tuturor monumentelor.

De sus, de pe colina unde se înalță monumentul închinat Soldatului căzut pentru ca tovarășul lui de luptă să pornească în lungul marș care l-a dus la Spree, am mai privit o dată luminile orașului, luminile vapoarelor care tăiau unda fluviului, salba de lumini a marii hidrocentrale care se profila la orizont.

Pescărușii de pe Volga

O plimbare pe Volga nu se uită ușor. La un kilometru de mal, panorama orașului este impresionantă. După cîteva sferturi de ceas, mergînd împotriva curentului, te apropii de una dintre cele mai mari construcții hidroelectrice din lume. Pe drum îți țin companie sturionii ce urcă și ei spre izvoarele îndepărtate ale fluviului, sărind spectaculos peste unda calmă a apelor ; îți țin tovărășie pescărușii ce, din cînd în cînd, dau roată în jurul *Papucului* ce-și săltase mult botul deasupra apelor.

— Marea-i departe, ne spune Mirski. Iată însă că pescărușii au venit aici din Caspica sau din Azov, după ce s-a creat marea artificială din spatele barajului. Ei pot trăi acum aici pentru că, prin nașterea lacului artificial, clima s-a îndulcit considerabil. Apoi, pentru pescarii din regiune, viața a devenit un rai după formarea lacului...

După ce la 18 octombrie 1958 ultimul vapor a trecut prin punctul unde apele Volgăi sînt acum zăgăzuite, după ce două zile mai tîrziu drumurile fluviului au fost barate pentru a se începe construirea acestei hidrocentrale de cinci km lungime, una dintre primele preocupări ale specialiștilor a fost îndreptată spre găsirea unei soluții care să permită reproducerea mai departe a peștilor și menținerea producției de icre negre. Așa se explică faptul că una dintre cele patru principale instalații ale hidrocentralei — după un baraj de pămînt, după barajul propriu-zis de beton și după stația de producere a energiei electrice — este tocmai cea pentru transportarea peștilor în lacul artificial.

Sturionii, urmînd instinctiv drumul care merge împotriva curentului, se îndreaptă spre o zonă a barajului unde apa curge exact cu aceeași viteză ca și cea a fluviului. Dacă șuvoiul de apă s-ar scurge mai repede sau mai încet, sturionii s-ar îndepărta de acel punct și ar ignora complet preocuparea oamenilor pentru transportarea lor spre izvoarele fluviului. Cînd o anumită cantitate de pește s-a strîns în bazinul afectat acestui scop, o poartă masivă se închide și formează un lift original, care ridică peștii la înălțimea barajului ! Apoi li se dă drumul în apa lacului spre a-și urma drumul străbătut de mii și mii de ani de „străbunii" lor.

Gigantul de pe Volga, cu o capacitate de 2,5 milioane kW, dă o producție anuală de 11 miliarde kWh. O comparație se impune : înainte de revoluție, toată producția de electricitate a Rusiei era de-abia o cincime din cea pe care o produce astăzi această hidrocentrală.

Stînd de vorbă cu inginerul-șef al hidrocentralei, am putut lua cunoștință de cîteva date extrem de interesante privitoare la preocuparea existentă

→

pentru sporirea producției și eforturile pentru ieftinirea continuă a prețului de cost.

— În momentul de față, Uniunea Sovietică deține al doilea loc în lume, după Statele Unite, în ce privește producția de energie electrică, dînd 14 la sută din producția mondială. Aceasta reprezintă de 100 de ori mai mult decît în 1928, la începutul primului cincinal. Prevederile cincinalului în curs indică o cantitate de 840—850 miliarde kWh la sfîrșitul acestui deceniu.

Înainte de a intra în imensa sală a turbinelor, privind spre pilonii de înaltă tensiune, discutăm despre transportul energiei la mari distanțe și despre prețul de producție al energiei. Energia produsă pe Volga este transportată spre părțile europene ale Uniunii Sovietice la distanțe de 2500—3000 km, la o tensiune de 500 000 volți (curent alternativ). În viitor, transmiterea producției obținute în Siberia nu va fi posibilă la o asemenea tensiune din cauza măririi distanțelor. De aceea, se proiectează ca viitoarele linii transsiberiene să aibă o tensiune de 1,5 milioane volți. O altă problemă : prețul de cost.

— Electricitatea, ne spune inginerul-șef, este o energie ușor de exploatat, dar prețul ei de cost este încă relativ ridicat. De aceea, prevedem nu numai construirea unor centrale termice ci și scăderea continuă a prețului fiecăruia dintre kilowații produși.

— Metodele ?

— În primul rînd, îmbunătățirea funcționării agregatelor. Întrucît cantitatea de apă adusă de Volga este aproximativ aceeași, ne-am pus problema micșorării cantității de apă necesară producerii fiecărui kWh. Este vorba, în esență, de a găsi în permanență unghiul cel mai favorabil sub care apa să lovească în paletele turbinelor pentru a determina rotirea lor rapidă cu cea mai redusă cantitate de apă. În al doilea rînd, cheltuielile au fost micșorate printr-o mai bună raționalizare a organizării muncii. De exemplu, înainte vreme lucram șapte oameni pentru controlarea funcționării turbinelor. Astăzi, cele 22 de agregate — fiecare avînd o putere instalată de cîte 150 mgv — se află în îngrijirea a numai doi oameni. Dat fiind că Volga este un fluviu de stepă iar căderea apei are loc de la o foarte mică înălțime, pe noi ne preocupă în permanență găsirea celor mai bune soluții în vederea folosirii la maximum a potențialului pe care îl avem la dispoziție pentru ca, scurgîndu-se printre paletele turbinelor, apa să ne pună la dispoziție maximum de energie posibilă.

Noi studiem cu atenție experiența tuturor statelor în acest domeniu, ne spune în încheiere inginerul-șef. Făcînd o comparație cu performanțele obținute de energeticienii americani, care au o bogată experiență în acest domeniu, el apreciază că la Volgograd s-au depășit indicii de rentabilitate stabiliți peste Ocean. „Foamea de energie, preocupare de seamă a specialiștilor și conducătorilor politici din întreaga lume, nu ne amenință, conchide inginerul-șef. În proiectele noastre se prevede nu numai construirea unor noi hidrocentrale ci și a unor centrale termice dotate cu agregate de 300, 500 și 800 mgv, instalate în apropierea surselor de combustibil, precum și a unor noi centrale atomice care să producă energie la un scăzut preț de cost".

Am părăsit sala turbinelor. Deasupra barajului am mai aruncat o privire spre oraș. În depărtări se zăreau coșurile uzinelor, iar prin pîcla fumegîndă se întrezărea maiestuosul monument al lui Vucetici.

Ogoarele continentului african

Recoltă de bumbac în Ciad

Cu toate deosebirile existente între diferitele țări și teritorii ale Africii în ceea ce privește condițiile climei, ale solului sau specificul istoric al evoluției social-economice, agricultura reprezintă în general ocupația de bază a populației africane. 90 la sută din locuitorii continentului negru sînt țărani, iar producția agricolă reprezintă trei pătrimi din totalul produsului național. În anul 1964/65, Africa a furnizat peste trei sferturi din producția mondială de cacao, două treimi din cea de sisal și ulei de palmier, aproximativ 44 la sută din cea de arahide, o treime din producția de cafea. În același an, potrivit datelor O.N.U., creșterea întregii producții agricole africane a fost evalută însă la numai 1 la sută, pentru ca în 1965/66 să scadă chiar cu aproximativ 2 la sută. „Dacă peste 80 la sută (în unele state procentul se ridică la 95 la sută) din rețetele exportului provin din vînzarea anumitor produse agricole, în speță cacao, uleiuri vegetale, cafea — se arată în Bulletin de l'Afrique noire — aproape 40 la sută din alimentele necesare populației (grîu, zahăr, pește, cartofi) sînt importate".

Interpretarea datelor citate definește în peisajul economic al tinerelor state africane dificultățile unui sector care, situîndu-se prin ponderea sa pe principalul loc, rămîne încă la un nivel scăzut de dezvoltare și, în mare măsură, într-o dependență primejdioasă față de schimburile comerciale internaționale. Iată de ce, în contextul bătăliei pentru înlăturarea subdezvoltării și afirmării independenței economice, valorificarea științifică și multilaterală a bogățiilor solului ducînd la creșterea și diversificarea necesară a producției agricole constituie una dintre problemele cu amplă rezonanță politică și socială a cărei soluționare concentrează astăzi eforturile popoarelor africane. Și în această direcție realizările obținute — deși modeste — sînt totuși optimiste puncte de reper.

SURSELE UNUI DEZECHILIBRU

„Un studiu exhaustiv al agriculturii africane necesită consacrarea unei vieți de cercetare în această direcție", mărturisește specialistul francez René Dumont în introducerea ultimei sale lucrări elaborată pentru Comisia Economică a O.N.U. Este într-adevăr o problemă complexă, comportînd multiple și variate aspecte izvorîte în parte și din existența în interiorul fiecărui stat african a unei mari varietăți a condițiilor naturale, economice și sociale.

Pe continentul african — mai mult decît în orice altă regiune a lumii — agricultura are de făcut față unor obstacole naturale multiple : o diversitate a solului alternînd terenuri agricole excepționale cu întinderi aride, sărace și foarte sărace ; o gamă extrem de variată și neregulată a climei, pornind de la distorsiuni între temperatură și umiditate în extremitatea nordică și pînă la eșalonarea zonelor între deșert și umezeală supraabundentă pe coasta Africii centrale.

O îndelungată suferință a popoarelor africane, începînd cu neagra perioadă a negoțului de sclavi și continuînd cu stăpînirea colonială, a contribuit în esențială măsură la întreținerea unor condiții puțin favorabile dezvoltării agriculturii. Aceasta a făcut ca agricultura a-

fricană să cuprindă astăzi toate treptele de evoluție, începînd cu forme rudimentare cum sînt cele care caracterizează triburile Babinga și pigmeii din pădurea ecuatorială și terminînd cu stațiunile agricole moderne de mare randament existente pe litoralul nord-african sau pe platourile înalte ale Africii orientale.

Tabloul se completează dacă distingem două sectoare cu profil net diferențiat : unul care produce pentru satisfacerea nevoilor interne și altul orientat în exclusivitate către export. Aceste caracteristici sînt rezultatul direct al administrării teritoriilor africane de către puterile coloniale în raport strict cu interesele metropolei și cu ignorarea totală a intereselor populațiilor indigene. Astfel, s-a creat un puternic dezechilibru al structurilor agrare tradiționale și, prin exacerbarea proporțiilor sectorului destinat să producă pentru metropole, producția bunurilor agroalimentare necesare consumului intern s-a redus mult sub limita unor necesități elementare.

În societatea africană precolonială proprietatea comună asupra pămîntului se adapta — în condițiile unei abundențe a terenurilor agricole — destul de bine culturilor tradiționale. În timp, patrimoniul funciar suferea însă datorită lipsei de amenajări (irigații, îngrășăminte, baraje protectoare etc.) indispensabile în condițiile climaterice puțin favorabile ale continentului african. În asemenea cazuri, loturile epuizate erau părăsite în favoarea unor terenuri virgine. Acest raport primar între om și mediu natural se menține încă în centura de păduri și în unele zone excentrice ale savanei.

În regiunile de coastă, precum și în zonele beneficiind de marele trafic transsaharian, o serie de factori cu consecințe directe în dezvoltarea vieții economice au dus la apariția, în cadrul comunității tribale, a diviziunilor sociale de tip feudal.

Ierarhia feudală africană a rămas relativ puternică și în perioada dominației coloniale interesată în menținerea constrîngerilor tradiționale. Închistată în forme arhaice, refractară oricăror măsuri care i-ar putea știrbi din vechile privilegii, această feudalitate menține și astăzi întinse regiuni ale Africii (nordul nigerian, Ruanda, Burundi și altele) într-o stare marcată de înapoiere economică și socială. Constrîngerile materiale și spirituale exercitate de structurile tradiționale cu caracter tribal sau feudal constituie un obstacol în calea valorificării raționale a solului african strîmtorîndu-i orizontul la aria îngustă a tribului sau satului, la particularități etnice sau rivalități religioase (bariere artificiale între agricultorii animiști din nordul Ciadului și cei islamizați din sudul țării, desconsiderarea muncilor agricole în zona africană forestieră unde agricultura este lăsată în seama femeilor, același dispreț mergînd pînă la exploatarea cultivatorilor Tutsi de către triburile de păstori Hutsi în Ruanda etc.).

„DABA" ȘI „FOAMEA DE PĂMÎNT"

Senegalul a fost primul teritoriu african în care — în secolul al XIX-lea — autoritățile coloniale, interesate în exploatarea uleiului de arahide, au introdus sistemul monoculturii. Zona arahidelor ocupă și astăzi aproape jumătate din terenurile agricole ale țării (800 000 ha din 1 846 000) și angajează la nivele diferite două treimi din populația sătească. Structurarea economiei agrare senegaleze pe baza monoproducției de export nu a modificat caracterul său înapoiat. Concluziile anchetei F.A.O. arată că „90 la sută din țăranii senegalezi folosesc încă unelte mai rudimentare decît ce'e ale vechilor egipteni... Cultivarea repetată și unilaterală a arahidelor a dus la o marcată sărăcire prin sterilizare a solului ; extinderea ei, la o regresiune a producției agroalimentare".

Dintre teritoriile fostei Africi orientale franceze, Coasta de Fildeș era cotată drept cea mai avansată. Economia ei se baza pe dezvoltarea a două culturi de export — cacao și cafea — sprijinite financiar de către metropolă. Deși exploatarea celor două tipuri de plantații continuă să caracterizeze profilul agrar al Coastei de Fildeș, această cale unilaterală este considerată în prezent de către specialiști (Alain Paré — „Géographie agricole africaine") drept „vulnerabilă".

Pornind din Coasta de Fildeș pînă în Camerun, trecînd prin Ghana și Nigeria, arborele de cacao și de cafea Robusta a adus — de-a lungul anilor — venituri imense plantatorilor străini și autohtoni. Nivelul de exploatare a rămas însă la stadiu semisilvestru. Randamentul scăzut la hectar a fost și este compensat prin extinderea necontrolată a suprafețelor cultivate. După ce în Ghana a fost defrișat în acest scop aproape întreg sudul forestier, în Camerun s-a trecut recent la acțiunea de despădurire a munților Bamileké.

Din păcate, după cum sublinia economistul african Mekki Abbas, metoda exploatării extensive este în general practicată în culturile de export. În Africa ecuatorială, aproape 200 000 de hectare de pădure dispar pentru a face loc unor plantații cu un viitor discutabil. Capitalul silvestru este pe cale de dispariție în Kenya, Rhodesia și Malawi ca și în zona savanei unde amenință să se instaureze treptat semideșertul. Solul african, expus primejdiei perpetue a distrugerii prin eroziune, rămîne prin diminuarea centurilor dese forestiere lipsit de principalul său protector natural. În acest sens René Dumont exclama sugestiv : „O pădure care moare anunță o întreagă regiune care sărăcește !"

Pe de altă parte, introducerea culturilor coloniale (denumire dată monoculturilor introduse în Africa de către puterile coloniale) a stimulat o serie de conducători tribali care beneficiau de protecția noii administrații, iar prin atributele lor dispuneau de mînă de lucru suficientă, în crearea unor plantații proprii. S-a dezvoltat astfel o nouă aristocrație agrariană ducînd la adîncirea la maximum a diferențierilor funciare existente pe continentul african. Această situație, creată de vechea administrație, continuă să se mențină în unele state africane independente. Astfel, potrivit datelor consemnate în revista „Afrique contemporaine", 10 000 de plantatori ivorieni stăpînesc la ora actuală cele mai fertile terenuri ale Coastei de Fildeș, în timp ce o treime din populația rurală a țării este subalimentată. O minoritate privilegiată exploatează plantațiile de palmieri din Dahomey. Dar tot aici peste 10 la sută din țărănime este complet lipsită de pămînt — nordul dahomeyan este bîntuit de foamete cronică — iar mai mult de 40 la sută posedă loturi insuficiente. În Gabon, marii plantatori de cacao și cafea din regiunea Walem Ntem beneficiază de 60 la sută din venitul național. Situația mizeră a lucrătorilor agricoli de pe plantațiile de bumbac din Republica Africa Centrală a declanșat nu o dată revolta acestora. Aceeași cauză a generat și repetatele devastări ale plantațiilor de banane din Camerun de către triburile băștinașe Mungo. Și tot în Camerun populația Bamileké, lipsită complet de pămînt, este considerată drept rezervor de mînă de lucru ieftină pentru plantațiile europene de cacao și cafea.

Cu mulți ani în urmă celebra răscoală Mau Mau a făcut auzit dincolo de hotarele Kenyei strigătul de luptă al triburilor Kykuyu pentru redobîndirea pămînturilor strămoșești acaparate de colonii englezi. Deși în primii ani după obținerea independenței țării au fost inițiate unele măsuri în această direcție, mănoasele terenuri agricole de pe platourile kenyene au rămas fie în posesia fermierilor străini, fie în exploatarea bogătașilor autohtoni care au avut posibilitatea să le „răscumpere". În ce privește poporul Kykuyu — „se sufocă literalmente, aglomerat în regiunile centrale supra-

Baraj de irigare în Sudan

populate"... („Afrique contemporaine").

După cum s-a arătat, sectorul orientat către producția de export ocupă nu numai o mare întindere a suprafețelor agricole dar, în general, și pe cele mai fertile. Același sector absoarbe majoritatea capitalurilor investite în agricultură și cvasitotalitatea îngrășămintelor și pesticidelor necesare întreținerii solului. Or, acest sector beneficiar acoperă doar un sfert din producția agricolă globală și antrenează numai 10 la sută din populația agricolă activă. Restul, marea majoritate a țărănimii, este angajată în economia naturală de autoconsum — de altfel baza economiei agricole africane. „Țăranul își cultivă ignamul, maniocul, orzul și sorgul necesar pe coastele ripoase ale dealurilor, pe văile accesibile ale apelor sau... defrișînd la rîndul său un nou lot din zona mărginașă a pădurilor", se subliniază în articolul consacrat problemelor dezvoltării agricole africane →

publicat de revista „Croissance des jeunes nations". Muncile agricole sînt efectuate îndeobște manual. Animalele de tracțiune sînt rar folosite (în Maroc se obișnuiește înhămarea la plug a cămilelor. În Mauritania se pot întîlni înjugați la același plug o cămilă și un măgar). În general unealta folosită este însă daba — un fel de săpăligă ascuțită. În același timp obiceiul de a merge la cîmp fără a mînca înainte și fără a-și lua cu sine nici un fel de alimente compromite productivitatea muncii, reducînd perioada efectivă de lucru la patru ore.

Fiecare dintre factorii citați constituie în sine un rău care macină ogorul african. Totalizați — în contextul presiunii sectorului producător pentru export, al subnutriției în care se zbate majoritatea populației rurale conjugată cu o explozie demografică, acești factori duc la ceea ce specialiștii denumesc pentru Africa „foamea de pămînt".

„FABRICAREA" DE TERENURI

În cunoscuta sa lucrare „Civilisation des clairières", economistul francez E. Maquet dezminte teoria inaptitudinii pentru progres a țăranului african, teorie vehiculată în scopuri bine cunoscute de către cercurile coloniale. În argumentarea sa, Maquet citează, printre altele, exemplele popoarelor Kisi — excelenți cultivatori de orez din Senegal, ale agricultorilor cu veche și renumită tradiție din regiunea savanei. Alain Paré, în a sa „Géographie agricole africaine", îl completează semnificativ : „Acum 20-30 de ani — scrie autorul — Sudanul apusean (astăzi Republica Mali) era considerat ultimul dintre săraci. În prezent, în Mali ca și în Guineea sînt inițiate o serie de măsuri curajoase privind o diversificare și o selectare rațională a culturilor agrare prioritare. Adăugînd preocuparea autorităților pentru o orientare judicioasă a investițiilor umane și financiare se poate spune că aici se creează bazele unei economii agrare solide și echilibrate".

Într-adevăr, după cucerirea independenței politice, tinerele state africane depun eforturi vădite în remedierea înapoierii agricole vizînd, în primul rînd, marile neajunsuri moștenite care o întreține. O preocupare majoră în această direcție este trecerea la o exploatare agricolă intensivă — trecere care presupune, pe lîngă lucrările de amenajare a terenurilor agricole, o tehnică nouă, modernă de lucrare a pămîntului. După cum spun înșiși economiștii africani „se fabrică noi terenuri agricole". Și o seamă de realizări au și fost obținute dacă ar fi să amintim numai întinsele suprafețe redate agriculturii prin barajele de la Assuan (R.A.U.), terenurile irigate propice unei culturi intensive a bumbacului de la Geisirah (Sudan), Oficiul Nigerului (Mali), recentele rețele de irigație din Maroc. Se prevede, de asemenea, finanțarea industriei de transformare a produselor agricole (și aici există deja realizări importante), ameliorarea căilor de transport și întreprinderilor de comercializare, condiții esențiale ale trecerii de la agricultura de subzistență la cea de schimb.

Cercuri economice africane tot mai numeroase afirmă necesitatea ca tinerele state independente, în multilaterala lor dezvoltare economică, în valorificarea resurselor lor naturale, să se bazeze în special pe forțele proprii, pe eforturile creatoare unite ale popoarelor eliberate.

Cîmpul larg al eforturilor de înnoire cuprinde popularizarea în rîndul maselor rurale a metodelor și mijloacelor științifice în agricultură, lupta împotriva mentalităților și îngrădirilor tribale, împotriva superstițiilor și ignoranței. Și în această direcție un real succes obțin stațiunile pilot de exploatare agricolă modernă, centrele de educare agricolă, serviciile civice de animare rurală etc.

Participanții la Conferința mondială asupra problemelor agrare organizată sub auspiciile O.N.U. au evidențiat ca o sarcină dintre cele mai importante și urgente care confruntă majoritatea țărilor în curs de dezvoltare — înfăptuirea unei reforme agrare democratice.

Deși limitată, sau în curs de aplicare, această reformă își vădește de pe acum roadele. În Republica Arabă Unită, de pildă, au fost împărțite felahilor lipsiți de pămînt, peste 500 000 ha de terenuri arabile aparținînd marilor latifundiari. În Tanzania au fost naționalizate marile plantații de sisal aparținînd firmelor străine. Concomitent cu efectuarea reformei agrare, programul economic al guvernului tanzanian prevede controlul statului asupra prețurilor produselor agricole, dezvoltarea și diversificarea economiei agrare în vederea consolidării independenței economice a statului. Guvernul senegalez a hotărît confiscarea terenurilor necultivate în vederea experimentării în cadrul cooperativelor țărănești a cultivării unor noi produse agricole, în speță orez, porumb, trestie de zahăr. În Mali și Guineea s-a inițiat introducerea — pe lîngă sectorul agricol de stat — a sistemului cooperativelor de aprovizionare mai întîi, apoi a celor de producție și ajutor reciproc. În ultimii ani statul tunisian pune un accent special pe modernizarea diferitelor sectoare din agricultura țării. Aceste preocupări comportă atît acțiunea pentru cuprinderea cultivatorilor terenurilor agricole, livezilor de citrice, imenselor plantații de măslini, într-o largă rețea alcătuită din diferite tipuri de cooperative cît și organizarea unor mari ferme de stat și unități de mașini atît în oazele presahariene cît și în alte regiuni ale Tunisiei.

În ciuda dificultăților inerente începutului și a împotrivirii unor cercuri reacționare interesate în menținerea unor stări anacronice, energiile descătușate ale popoarelor africane deschid neabătut drumul larg al progresului și prosperității.

Ileana NICOLAESCU

Plantație de cacao în Camerun

reflector

ULTIMATUMUL SPANIOL

Spania — relatează corespondentul din Madrid al lui „The New York Times" — a pus Statele Unite în fața unei cereri ultimative : sau renunță la orice escală în Gibraltar a navelor flotei a VI-a, sau vor pierde dreptul de a folosi porturile spaniole situate între frontiera cu Franța și golful Algeciras. Vor fi sistate de asemenea manevrele militare comune americano-spaniole pe coasta Spaniei. Expunerea de motive prezentată ambasadei americane de către ministrul spaniol al afacerilor externe se bazează pe argumentul că, permițînd navelor sale să acosteze la Gibraltar, guvernul american nu respectă neutralitatea la care s-a angajat în legătură cu disputa anglo-spaniolă referitoare la „stînca discordiei". Contraargumentul american este că, dimpotrivă, Statele Unite și-ar încălca propria neutralitate dacă, după 15 ani de folosire a Gibraltarului, ar ordona încetarea escalelor tehnice în acest port. După opinia corespondentului citat, Spania intenționează să solicite sprijinul S.U.A. în conflictul Gibraltarului ca preț pentru reînnoirea pactului privind folosirea în comun a trei baze aeriene și a bazei de submarine atomice de la Rota.

RACHETE SPAȚIALE PE „INSULA DIAVOLULUI"

Timp îndelungat, Guyana Franceză a fost pentru europeni un pămînt al eșecului. Aici au eșuat temerarii căutători ai Eldoradoului și tot aici au eșuat mai recent încercările de exploatare a bauxitei. Pe acest teritoriu, mare cît Austria dar cu o populație de numai 40 000 de locuitori, industria se află în stadiu artizanal, iar agricultura în cel de grădinărit tropical. Se pare însă că, foarte curînd, Guyana va înceta de a mai fi „țara debuturilor și rebuturilor". Zona situată între pădurea amazoniană și ocean, ocupînd o savană de 30 km la vest de Cayenne, a fost aleasă, în aprilie 1964, pentru construirea Centrului spațial francez. Instalarea nu este însă prea simplă : în timp ce se amplasează laboratoarele științifice, trebuie să se asaneze mlaștini, să se construiască șosele ; în timp ce la Kourou și pe insula Diavolului, unde a fost cîndva încarcerat Dreyfus, se amenajează viitoarele piste de lansare a rachetelor spațiale și stațiile tehnice, trebuie să înceapă construcția noului oraș și a viitorului port maritim. Zborul inaugural al primei rachete urmează să aibă loc în aprilie.

UN ICAR JAPONEZ ÎN 1789

După 30 de ani de cercetări a fost descoperit în templul Dai Kenji, la 600 km de Tokio, mormîntul unui emul japonez al lui Icar, dar mai fericit decît legendarul său predecesor. Potrivit arhivelor orașului Tomano, el „a zburat ca o pasăre" în 1789. Acest pionier al aviației, numit Kokichi, a realizat această performanță cu aripi fixate de brațe. Pentru păcatul de a fi „imitat o pasăre", Kokichi a fost înlăturat din serviciu și mutat disciplinar în prefectura Shizuoka. Fiind „recidivist", a fost arestat și aruncat în închisoare. A murit anonim în 1827, la 80 de ani.

Stagiul național U.N.E.S.C.O.

Prof. univ. dr. docent ALEXANDRU BALACI

membru corespondent al Academiei, secretar general al Comisiei naționale române pentru U.N.E.S.C.O.

Lucrările Stagiului național de studii cu tema „U.N.E.S.C.O., rolul și activitatea sa". În prezidiu, de la stînga la dreapta : acad. Ștefan Milcu, Jean Livescu, membru corespondent al Academiei, acad. Andrei Oțetea, acad. Elie Carafoli, acad. Gheorghe Mihoc.

În condițiile atît de complexe ale lumii contemporane, cooperarea cultural-științifică internațională constituie un factor fundamental în edificarea și consolidarea unui climat de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare. Această justă și esențială apreciere a condus țara noastră la adoptarea unei poziții totdeauna active de sprijinire a cooperării cultural-științifice internaționale pe toate căile deschise și, în primul rînd, în cadrul Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (U.N.E.S.C.O.).

Stagiul național de studii organizat de Comisia națională română pentru U.N.E.S.C.O., la București, în perioada 22—26 ianuarie a.c., a avut drept scop principal să prezinte participanților cele mai de seamă aspecte referitoare la rolul și structura U.N.E.S.C.O., aportul Organizației la dezvoltarea cooperării cultural-științifice internaționale, precum și contribuția însemnată pe care România a adus-o la realizarea obiectivelor și activităților acestei importante organizații internaționale.

La lucrările Stagiului au luat parte membrii Comisiei naționale, academicieni, profesori universitari, oameni de cultură și artă, ziariști, tineri cercetători științifici, specialiști în domeniile învățămîntului, organizării și planificării cercetării științifice, documentării și informației.

Din vasta arie a problemelor dezbătute în cadrul acestui Stagiu național un deosebit relief au căpătat, în cursul documentatelor expuneri, principalele direcții de manifestare concretă, inițiativele și acțiunile României în cadrul U.N.E.S.C.O., în cursul celor doisprezece ani de cînd țara noastră este membră a acestei organizații.

În primul rînd, au fost reamintite pe larg numeroasele acțiuni întreprinse în vederea pregătirii atît de importantei „Declarații cu privire la promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare", inițiată de România încă din 1960 și adoptată în unanimitate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în 1965. Au fost subliniate contribuțiile esențiale aduse de reuniunile internaționale de experți în domeniul educației tineretului, organizate de Comisia noastră națională în 1964 și 1966, rolul activ al reprezentanților români la Conferința internațională de tineret (Grenoble, 1964) și la Conferința generală U.N.E.S.C.O. din 1964, cînd a fost votat în unanimitate proiectul Declarației și s-a elaborat un amplu program mondial de acțiuni în domeniul educației tineretului.

Cooperarea cultural-științifică pe plan regional, balcanic, în cadrul U.N.E.S.C.O., inițiată de România încă din 1962, grupează un număr însemnat de acțiuni în diferite domenii de activitate. Punctele de plecare ale acestei cooperări regionale în cadrul U.N.E.S.C.O. le-au constituit Colocviul de civilizații balcanice (Sinaia, 1962), manifestare științifică de prestigiu care a condus la înființarea în 1963 a Asociației Internaționale de Studii sud-est-europene (A.I.E.S.E.E.), și prima Reuniune a Comisiilor naționale pentru U.N.E.S.C.O. din țările balcanice (București, 1964), în cadrul căreia s-a adoptat un program comun de cooperare cultural-științifică.

Interesul deosebit pe care l-au trezit aceste inițiative românești explică rodnica activitate științifică pe care a desfășurat-o, în ultimii ani, Asociația Internațională de Studii sud-est europene precum și succesul numeroaselor acțiuni cultural-științifice realizate de comisiile naționale pentru U.N.E.S.C.O. din țările balcanice. Printre acestea, în cursul Stagiului au fost reamintite acțiunile de realizarea cărora s-a ocupat în mod direct Comisia națională română : organizarea întîlnirii reprezentanților universităților din țările balcanice (București, 1965), Congresul Uniunii interbalcanice a matematicienilor (București, 1966), publicarea — în seria de opere reprezentative a U.N.E.S.C.O. — a unei „Antologii de literatură contemporană balcanică", realizarea, în colaborare cu Consiliul internațional al muzicii populare, a unui album de discuri de muzică folclorică balcanică.

Succesul pe care l-a cunoscut în cadrul U.N.E.S.C.O. cooperarea cultural-științifică pe plan balcanic, inițiată de țara noastră, a contribuit, desigur, la crearea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea acestei cooperări în cadrul mai larg al tuturor țărilor europene. Și în această direcție, România a manifestat inițiativă, propunînd, la ultima sesiune a Conferinței generale U.N.E.S.C.O. (octombrie, 1966), elaborarea unui vast program european de cooperare cultural-științifică. Această propunere, adoptată în unanimitate, a fost concretizată, pentru perioada 1967—1968, într-o serie de manifestări internaționale cu caracter european.

Lucrările Stagiului au scos în evidență importanța recentei Conferințe a miniștrilor de învățămînt din țările europene (Viena, noiembrie, 1967), prima reuniune cu caracter guvernamental organizată de U.N.E.S.C.O. în Europa. De o înaltă apreciere s-a bucurat contribuția țării noastre la pregătirea și desfășurarea Conferinței de la Viena, concretizată în sprijinul acordat propunerii de convocare a conferinței, în participarea directă a reprezentantului țării noastre, prof. dr. docent Jean Livescu, ca președinte al Comitetului internațional de experți desemnat în vederea elaborării documentelor de lucru și în alegerea sa ca raportor general al conferinței.

În cursul acestui an vor fi organizate în țara noastră mai multe manifestări U.N.E.S.C.O. cu caracter european. Astfel, în luna aprilie se vor desfășura la București lucrările Comitetului de experți constituit în vederea pregătirii Conferinței miniștrilor din țările europene însărcinați cu organizarea și planificarea cercetării științifice. Această a doua conferință interguvernamentală europeană, care va fi organizată de U.N.E.S.C.O. în 1970, a fost de asemenea propusă de țara noastră. În toamna acestui an, vor fi organizate în România două colocvii științifice cu caracter european : unul consacrat problemelor actuale ale predării matematicii în învățămîntul mediu și superior și celălalt — examinării temei : „Sursele arheologice ale civilizațiilor europene".

Participanții la recentul Stagiu au luat, de asemenea, cunoștință de bogata activitate editorială desfășurată de Comisia națională română și de contribuția sa activă la realizarea unei aprofundate cunoașteri reciproce a marilor valori culturale ale diferitelor popoare. Au fost amintite, în acest sens, operele literare, albumele și diapozitivele de artă publicate în colecțiile U.N.E.S.C.O., traducerile în limba engleză a romanelor „Baltagul", „Ion" și „Răscoala", albumul „România — biserici pictate din Moldova". Dintre publicațiile editate de Comisia națională au fost menționate Buletinul trimestrial publicat în limbile română și franceză, documentele colocviilor și manifestărilor internaționale organizate de Comisia națională, bibliografiile oglindind circulația intensă în țara noastră a operelor lui Shakespeare, Dickens, Cehov, Tagore și altele.

O importantă formă de prezentare a vieții și operelor marilor personalități din domeniul științei și culturii au constituit-o manifestările dedicate celebrării aniversărilor înscrise în Calendarul U.N.E.S.C.O. Cu un mare interes au fost primite de publicul bucureștean serile comemorative consacrate lui Aivazovski, Baudelaire, Cervantes, Dickens, Ruben Dario, Titu Maiorescu, Luigi Pirandello, W. Schlegel, Shakespeare și alții.

Lucrările recentului Stagiu național de studii au fost urmărite cu deosebit interes de către participanți, iar sugestiile și propunerile formulate în cadrul conferințelor și dezbaterilor vor constitui tot atîtea contribuții la întocmirea unui viitor program și la dezvoltarea activității multilaterale a Comisiei naționale române pentru U.N.E.S.C.O.

ianuarie 1968

CRONICĂ SECUNDARĂ

montaj realizat de Radu Cosașu

afaceri

- *Anne Marie Bardot, mama, intentează un proces societății Guilbert care — încălcînd contractul — a exploatat și după anul 1963 produse cosmetice purtînd numele fiicei celebre.*
- *Düsseldorf : o inovație — asigurări în caz de infarct.*

anchete

- *Suedia se clasează pe primul loc în Europa într-o statistică privind densitatea lecturii (tirajul ziarelor raportat la populația unei țări).*
- *Franța : portretul lui „Che" Guevara e în fruntea vînzărilor de fotografii uriașe (posters-uri) care decorează locuințele în locul tablourilor. 60 000 de exemplare vîndute în trei zile. Pe locul doi, Gérard Philipe.*
- *În Statele Unite, pericolul nr. 1 pentru gospodine : aparatele electrice de uz casnic. Zgomotul lor e periculos pentru auz, inimă și stomac.*

cataclisme

- *După trecerea ciclonului Brenda, vasul lui Eric Tabarly, „Pen Duick III", e descoperit la sud-est de Noua Caledonie. Alarma, care a durat două zile, ia sfîrșit.*

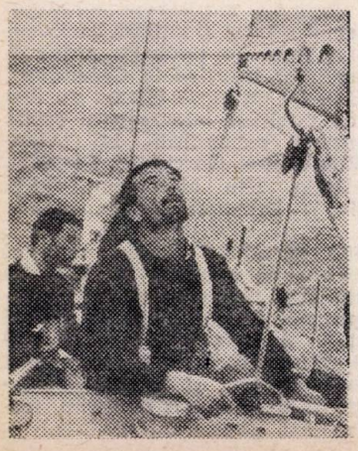

- *Într-un cinematograf parizian rulează celebrul film al lui Visconti „La terra trema" („Pămîntul se cutremură"), rețeta urmînd să fie cedată fondului pentru Sicilia. Capodoperă a cinematografiei italiene, filmul a căzut la premieră, în 1948.*

idei

- *Frankfurt pe Main : cîțiva scriitori vest-europeni hotărăsc să angajeze un dialog cu „omul de pe stradă" și citesc din operele lor în locuri insolite : ateliere, holuri ale unor bănci, intrări în metrou. Reacții decepționante.*
- *22 de națiuni cer să se acorde Premiul Nobel pentru pace lui Raoul Follérean, „apostolul leproșilor", omul care și-a consacrat viața luptei împotriva leprei. „E boala care se vindecă cel mai ieftin : 5 franci pe an. Cu prețul a două bombardiere, s-ar putea acoperi cu sulf toți leproșii lumii" (15 milioane de oameni !)*
- *Henri de Monpezat, proaspătul ginere al regelui Danemarcei, susține public că bătaia e încă necesară în educația copiilor. Proteste viguroase ale unor asociații materne daneze.*

comemorări

- *12 ianuarie 1968 : 10 ani de la moartea lui Humphrey Bogart, actorul care a desăvîrșit tipul de om „scos-în-afara-legii", dur, blazat, calm și tandru. Adorat de toți rafinații artei a șaptea, idolatrizat în universitățile americane, în '68 „Bogey" capătă dimensiunile unui cult.*

Humphrey Bogart și soția sa, actrița Laureen Bacall, fotografiați la Paris, în 1950. În 1956, celebrul artist de cinematograf a murit la Hollywood, în urma unei boli canceroase

căsătorii

- *Pauline Jones, o englezoaică de 19 ani, îl cere în căsătorie pe Freddie Lennon, funcționar de hotel, tatăl unuia din Beatles. Bătrînul se mai gîndește.*
- *Charles Aznavour se căsătorește cu o tînără suedeză. Cîntărețul anunță că fericitul eveniment l-a ajutat să depășească impasul inspirației și că e „un alt om". Inutil — apreciază presa după recitalul cu cîntece noi de la Olympia : Aznavour rămîne cîntărețul cuplului amar din „Tu te laisses aller" și „Bonne anniversaire".*

modă

- *Generalul de Gaulle către M. Herzog, fost ministru al sporturilor : „Spune-mi, cum trebuie să mă îmbrac pentru Jocurile Olimpice ?"*
- *Minijupele sînt interzise avocatelor londoneze în Palatul de Justiție.*
- *Dna și dl Richard Burton lansează o colecție de 60 de modele — „Special Burton". Unul din modele — o rochie de mireasă — e creat de Elisabeth Taylor, socotită femeia cea mai urît îmbrăcată din lume.*

știință

- *„Surveyor-7" captează pe Lună raze-laser emise de pe Pămînt.*
- *În Uniunea Sovietică se lucrează la folosirea energiilor eoliene. Un imens balon captiv, la o altitudine de 10 000 metri, va primi energie electrică de la vînturi.*
- *Un matematician din Maryland (S.U.A.) descoperă undele gravitației.*
- *Margarină specială pentru cardiaci.*

Iarnă grea. Acumularea gheților pe Elba, în apropiere de Hamburg, a provocat greutăți navigației fluviale. Se desfășoară ample lucrări de deblocare, cu vase speciale.

decese

- *Mike Kasperak — la 15 zile de la transplantarea unei inimi și după trei intervenții chirurgicale. „Lupta disperată a doctorului Shumway pentru a-l reanima pe Kasperak se înscrie pe linia cea mai riguroasă a eticii și onoarei medicale" („Le Monde").*
- *Guy Boniface, celebrul „trois-quart" francez, ucis într-un accident de automobil. Fratele său, André, renunță la rugbi. În prima duminică după înmormîntare, echipa lor, Mont de Marsan, învinge în deplasare la Dijon cu 16—3.*
- *Moare Yvan Le Louarn, cunoscut de cititorii lui „Paris Match", „Le Nouvel Observateur", „Figaro Littéraire" sub numele de Chaval. Caricaturist cu stil sec, mușcător, dușman de vază al prostiei.*

▼

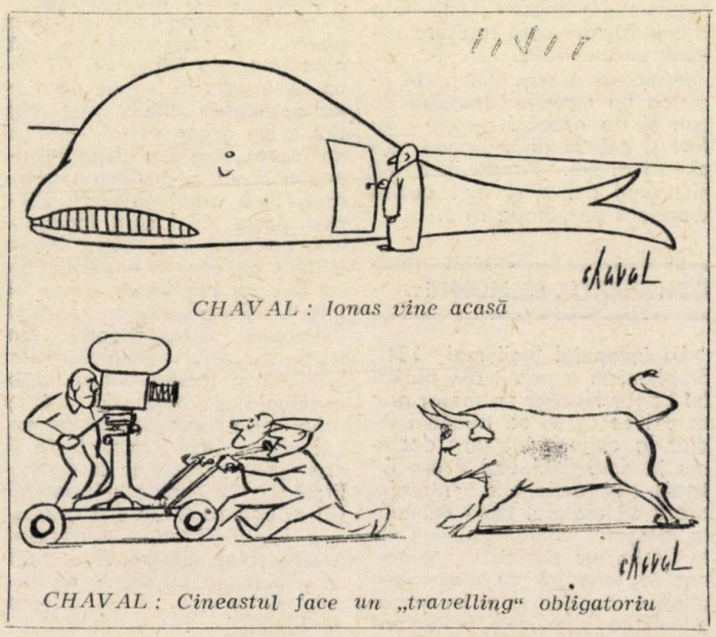

CHAVAL : Ionas vine acasă

CHAVAL : Cineastul face un „travelling" obligatoriu

medicină

- *Londra : grefă a unei articulații de genunchi la un ciine.*
- *Profesorul Lhermitte (Franța) : „Greța de creier e imposibilă".*
- *Întrebare adresată de un ziarist prof. Barnard :*
  — E adevărat că vă rugați înainte de operație ?
  — Mai ales după aceea.
- *Prof. Soulie (Franța) socotește drept „aventură" grefele cardiace, azi : „O aventură care se bazează pe o gravă greșeală medicală". „Le Monde" reamintește că, în 1796, Kant s-a pronunțat categoric împotriva vaccinului antivariolic al lui Jenner : „Omenirea se coboară la nivelul animalului". În 1886, Pasteur a fost socotit „mistificator".*

Soția doctorului Blaiberg (stînga) și văduva lui Clive Haupt, cu a cărui inimă supraviețuiește Blaiberg de 29 de zile

muzică

- *Emisiunea lui Menuhin și Gavoty — „Inițiere în muzică" — programată la o oră tîrzie a nopții, primește 2 000 de felicitări de la telespectatorii francezi.*
- *Egon Hilbert, succesorul lui Karajan la direcția Operei din Viena, demisionează.*

Spionaj, senzații

- *Barry Flower, soldat „dezertor" din Vietnam, e descoperit la Londra ca agent al serviciilor secrete americane, însărcinat să afle cum e organizată rețeaua britanică pentru ajutorarea celor ce fug din „războiul murdar".*
- *Charles Frederik Wilson, unul din principalii organizatori ai faimosului atac asupra trenului poștal Glasgow — Londra (1966), e arestat în Canada și expulzat sub escortă în Anglia.*

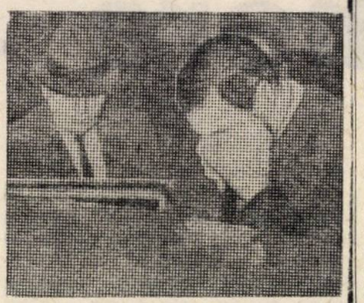

Omul pe care poliția engleză îl crede principalul autor al furtului din trenul poștal, Charles Wilson, se ferește de fotoreporteri.

premii

- *Revista americană „Holiday" decernează premiul plictiselii pe anul 1967. Criteriul : o cît mai uimitoare lipsă de calități literare, o totală lipsă de interes. Laureat : James Jones — „cel mai judicios laureat din ultimii trei ani".*
- *Premiul anual al fair-playului : tenismanul maghiar Istvan Gulyas ; la campionatele de la Hamburg, în situația cea mai încordată (2—2 la seturi, 5—5 în ultimul set), adversarul său, cehoslovacul Koukal, se plînge de dureri violente. Gulyas ar fi putut cîștiga prin abandon, dar își ajută adversarul să-și revină. Meciul se reia. Gulyas pierde cu 6—8.*

contrapunct

Bananoteismul

Nicolae MINEI

Bananele se bucură de reputația de a fi fructe pașnice. Excepție face o specie caracterizată printr-un temperament exploziv. Spre deosebire de blajinele sale surate, banana de Guatemala se comportă ca și cum ar fi răsfățata odraslă a unei hiene măritate cu un vampir. Îngrășămîntul ei preferat este sîngele de om în general și sîngele de țăran în particular : raportînd recolta pe 1967 la numărul de vieți consumate în același răstimp de către galbenul castravete transoceanic, reiese că producția fiecărei tone a necesitat în medie 1,7 cadavre.

Meritul principal al acestei originale agrotehnici revine unor adoratori din străinătate ai bananei de Guatemala. Domiciliați în Statele Unite, ei s-au grupat în secta cunoscută sub numele de „United Fruit Company" și au transformat *cultura* bananei în *cultul* bananei. Asemenea sîngeroasei zeițe Kali, această banană are nevoie de porții mari de hemoglobină, pe care i-o furnizează, din resurse locale, bananoteiștii din America de Nord.

În ciuda dramaticei sale spectaculozități, practicarea acestei religii s-a izbit totdeauna de încăpățînata rezistență a guatemalezilor. Pornind de la prejudecata că omul trebuie să mănînce fructul și nu invers, ei nu apreciază la justa lor valoare jertfele pe care secta le aduce pe altarul bananei. S-ar putea ca această atitudine retrogradă să se explice în parte și prin monotonia ceremonialului de sacrificiu : rolul Marelui Preot fiind interpretat exclusiv de „United Fruit Company", indigenii s-au săturat probabil de palida și efemera figurație pe care o tot fac în nesfîrșita procesiune de miei aduși la tăiere.

Dacă-i așa, greșesc profund. Căci divinitatea care sălășluiește în Olimpul guatemalez e generoasă cu cei ce i se închină și necruțătoare cu ereticii. Beneficiile nete realizate de „United Fruit Company" în 1967 au fost cu 24 la sută mai mari decît în anul precedent. E greu de calculat cu ce procent au crescut năpastele abătute asupra locuitorilor țării. În orice caz, ziarele relatează mereu violentele morți ale celor ce nu cred în atotputernicia bananei. Slujindu-și cu devotament zeița, cucernicii de la „United Fruit Company" au adus numeroși specialiști americani, care au deschis două școli paralele : într-una din ele, proprietarii marilor plantații învață cum să se organizeze în bande care răpesc, torturează și ucid pe necredincioși ; cealaltă este frecventată de șefii poliției și ai armatei din Guatemala, care învață cum să nu-i descopere niciodată pe făptași.

Procedînd așa, adoratorii bananei sădesc, însă, fără să-și dea seama, și alte semințe, care încolțesc repede. Cum se va descurca „United Fruit Company" cînd va avea de-a face cu nedorita recoltă a fructelor mîniei ?

H. MONTGOMERY HYDE

camera 3603

(7)

INVENTIVELE SCRISORI SEMNATE „ANNA"

De exemplu, trei scrisori semnate „Anna" și expediate din Santiago de Chile au furnizat „dovezile" care au determinat un tribunal militar nazist să condamne la moarte ...un notoriu colaboraționist și trădător din Cehoslovacia ocupată de hitleriști. În aceste scrisori, adevărul și născocirile erau amestecate cu îndemînare. Ele menționau fapte din viața particulară a persoanei respective pe care aceasta nu le putea nega ca, de exemplu, „moartea stranie a fratelui dumitale Jan" și referiri la fosta sa soție care era pe jumătate evreică. Pe de altă parte, ele conțineau afirmații incriminatorii pe care nu avea posibilitatea să le explice — căci într-adevăr nici nu le înțelegea — cum ar fi : „am avut grijă de mărci dar nu am putut face nimic cu zloții", sau : „miercuri, 17, tata a prins 75 de pești ; fratele nu s-a simțit bine și a prins 82" ; „i-am croșetat lui Karl un pulover în care a trebuit să folosesc 14 scule de lînă, fiecare lung de 60 de picioare, deși două erau de numai 28 de picioare".

Cenzorii germani care au examinat primii scrisorile au raportat că autorul lor încerca în mod vădit să comunice cu adresantul într-un limbaj cifrat și că era probabil un agent al aliaților. Adresantul a negat cu tărie acest lucru, dar dovezile erau împotriva lui. A afirmat că habar nu avea cine era Anna, dar nu a putut să înlăture presupunerile că era în legătură cu ea. Cum altfel ar fi putut ea cunoaște atît de bine detaliile vieții lui particulare ? De asemenea, el nu a putut da o explicație satisfăcătoare și convingătoare despre referirile frecvente la tot felul de numere. Trebuie să adăugăm doar că hitleriștii nu au fost de loc impresionați de afirmațiile sale de inocență, menținute chiar și în camera de tortură. L-au executat și, în felul acesta, au pierdut un colaborator prețios.

„Stația M" activa pe baza principiului că produsele sale trebuiau să reziste la cele mai atente examinări microscopice și teste chimice. Ea nu a fabricat nici un document care să nu fi fost o imitație exactă, pînă în cele mai mici detalii, a ceea ce urmărea să fie. Procesul tehnic necesar revenea unor experți ale căror servicii erau oferite cel mai adesea absolut gratuit. Printre aceștia se aflau principalii experți canadieni în fabricarea cernelurilor și hîrtiei speciale.

În domeniul războiului politic, „Stația M" a inițiat o campanie de scrisori menită să provoace alarmă și descurajare în cercurile inamice. Scrisorile erau reale ; autorii lor erau recrutați individual printre cetățenii unor state inamice sau neutre care se opuneau „axei" și care nu știau că, prin acțiunea lor, contribuiau la realizarea unui proiect general. Li se cerea să corespondeze cu regularitate cu prieteni și cu cunoștințe din Europa ocupată și să includă în scrisorile lor material subversiv (confecționat de „Stația M"), din care reieșea o lipsă de încredere în cauza „axei", dar nu erau atît de vădit defetiste ca ton încît să apară ca o propagandă intenționată. Riscul de a pune în pericol pe adresanți era redus la minim. Adeseori, aceste scrisori erau trimise intenționat unor persoane despre care se știa că au murit sau unor firme comerciale care își închiseseră porțile. Atîta timp însă cît materialul subversiv era văzut și notat de cenzorii inamici și de alte autorități, el își atingea scopul.

Plecînd de la presupunerea că naziștii se dedau și ei la propagandă prin scrisori, s-a inițiat o campanie pentru discreditarea informațiilor provenite din Germania. Ar fi fost ușor să fie încunoștințați ziariști prieteni din Statele Unite și să li se pună la dispoziție dovezile necesare. Stephenson considera însă că trebuia realizat ceva mai substanțial. Operațiunea a fost încredințată „Stației M". De exemplu, binecunoscutul editorialist Walter Winchell a primit o scrisoare trimisă din Lisabona de către un marinar comercial american care scria că, în cursul unei călătorii de la Hamburg în Brazilia, a aflat de la un refugiat antinazist că toți cei din Germania care corespondează cu străinătatea primesc lunar un buletin de știri al Ministerului Informațiilor condus de Goebbels pentru a fi inclus în scrisorile lor către destinatarii străini. În susținerea acestei afirmații, marinarul trimitea o foaie de hîrtie imprimată care, îi scria el lui Winchell, fusese introdusă de cenzura germană într-o altă scrisoare restituită trimițătorului deoarece nu includea toate frazele de propagandă, iar alături un număr al buletinului respectiv tipărit la Hamburg, din care fuseseră extrase aceste fraze.

Winchell a scos din toate acestea un material deosebit de bun și de aceeași părere au fost și cei 25 de milioane de cititori ai săi. Firește însă că nici unul dintre ei nu auzise vreodată de „Stația M"...

CONSPIRAȚIA BELMONTE

La începutul lunii mai 1941, Stephenson a primit din partea lui Edgar Hoover un mesaj prin care i se cerea să treacă imediat la acțiune într-un domeniu în care F.B.I.-ului îi era interzis să acționeze. Mesajul arăta că maiorul Elias Belmonte, atașatul militar bolivian de la Berlin, un pronazist feroce, era în legătură cu elementele naziste din Bolivia și se presupunea că plănuiește o lovitură de stat, cu scopul de a răsturna guvernul bolivian probritanic existent și de a-l înlocui cu o dictatură militară favorabilă „axei". Hoover a adăugat că președintele Roosevelt dorea foarte mult să se obțină cît mai curînd posibil dovezi care să confirme această informație. Îngrijorarea președintelui se datora probabil faptului că Bolivia reprezenta principala sursă de aprovizionare a Statelor Unite cu wolfram, necesar industriei de armament : o asemenea lovitură de stat ar fi fost de natură să oprească livrarea acestui produs esențial pentru fabricile americane.

Stephenson a trimis pe un agent al său din Bolivia să cerceteze situația și să pună la cale o contraofensivă. Întîmplarea a făcut să fiu eu însumi acest agent și, ca atare, cunosc direct evenimentele care au urmat. Din curtoazie — și ca o măsură de precauție pentru cazul în care agentul ar fi avut unele neplăceri cu autoritățile locale — misiunile britanice din diferitele țări, pe care emisarul lui Stephenson urma să le străbată, au fost informate în mod oficial de vizita lui, nu însă și de scopul precis al acesteia. Datorită condițiilor de zbor nefavorabile, el a fost obligat să rămînă 24 de ore în Peru, unde curiozitatea l-a determinat pe ministrul britanic să-l invite la masă. Sosind la locuința ministrului, situată într-o suburbie a orașului Lima, agentul a descoperit că nu era singurul invitat și că la masă participa o asistență amestecată, formată în special din proeminente personalități peruviene și soțiile lor. Din nefericire, ministrul nu avea prea mult tact și nu era nici excesiv de discret. De-abia se așezaseră cu toții la masă, cînd reprezentantul Maiestății Sale britanice s-a întors spre autorul acestor rînduri și i s-a adresat pe un ton care a răsunat în toată sufrageria : „Așadar, dumneata te afli aici într-o acțiune a serviciului secret, nu-i așa ?"

Nefericita persoană căreia îi fusese pusă această întrebare și-a dat toată osteneala să o dezmintă, prezentînd-o ca pe o glumă. A continuat însă să aibă impresia neplăcută că totul se va afla la legația germană cu numai cîteva ore mai tîrziu. De aceea a fost nespus de ușurat cînd și-a putut continua a doua zi dimineața călătoria fără alte neplăceri, zburînd peste Anzi spre îndepărtata capitală boliviană. Informațiile pe care le-a obținut în La Paz au confirmat raportul inițial. Se părea că maiorul Belmonte corespondase din Berlin cu șeful statului major bolivian și făcuse aluzii la o eventuală „lovitură de stat" ; reieșea de asemenea că guvernul aflase despre acest lucru și era serios preocupat de posibilitatea ca Belmonte și prietenii săi naziști să încerce o asemenea lovitură sub paravanul unei revolte militare. El a aflat de asemenea că planurile „revoluției" urmau să fie primite de la Berlin, într-o valiză diplomatică germană pe care un curier avea s-o aducă la legația germană din La Paz. Întîmplător, a reușit să intre în legătură cu un bolivian care pretindea că are cunoștință de proiectul lui Belmonte. După ce a obținut toate informațiile posibile din această sursă și după ce a făcut o serie de alte aranjamente, s-a înapoiat la New York și i-a relatat lui Stephenson rezultatele călătoriei sale.

CUM A FOST DEJUCATĂ O LOVITURĂ DE STAT ÎNTR-UN... ASCENSOR

Între timp, ca o măsură de precauție, Stephenson telegrafiase unuia dintre agenții săi din Brazilia, dîndu-i dispoziție să urmărească un curier care transporta o valiză diplomatică germană conținînd „documente incriminatorii de o im-

portanță deosebită". Curierul urma să sosească la Recife cu un avion al Societății italiene LATI, cu destinația La Paz. Agentul a fost instruit să intre în posesia documentelor sau, în cazul cînd curierul ar fi reușit să evite o asemenea acțiune, să raporteze despre deplasările acestuia astfel încît să se poată trece la o acțiune adecvată în altă parte. În scurt timp, agentul a anunțat sosirea unui german numit Fritz Fenthol, care se dădea drept reprezentant al lui „German Potash Syndicate". Fenthol plecase cu avionul la Buenos Aires, de unde se credea că intenționa să se îndrepte spre Bolivia. S-a stabilit legătura cu secretara lui Fenthol care, în schimbul unei sume de bani, i-a furnizat agentului lui Stephenson detalii despre acesta și amănunte privitoare la corespondența lui. După cum a arătat ea, Fenthol ducea o scrisoare sigilată adresată ministrului german din La Paz. Puțin timp după aceea, reprezentantul local al F.B.I.-ului a anunțat că, după cîte se pare, un agent britanic reușise să-i sustragă lui Fenthol scrisoarea, în timp ce se afla alături de acesta într-un lift aglomerat al clădirii Băncii Germane din Buenos Aires.

La începutul lunii iunie, Stephenson a informat Londra că autoritățile boliviene aflaseră de interceptarea unui document și „își exprimau dorința să li se trimită neîntîrziat acest document în cazul în care el ar prezenta interes". Londra a răspuns cerînd să i se trimită textul complet al documentului, „solicitat de urgență de către cele mai înalte autorități britanice". Cîteva zile mai tîrziu, un alt mesaj arăta că guvernul bolivian trebuia avertizat cît mai curînd posibil, astfel încît să poată înăbuși lovitura de stat „dacă și cînd aceasta va avea loc" și sugera ca problema să fie discutată deschis cu americanii, care trebuiau lăsați să acționeze dacă socoteau necesar acest lucru. „În orice caz, este absolut esențial ca avertismentul să fie trimis fără nici un fel de întîrziere".

În consecință, Stephenson i-a predat scrisoarea lui Hoover, care a fost deosebit de surprins cînd a primit-o. Hoover a trimis-o de îndată secretarului de stat Cordell Hull, iar acesta din urmă, după ce a arătat-o președintelui Roosevelt, a înaintat fără întîrziere o copie guvernului bolivian. Scrisă la mașină în limba spaniolă și purtînd ceea ce părea să fie semnătura lui Belmonte, scrisoarea era datată : 9 iunie 1941 de legația boliviană din Berlin și adresată dr-lui Ernst Wendler, ministrul german în Bolivia. „Prieteni de la Wilhelmstrasse — se spunea în scrisoare — mi-au declarat că, din informațiile primite de la dumneata, rezultă că se apropie momentul să se treacă la acțiune pentru a elibera biata mea țară de un guvern slab. Merg mult mai departe și consider că lovitura de stat ar trebui să aibă loc la mijlocul lunii iunie". Cochabamba și Santa Cruz urmau să fie focarele proiectatei răscoale. Autorul scria mai departe că aflase de la prieteni că au loc întruniri tolerate de autorități și că în fiecare noapte se fac exerciții („Constat, de asemenea, că au fost adunate mari cantități de biciclete care vor ușura mișcările noastre în timpul nopții, întrucît automobilele și camioanele sînt prea zgomotoase"). Autorul discuta, de asemenea, planurile privind sosirea sa cu avionul pentru a prelua puterea cu ajutorul elementelor mai tinere din armată. („În realitate, am contat totdeauna pe ele și este neîndoielnic că-mi vor da cel mai mare sprijin în munca importantă pe care o ducem în țara noastră"). Se sublinia necesitatea rapidității în acțiune. Scrisoarea continua : „Trebuie să anulăm contractul pentru livrările de wolfram încheiat cu Statele Unite și să modificăm de asemenea în mod substanțial contractele încheiate cu Anglia și Statele Unite în privința livrărilor de cositor...".

Cînd această remarcabilă comunicare a ajuns în La Paz, repercusiunile au fost spectaculoase. La 19 iulie, guvernul a proclamat starea de asediu pe tot cuprinsul țării și poliția a început să-i ridice pe cei suspectați de simpatii pronaziste. În același timp, ministrul german, dr. Wendler, a fost declarat *persona non grata* și i s-a cerut să părăsească țara. Au fost arestați o serie de civili germani și bolivieni cu situații proeminente, inclusiv corespondentul local al agenției de știri „German Transocean", precum și 30 de ofițeri, în frunte cu șeful zonei militare Cochabamba. Patru ziare antibritanice și antiamericane au fost suspendate, iar celelalte au reprodus compromițătoarea scrisoare a lui Belmonte. Belmonte a fost șters din controalele boliviene. Șeful statului major a identificat semnătura de pe scrisoare ca aparținînd într-adevăr atașatului militar.

Ca măsură de represalii, însărcinatul cu afaceri bolivian la Berlin a trebuit să părăsească Germania în răstimp de 42 de ore. Două zile mai tîrziu, la Washington, Sumner Welles, secretar de stat ad-interim în absența lui Hull, a anunțat că guvernul american a dat asigurări Boliviei că o va sprijini întru totul în cazul că expulzarea ministrului german ar duce la „un incident internațional". El a informat totodată guvernul din La Paz că nu se va permite doctorului Wendler să intre în Statele Unite.

Doi ani și jumătate mai tîrziu, germanii și-au luat întrucîtva revanșa atunci cînd au contribuit la inițierea revoltei militare care, la 20 decembrie 1943, l-a răsturnat pe președintele Penaranda și guvernul său și l-a instalat ca președinte pe maiorul Gualberto Villarroel, în ciuda faptului că noul guvern bolivian, datorită presiunilor S.U.A., rămînea alături de aliați.

Metodele prin care a fost obținută scrisoarea lui Belmonte au fost poate neortodoxe dar operațiunea trebuie judecată după rezultat. Ea a evitat probabil o lovitură de stat și a dus în mod cert la expulzarea ministrului german precum și la arestarea unor persoane periculoase. În plus, a pregătit atmosfera pentru conferința panamericană de la Rio, care a avut loc șase luni mai tîrziu, atunci cînd Bolivia și 18 alte țări latino-americane au rupt legăturile cu puterile „axei" și s-au asociat în cadrul unui proiect comun de apărare a emisferei.

AFACEREA LATI

Principala operație importantă efectuată de Stephenson în America de Sud a constituit-o închiderea societății de navigație aeriană, LATI.

În prima parte a războiului, Brazilia reprezenta punctul terminus pentru unul din cele mai importante canale de comunicație ale „axei" cu continentul american. Avioanele italiene LATI, care zburau cu regularitate între Europa și Brazilia, transportau valize diplomatice germane și italiene, curieri, agenți, diamante, platină, chimicale, mica și cărți de propagandă. Guvernul brazilian nu manifesta nici o dorință de a împiedica această activitate. Unul dintre ginerii președintelui Braziliei era principalul director tehnic al acestei societăți și mulți alți brazilieni influenți aveau interes ca drepturile societății italiene de a folosi teritoriul brazilian să rămînă neatinse. În ciuda protestelor Departamentului de Stat al S.U.A., o societate petroliferă americană aproviziona LATI cu combustibil. LATI reprezenta cea mai masivă spărtură în blocada economică britanică. Stephenson a primit instrucțiuni corespunzătoare. Planul conceput de el la New York prevedea să se trimită guvernului brazilian o scrisoare compromițătoare, presupusă a fi fost scrisă de către o persoană cu autoritate de la sediul LATI din Italia și destinată unui funcționar superior italian al societății din Brazilia. Această scrisoare trebuia să ducă la anularea concesiunii de care se bucura societatea respectivă în privința rutei sale transatlantice. Agenții lui Stephenson din Brazilia s-au pus imediat pe treabă și, după cîteva săptămîni, au reușit să obțină o scrisoare reală, scrisă de către președintele LATI, generalul Aurelio Liotta, de la sediul din Roma al societății. Trimițînd această scrisoare la New York, agenții respectivi au sugerat ca scrisoarea falsificată să fie adresată directorului general al societății din Brazilia, comandantul Vicenzo Coppola.

Experții „Stației M" au fost în stare să reproducă exact tipul hîrtiei de scris, antetul în relief și claviatura mașinii folosite de generalul Liotta. O mașină de scris a fost pusă la punct pentru a reda exact imperfecțiunile mecanice ale mașinii pe care secretara generalului copiase scrisoarea originală. După toate aceste pregătiri, scrisoarea falsă a fost compusă în limba italiană și microfotografiată, iar microfilmul a fost trimis principalului agent al lui Stephenson din Rio. Era datată : Roma, 30 octombrie 1941 și emana de la sediul LATI. „Nu există nici o îndoială că americanii l-au băgat pe grăsun (il grassoccio) în buzunar — se spunea în scrisoarea atribuită generalului Liotta — și că numai o acțiune violentă din partea prietenilor noștri verzi poate salva țara. Colaboratorii noștri de la Berlin au hotărît, în urma recentei lor convorbiri cu reprezentantul din Lisabona, să intervină cît mai curînd posibil". Întrucît toate acestea puteau avea ca rezultat acordarea unei noi concesii liniei aeriene germane Lufthansa, se cerea comandantului Coppola să ia imediat măsurile necesare pentru a-și crea noi prieteni în rîndurile „gentlemenilor verzi" și să facă tot posibilul ca privilegiile LATI să fie garantate sub noul regim. („Căutați să aflați pe cine-l propune ca ministru al aviației și luați toate măsurile necesare"). Comandantului i se cerea să păstreze cea mai desăvîrșită discreție.

În „grăsun" era ușor de recunoscut persoana președintelui brazilian Getulio Vargas, în timp ce „gentlemenii verzi" erau „Integraliștii", partidul politic opus lui Vargas, împotriva căruia această încercaseră anterior o lovitură de stat cu sprijin german. Scrisoarea conținea insulte la adresa președintelui și a țării, exprima dispreț față de politica ei externă și sugera o încurajare a inamicilor ei politici. Cei care s-au așteptat ca această combinație să provoace o reacție violentă din partea președintelui nu au fost dezamăgiți.

UN MICROFILM PRODUCE UN CONFLICT DIPLOMATIC

Imediat după ce a primit microfilmul scrisorii, omul lui Stephenson de la Rio a aranjat ca în casa comandantului Coppola să se producă o spar-

→

gere cu prilejul căreia au fost furate un ceas deșteptător și alte cîteva obiecte. Coppola a făcut apel la poliție și în consecință s-a făcut publicitate acestei chestiuni. Or, tocmai acest lucru îl dorea agentul britanic, care voia ca lumea să afle că avusese loc o asemenea spargere. Scurt timp după aceea, un „subagent", care era brazilian, a intrat în legătură cu un reporter al agenției americane de știri „Associated Press" și, după ce i-a recomandat cel mai strict secret, i-a declarat că participase la spargerea din casa lui Coppola. I-a spus apoi că a găsit acolo ceva care i se pare interesant și i-a arătat reporterului o microfotografie pe care a afirmat că a găsit-o între lucrurile comandantului. Cînd a văzut că era vorba de o reproducere în miniatură a unei scrisori a președintelui LATI și după ce și-a notat conținutul ei, reporterul american a ajuns la concluzia că originalul fusese considerat prea periculos pentru a fi trimis pe căile poștale obișnuite și că scrisoarea fusese introdusă în țară sub această formă pentru a împiedica o eventuală interceptare a ei. El a dus-o imediat la ambasada americană și i-a arătat-o ambasadorului care a dispus să se facă copii mărite. După ce le-a examinat, și-a dat seama că scrisoarea microfotografiată era veritabilă și în consecință a predat filmul și copiile mărite președintelui Vargas.

Furios, președintele a reacționat exact așa cum sperase și prevăzuse Stephenson. El a anulat imediat toate drepturile LATI în privința folosirii aerodromurilor din țară și a ordonat arestarea directorului general al societății. Comandantul Coppola a încercat să fugă din țară, după ce în prealabil a retras de la bancă suma de 1 milion de dolari, dar a fost prins în timp ce încerca să treacă frontiera argentineană. Ulterior, el a fost condamnat la șapte ani închisoare, iar fondurile sale confiscate, în timp ce LATI a fost amendată cu 85 000 de dolari pentru încălcarea legilor braziliene. De asemenea, autoritățile braziliene au preluat aerodromurile și echipamentul de întreținere al acestei linii, iar întregul personal italian a fost internat.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, cînd Brazilia a rupt relațiile diplomatice cu „axa", la ambasada S.U.A. din Rio s-a exprimat părerea că scrisoarea generalului Liotta reprezentase „unul din principalii factori care l-au convins pe președintele Vargas să ia atitudine față de inamic". Scrisoarea însăși nu a fost dată publicității din cauza observațiilor insultătoare pe care le conținea. Dar americanii au hotărît cu generozitate să împărtășească acest secret reprezentantului spionajului britanic care lucra la ambasada britanică. Un membru al personalului diplomatic american a prezentat deci o copie a scrisorii care, i-a asigurat el pe englezi, fusese sustrasă de către spionajul american... Agentul lui Stephenson și-a exprimat tot interesul și admirația și i-a felicitat călduros pe colegii săi pentru acțiunea lor.

Ruperea relațiilor dintre Brazilia și „axă", care s-a produs în timpul conferinței de la Rio, a avut o deosebită importanță pentru aliați și în special pentru Statele Unite. În cadrul unei politici de strictă neutralitate, Brazilia nu ar fi putut pune porturile sale la dispoziția flotei sud-atlantice a S.U.A. pentru patrularea regiunii respective. Un alt rezultat a fost că s-a permis Statelor Unite să construiască în nordul Braziliei aeroporturi esențiale pentru transportul trupelor în Africa și Mediterana. Fără aceste aeroporturi nu ar fi putut avea loc în 1942 debarcarea în Algeria și Maroc.

PLANUL SECRET AL LUI HITLER DE ÎMPĂRȚIRE A AMERICII LATINE

Acțiunile agenților lui Stephenson în Argentina se rezumau îndeobște la combaterea introducerii prin fraudă a materialelor de propagandă și a răspîndirii lor. Ei au reușit totodată să intercepteze un document de mare importanță al spionajului german privitor la planurile lui Hitler referitoare la America Latină. Era vorba de o hartă secretă a viitoarelor linii aeriene, în care se arăta cum urma să fie împărțit subcontinentul și în ce fel trebuiau redistribuite teritoriile respective între Argentina, Chile, Brazilia, un nou stat numit Noua Spanie (format din Columbia, Ecuador, Venezuela și Panama, inclusiv zona Canalului) și o colonie care ar fi inclus Guyana Britanică, Olandeză și Franceză și care trebuia să fie guvernată de Franța lui Laval. Pe hartă, întreaga regiune era acoperită de o rețea aeriană largă, cu punctul terminus la Natal. Notele scrise de mînă în limba germană se refereau la rezervele de carburanți și la posibilitatea ca Mexicul să participe la aprovizionarea cu combustibil.

Un curier al ambasadei germane din Rio a suferit un accident și, cu acest prilej, i-a fost sustrasă servieta în care se afla harta. De îndată ce a primit acest document, Stephenson l-a predat generalului Donovan, care l-a trimis președintelui Roosevelt. Președintele a fost deosebit de impresionat și a folosit datele din acest document într-o cuvîntare ținută la un dineu cu prilejul Zilei Marinei, care a avut loc la Washington la 27 octombrie 1941, și a fost radiodifuzată în întreaga țară. „Hitler a afirmat deseori cu tărie că planurile sale de cucerire nu se întind dincolo de Oceanul Atlantic — a declarat președintele. Am intrat însă în posesia unei hărți secrete întocmite în Germania de guvernul lui Hitler. Este o hartă a Americii de Sud și a unei părți a Americii Centrale, așa cum își propune să le organizeze Hitler. Astăzi, în această regiune există 14 țări. Dar experții geografici de la Berlin au desființat cu brutalitate toate granițele existente și au împărțit America de Sud în 5 state vasale, urmărind ca întregul continent să cadă sub dominația lor".

Cîteva săptămîni mai tîrziu, una din sursele lui Stephenson care era în legătură cu ambasada germană din Buenos Aires a relatat că, după cuvîntarea președintelui, Hitler a cerut ambasadorului Freiherr Edmund Von Thermann o explicație pentru această indiscreție. După cît se pare, existau numai două exemplare ale hărții. Unul se afla în seiful „führerului", iar al doilea la Von Thermann. În ambasadă a avut loc o anchetă severă și, în cele din urmă, vina a fost atribuită unui lider nazist, Gottfried Sandstede, care a fost acuzat că a permis copierea hărții.

Stephenson era ajutat de numeroase persoane dezinteresate care îi puneau la dispoziție resursele și posibilitățile lor. Printre ele se număra și sir Alexander Korda, producătorul de filme britanic de origine ungară, care fusese înnobilat (cel puțin așa se spunea) deoarece Winston Churchill fusese foarte impresionat de filmul său „Lady Hamilton", bazat pe povestea vieții lui Nelson, realizat de Korda în 1941 în numai șase săptămîni. Korda a jucat un rol activ, dînd sfaturi pentru producerea unor filme destinate războiului politic („Leul are aripi" și „Victorie în deșert").

O altă cunoștință a lui Stephenson din timpul războiului era Noel Coward, cunoscutul dramaturg, regizor și actor. Stephenson, care făcuse cunoștință cu Coward la începutul războiului, ar fi vrut să-l folosească în activitatea de propagandă și pentru o serie de alte operațiuni secrete în emisfera occidentală. Au fost stabilite planurile corespunzătoare și Coward se pregătea pentru noua sa ocupație după ce petrecuse iarna anului 1940—1941 prezentînd programe distractive pentru trupele din Australia și Noua Zeelandă, cînd i s-a comunicat telegrafic, cu prilejul unei opriri în Bermude, că se revenise asupra hotărîrii inițiale. „O forță prea mare pentru a o putea contrazice noi ne-a spulberat intențiile", l-a informat lapidar Stephenson.

Unii dintre prietenii lui Coward afirmau că această schimbare se datora unei observații făcute de acesta, la un dineu, despre Randolph Churchill, fiul primului ministru. Este însă cu totul improbabil ca Winston Churchill să se fi preocupat de această numire. Adevărul este că Noel Coward avea mulți dușmani care, dintr-un motiv sau altul, nu erau de acord să i se încredințeze o funcție oficială.

FANTASTICELE PROFEȚII ALE ASTROFILOZOFULUI DE WOHL

O țară cu un caracter deosebit de eterogen ca Statele Unite oferă o largă varietate de posibilități în ce privește metodele de propagandă. Probabil că nici un propagandist nu ar încerca să influențeze, din punct de vedere politic, populația britanică sau franceză cu ajutorul prezicerilor astrologice. În Statele Unite însă acest lucru a fost făcut, sub auspiciile lui Stephenson, cu rezultate efective, deși limitate.

În vara anului 1941, Louis de Wohl, un ungur binecunoscut ca astrolog, a fost trimis în Statele Unite de șefii din Londra ai lui Stephenson. Dar, deși el urma să fie controlat de Stephenson, i se dăduseră instrucțiuni să nu menționeze niciodată Anglia sau să arate în vreun fel oarecare că era atașat de Anglia. Misiunea sa era de a zdruncina încrederea publicului american în invincibilitatea lui Adolf Hitler. S-a aranjat în așa fel încît primele profeții pe care avea să le facă la sosirea sa în Statele Unite să coincidă și să se armonizeze cu preziceri astrologice și magice, aranjate în prealabil, despre căderea lui Hitler dar făcute în alte părți ale lumii. În felul acesta se urmărea nu numai convingerea publicului ci și alarmarea lui Hitler însuși, care era deosebit de superstițios și credea în astrologie. În consecință, cînd de Wohl a sosit la New York, Stephenson a aranjat pentru el o conferință de presă la care astrologul a declarat ziariștilor că horoscopul lui Hitler arăta că prăbușirea acestuia este sigură. Planeta Neptun — a spus de Wohl — se află în „casa morții", indicînd o soartă misterioasă și în curînd astrul ascendent va fi în locul în care se afla Neptun în momentul nașterii lui Hitler. Chiar în vara aceea — a adăugat de Wohl — Uranus va aduce constelația nașterii în situația menționată, cu grave consecințe pentru Hitler.

Cîteva zile după ce au apărut în presă aceste declarații, au început să se facă auzite declarații similare din alte părți. Aranjamentele stabilite începuseră să-și dea roadele. La Cairo, un ziar a publicat o declarație a renumitului astrolog egiptean, șeicul Youssef Afifi, care spunea: „Peste patru luni, spre Răsărit va apare o planetă roșie, ceea ce va însemna că un periculos făcător de rele, care a cufundat lumea în sînge, se va stinge din viață... Un împărat neîncoronat va fi ucis și acesta este Hitler". În același timp s-au luat toate măsurile necesare pentru ca acest material să ajungă la cunoștința corespondenților americani din Egipt.

(Va urma)

The New York Times

O ATMOSFERĂ DE CRIZĂ

ÎN MOMENTUL de față, în capitala S.U.A. există o atmosferă de criză. Se vorbește despre intensificarea războiului din Vietnam și poate chiar despre represalii în legătură cu sechestrarea vasului american „Pueblo" de către Coreea de nord, dar discuțiile îngrijorate și titlurile mari ar putea lesne să inducă în eroare.

Nu tabloul strategic din Asia se schimbă, ci Administrația însăși. Pe baza unor știri demne de încredere din partea unor oficialități competente, nu s-a produs o schimbare fundamentală în planurile guvernului american de a continua războiul din Vietnam ca și pînă acum.

Mobilizarea a 14 787 rezerviști din aviație și din unitățile navale și aeriene nu are neapărat legătură cu incidentul „Pueblo". Administrația fusese supusă dinainte unor presiuni pentru a mobiliza aceste rezerve și a le trimite în Vietnam, și probabil că acolo vor fi folosite în cele din urmă.

Dar optimismul care se manifesta înainte de Crăciun cedează acum locul neliniștii, provocate de mai multe motive. Prăbușirea în Groenlanda a unui avion al forțelor aeriene americane avînd la bord bombe cu hidrogen, presiunile asupra dolarului și asupra balanței de plăți a S.U.A., știrea că forțele britanice se retrag din Malayezia și din Golful Persic — toate acestea i-au făcut pe oameni conștienți în ultimele zile de complexitatea și de pericolul problemelor militare și economice ale Americii pe tot globul.

Nici unul din aceste evenimente nu a provocat o schimbare fundamentală dar, datorită lor, capitala, sensibilizată, a devenit conștientă de posibilitățile de schimbare. De asemenea, Administrația Johnson se transformă ea însăși. În ultimele săptămîni, președintele a primit demisiile ministrului apărării, Robert McNamara, ministrului sănătății, învățămîntului și bunăstării, John Gardner, și directorilor Biroului bugetului (Charles L. Schultze) și Consiliului consilierilor economici (Gardner Ackley). Circulă zvonuri persistente în sensul că, în scurt timp, ele vor fi urmate de demisiile ministrului finanțelor, Henry H. Fowler, și ministrului afacerilor interne, Stewart Udall.

Pierderea lui McNamara, a lui Gardner și a lui Schultze, toți oameni competenți, nu a contribuit la liniștirea capitalei. Cu toții aveau îndoieli privind prioritățile Administrației sau lipsa acestor priorități și, cu toate că au renunțat fără zgomot la posturile lor, capitala nu poate crede că motivele prezentate de ei pentru renunțarea la aceste funcții exprimă întreg adevărul.

În depoziția făcută în Congres Clark Clifford, succesorul lui McNamara la Pentagon, a adoptat linia dură în ce privește bombardamentele asupra Vietnamului de nord. În timp de McNamara vorbea despre „paritatea" cu Uniunea Sovietică în domeniul armelor nucleare, Clifford a cerut „supremația". În timp ce McNamara avea îndoieli cu privire la navele de suprafață cu propulsie nucleară, Clifford s-a pronunțat în favoarea lor. În timp ce McNamara lupta împotriva unor noi bombardiere mari care să înlocuiască bombardierele „B—52", Clifford a manifestat simpatie față de această idee și și-a exprimat hotărîrea ca trupele S.U.A. să rămînă în Vietnam pînă cînd guvernul de la Saigon va fi sigur că va putea să reziste „presiunii comuniste", ceea ce înseamnă probabil să rămînă la infinit.

Toate acestea au fost pe placul Comisiei pentru serviciile armate dar nu au contribuit cu nimic la potolirea Washingtonului care, de la începutul noului an, a suportat prea multe schimbări, accidente și amenințări pentru a fi liniștit.

James RESTON

— Acum pune anunțul : „Nici un post liber"

(Din **The Courrier Journal**)

reflector

INDONEZIA : GUVERNUL ȘI SITUAȚIA ACTUALĂ

Revista „Tricontinental", organul teoretic al Secretariatului Executiv de solidaritate a popoarelor din Asia, Africa și America Latină, a publicat un articol consacrat situației din Indonezia.

Oprindu-se pe larg asupra evoluției politice și economice din țară, revista arată, printre altele, că guvernul Suharto-Nasution „nu ia nici un fel de măsuri pozitive pentru îmbunătățirea situației economice a țării. Puterea de cumpărare scade, prețurile cresc cu fiecare zi. Prețul mediu al bunurilor de consum este azi de 10—20 de ori mai mare decît costul mediu din 1965, în timp ce salariile muncitorilor nu au crescut decît de cinci ori".

În legătură cu represiunile sîngeroase care au avut loc după evenimentele din septembrie 1965 revista scrie : „Mii de nevinovați, bărbați și femei, tineri și bătrîni, copii chiar, au fost decapitați. Ei au fost arestați și declarați, fără a fi judecați, vinovați a fi organizat rebeliunea împotriva guvernului oficial. Eroi comuniști au fost siliți să-și sape ei înșiși groapa înainte de a fi asasinați. În unele locuri, metodele folosite au fost încă și mai crude, mai inumane. De pildă, Sudiono, secretarul comitetului regional din Jogjakarta al P.C.I., a fost somat, sub amenințarea baionetelor ostașilor lui Suharto, să mărturisească tot ce știa în legătură cu P.C.I. Refuzînd să vorbească, soldații l-au tîrît cu brutalitate pînă la un rîu din apropiere și, cu mîinile legate la spate, l-au aruncat în apa adîncă și plină de crocodili. Acesta nu este decît un exemplu. Zeci de alți lideri comuniști și elemente progresiste au fost lichidați în același mod".

...La un moment dat, comerțul cu pește, în anumite regiuni din partea răsăriteană a insulei Java, scăzuse simțitor din cauză că oamenii din aceste locuri, îndeosebi cei din Madium, Bodjonegoro, Britar și Kertosono, străbătute de rîurile Solo și Brantas, au refuzat vreme îndelungată să mănînce pește, în ciuda prețului lui foarte scăzut. Explicația e simplă, dar zguduitoare. Începînd din noiembrie 1965 pînă în martie 1966, în locurile acestea apele rîurilor erau literalmente înroșite de sîngele patrioților uciși".

„Hotărîrea lui Suharto de a pune în libertate 40 000 de deținuți — continuă revista — merită să fie serios analizată. După cum se știe, numărul arestaților depășește o jumătate de milion. (Guvernul nu recunoaște în mod oficial decît 250 000). Aceste persoane sînt împărțite în trei categorii. Categoria A : **Cei care sînt acuzați de a fi luat parte la Mișcarea din 30 septembrie sau de a fi avut cunoștință de ea...** Categoria B : **Persoanele considerate primejdioase pentru guvern...** Categoria C : **Persoanele arestate în urma unor denunțuri sau șantaje, acuzate de activitate revoluționară, dar fără a exista dovezi împotriva lor... Numărul celor ce urmează a fi eliberați din închisori este de 40 000 și ei aparțin cu toții categoriei C".**

„Bugetul oficial al guvernului pentru întreținerea persoanelor arestate rămîne de fapt pe mîna autorităților. La Jogjakarta, Nusakambangan și în alte localități din centrul insulei Java, situația deținuților este foarte gravă. Rațiile alimentare pe care le primesc prizonierii sînt, cantitativ și calitativ, la fel ca hrana ce se dă găinilor. Ele se compun dintr-o mică cantitate de manioc uscat sau de porumb și, uneori, cîteva legume și atîta tot".

contrapunct

marea chemare la inactivitate

Russell Baker

Congresul, care abia şi-a reluat sesiunea, a şi început să se plîngă de marea chemare la inactivitate căreia trebuie să-i facă faţă în anul curent. Din 1962, cînd era pe cale să ajungă la paralizie totală, capacităţile membrilor Congresului de a nu face nimic nu au mai fost niciodată solicitate atît de serios.

Mai întîi trebuie ignorată problema presantă a impozitelor ; apoi este necesar să nu fie adoptat un proiect de lege cu privire la drepturile civile şi trebuie dată uitării problema periculoasă a reconstruirii cartierelor mizere. Senatul va trebui să tărăgăneze lucrurile luni de zile pentru a evita să-şi reafirme autoritatea în conducerea politicii externe, iar Congresul va trebui să facă uz încă o dată de toată ingeniozitatea spre a se eschiva de la orice răspundere pentru războiul din Vietnam.

Ultima sesiune a şi dovedit în mod strălucit că actualul Congres şi-a însuşit la perfecţie arta de a omorî timpul. De altfel, el şi-a început sesiunea cu o vacanţă...

Imediat după reluarea sesiunii, Congresul a hotărît să nu facă nimic pînă cînd preşedintele îşi va prezenta Mesajul său cu privire la Starea Uniunii. Mai tîrziu, el va lua vacanţă pentru a sărbători ziua de naştere a lui Lincoln, zilele de naştere ale lui Jefferson şi Jackson, precum şi deschiderea sezonului de basebol.

Între timp va veni şi Paştele.

La înapoierea lor, liderii vor avertiza, aşa cum se obişnuieşte, că este necesar să se încheie lucrările Congresului pentru ca fiecare membru al său să aibă posibilitatea de a se bucura de sezonul campaniei prezidenţiale. Simţind căldura primăverii, bătrînii preşedinţi de comitete se vor dezgheţa suficient pentru a omorî săptămîni întregi cu audieri în legătură cu proiecte de legi aşa-zis „importante".

În iunie, copiii congresmenilor mai tineri vor termina şcoala şi, pentru a desfăşura indiferent ce activitate, va deveni tot mai greu să se găsească suficienţi congresmeni care să nu se afle la mare. Astfel, Congresul va ajunge la 4 iulie, dată la care, fireşte, va lua o nouă vacanţă. În această etapă, liderii Congresului vor cere să-şi poată încheia activitatea la timp în vederea convenţiilor celor două partide.

Desigur, „presiunea" pentru încheierea activităţii va sili Congresul să se hotărască să nu examineze aproape nici o problemă cît de cît importantă, întrucît aceasta ar însemna prelungirea sesiunii.

Şi astfel, după ce a luat de două ori vacanţă în august (pentru convenţiile partidelor), Congresul va face o pauză de două luni în legătură cu alegerile. Orice problemă importantă care nu a fost ignorată, uitată sau îngropată, va fi pusă la dosar pentru a fi trecută cu vederea, ocolită sau lichidată atunci cînd Congresul se întruneşte din nou după alegeri.

Cam pe la Crăciun, după multe autofelicitări, Congresul îşi va suspenda activitatea pentru a-şi reface energiile în vederea grelei sarcini de a nu activa, pe care va trebui s-o îndeplinească o dată cu instalarea noii Administraţii.

(Din **The New York Times**)

The Washington Post

„INCIDENTUL PUEBLO"

SECHESTRAREA navei americane „Pueblo" de către patru torpiloare nord-coreene este un eveniment care dă de gîndit. Ştim că nava efectua operaţiuni de spionaj cu aparate electronice perfecţionate în apropierea coastei nord-coreene dar, potrivit relatărilor americane, în apele internaţionale. Nu ştim însă de ce nava nu era escortată şi nu avea armament suficient, sau de ce, chiar şi în cazul acesta, nu a încercat măcar să reziste.

Desigur, Administraţia are dreptul la un răgaz, chiar şi atunci cînd dovezile arată că a făcut o gafă de mari proporţii.

Acestea fiind spuse, Administraţia trebuie să-şi dea seama că toleranţa opiniei publice din S.U.A. faţă de lucrurile neexplicate şi inexplicabile are margini, ca şi răbdarea ei în faţa dovezilor tot mai numeroase cu privire la o sfidare crescîndă la adresa intereselor securităţii în întreaga lume asiatică. O opinie publică minţită în legătură cu incidentul avionului „U—2" şi în rîndurile căreia s-a provocat, în cel mai bun caz, confuzie prin hotărîrea cu privire la situaţia din Golful Tonkin ; o opinie publică indusă în eroare, ca să nu spunem mai mult, nu poate fi satisfăcută sau liniştită prin aceleaşi vechi metode de camuflaj.

Piloţi americani în Vietnamul de sud

— Parcă a fost vorba că se cere americanilor să reducă deplasările peste hotare...

(Din **Evening Sun**, Londra)

Acest lucru este cu atît mai imperios dacă se ţine seama de influenţa pe care o va avea probabil ultimul incident asupra unor nervi deja slăbiţi şi unor poziţii deja înăsprite. Cei ce consideră că S.U.A. s-au supraextins în Asia şi în jurul lumii vor găsi noi argumente în favoarea retragerii. Cei ce consideră politica noastră de „război limitat" drept o umilinţă şi o frînă lipsită de sens vor găsi noi argumente în favoarea unei linii mai dure şi a unor măsuri mai aspre în general.

Aceste tendinţe se şi manifestă ca reacţie la sechestrarea vasului „Pueblo". În timp ce unii senatori şi-au exprimat nervozitatea faţă de acţiunea nord-coreeană, alţii au afirmat că incidentul confirmă punctul lor de vedere potrivit căruia Statele Unite s-au supraextins în rolul de poliţist al globului. Cînd în Vietnam presiunile se intensifică pe Platourile Înalte şi de-a lungul zonei demilitarizate, o nouă criză coreeană nu poate avea ca efect decît să accentueze poziţiile extremiste.

Este necesar să ne păstrăm calmul pînă cînd vom dispune de mai multe informaţii. Dar este la fel de necesar să ni se spună mai mult — şi mai multe lucruri verosimile — despre un incident atît de îngrijorător.

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR

MIGRAŢIA

ÎNAINTE de a-şi suspenda lucrările pe timpul vacanţei, Congresul a votat ceva mai puţin de 2 miliarde dolari pentru programul de combatere a sărăciei. Cînd se vor întoarce din vacanţă, membrii Congresului din regiunile marilor oraşe vor fi probabil şi mai conştienţi ca în trecut de faptul că programul de combatere a sărăciei, indiferent cît de amplu ar fi el, nu rezolvă decît o mică parte din marea problemă a Americii.

Vorbim despre dezordini şi violenţe pe străzi. În diferite feluri, mai multe oraşe încearcă să facă ceva în această privinţă. Vorbim despre sărăcie. Se încearcă unele lucruri în această privinţă. Dar nu există încă — decît în minţile planificatorilor pe termen lung — un plan global pentru atacarea problemei însăşi care stă la baza acestei situaţii. Se pune de asemenea întrebarea foarte serioasă dacă ea poate fi atacată cu succes în Statele Unite cu actuala maşină guvernamentală.

Marea dificultate o constituie faptul că pînă acum s-a analizat în mod insuficient şi inadecvat în ce anume constă problema însăşi. Există tot felul de aspecte concrete, începînd cu huliganismul pe străzi şi mergînd pînă la lipsa de locuinţe, lipsa de şcoli, lipsa oricăror servicii sociale în numeroase oraşe mari. Dar toate acestea nu sînt decît simptome ale situaţiei de bază. Un articol scris de John Fischer în numărul din ianuarie al revistei „Harper's" aduce o contribuţie însemnată la identificarea problemei căreia americanii trebuie să-i facă faţă. „Ceea ce se întîmplă în esenţă — scrie el — este una din marile migraţii ale istoriei". În ul-

timii 15 ani, după cum reiese din cifrele lui Fischer, „aproximativ 10 milioane de persoane au părăsit regiunile rurale mutîndu-se în marile orașe. Și aceștia reprezintă doar primul val al avalanșei".

Realitatea este că America încearcă să facă față unei probleme de o amploare necunoscută în civilizația modernă. Este vorba de oameni simpli, săraci, deplasîndu-se dintr-un loc în altul, cu totul neorganizați, căutînd de lucru și condiții de viață ceva mai bune. Ei pătrund în acele orașe în care au mai multe șanse să găsească de lucru și să ducă o viață mai bună. Pînă acum însă nimeni nu a încercat să găsească mijloacele și posibilitățile de a înlătura cauzele pentru care ei se deplasează.

Pe bună dreptate ar trebui ca statul din care o persoană emigrează să fie obligat să plătească costul reinstalării acestei persoane în noul său domiciliu. Dar acest lucru ar fi imposibil din punct de vedere politic. În teorie ar trebui să existe la Washington un nou minister care să studieze esența migrației, să facă planuri preliminare și să stabilească înlesnirile ce trebuie puse la dispoziția persoanelor respective, în cazul cînd se urmărește ca migrația să fie dirijată în mod efectiv.

Există un model în această privință. Franța a înființat un Minister al Refugiaților care să se ocupe de masa celor veniți din Algeria, Tunisia și Maroc în momentul în care aceste foste teritorii franceze au devenit independente. În răstimp de aproximativ doi ani, s-au revărsat în teritoriul Franței metropolitane un număr de peste 1 milion de persoane. Dar migrația a fost controlată. Activitatea a fost dusă în condiții destul de bune, astfel încît în mai puțin de trei ani ministerul a putut fi desființat.

În Statele Unite, migrația continuă an după an. La Washington nu există un Minister al Migrației care să studieze această problemă, să adopte măsurile necesare pentru restringerea ei, să egalizeze în mod just cheltuielile asupra întregii țări.

Joseph C. HARSCH

West Africa

TANZANIA DUPĂ DECLARAȚIA DE LA ARUSHA

PROGRAMUL de naționalizare financiară și industrială a Tanzaniei în curs de înfăptuire a însemnat eliminarea controlului străin direct din sectoarecheie ale economiei. În februarie 1967, guvernul Uniunii Naționale Africane din Tanzania anunța că „principalele mijloace de producție" urmează să fie puse sub controlul „țăranilor și muncitorilor înșiși, prin guvernul lor și cooperativele lor". Această declarație, dată publicității în localitatea Arusha, preciza că este vorba de : terenurile agricole, pădurile, resursele minerale, apele, petrolul și electricitatea, comunicațiile, transporturile, băncile, asigurările, comerțul (import-export), industria siderurgică, a mașinilor-unelte, fabricile de ciment și de îngrășăminte, industria textilă și orice altă industrie de mari proporții, care asigură în mare măsură consumul populației sau furnizează piese de schimb necesare altor industrii, marile plantații, în special acelea care produc materii prime importante. Cu alte cuvinte, aproape toate ramurile importante de activitate.

Guvernul, condus de președintele Nyerere, a trecut fără întîrziere la pre-

→

La Institutul nuclearo-medical al Universității din Köln (R.F.G.) a fost pus în funcțiune un aparat numit „Anger-Camera" care face posibilă stabilirea exactă a diagnosticului pentru un mare număr de boli. Cu ajutorul unor substanțe radioactive, organele interne ale corpului omenesc devin vizibile pe un ecran de televiziune. O serie de stări patologice sau de funcționări defectuoase pot fi depistate fără a mai fi necesară obișnuita „deschidere" chirurgicală

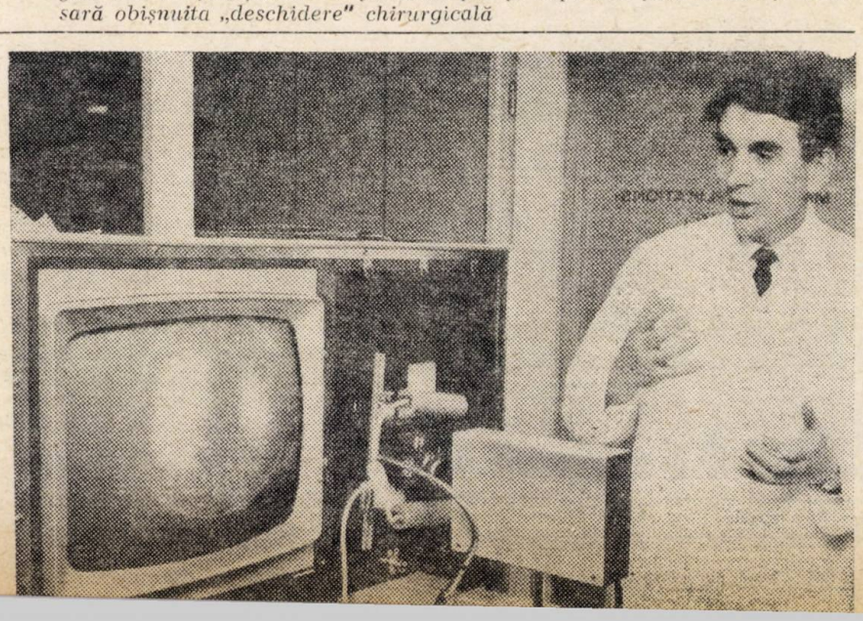

reflector

ROBERT KENNEDY ȘI SITUAȚIA INDIENILOR AMERICANI

Senatul S.U.A. se pregătește să examineze situația grea a indienilor americani. Un nou subcomitet pentru învățămîntul indienilor — condus de senatorul Robert Kennedy — intenționează să cerceteze condițiile de trai în rezervațiile indiene din S.U.A. și să organizeze apoi audieri publice în cel puțin 12 state și la Washington. Una din întrebările la care dorește să răspundă subcomitetul este următoarea : cît de eficient administrează Biroul pentru problemele indienilor bugetul său anual.

PROGRAM DE „AUSTERITATE" LA N.A.S.A.

Deși Administrația națională pentru aeronautică și spațiul cosmic va cere anul acesta alocații mai mici — 4 300 000 000 dolari față de alocațiile de 5 100 000 000 dolari din bugetul precedent — oficialitățile care se ocupă de problemele spațiale sînt de părere că Congresul va încerca să mențină alocația finală sub nivelul de 4 miliarde dolari. N.A.S.A. va continua să pregătească aterizări pe Lună ale navelor „Apollo" în 1969 și 1970. Nu se proiectează însă alte lansări de oameni în spațiul cosmic după „Apollo", și programul stațiilor spațiale orbitale va fi oprit pînă în 1971, cel puțin. Concepția oficială de „austeritate" este următoarea : „Să ne menținem în următorii doi ani, să ne rezervăm opțiunile pentru deceniul următor".

ASTRONAUȚI CU JUMĂTATE DE NORMĂ...

Cosmonauții de la Centrul de nave spațiale cu echipaj din Houston sînt nemulțumiți de reducerile și amînările din programul ulterior proiectului „Apollo". Unii se tem că nu vor obține niciodată un loc într-o misiune spațială — după un antrenament de ani de zile — și încep să caute alte posibilități de muncă. Un om de știință cosmonaut, doctor în fizică, a cerut un concediu de studii de un an pentru a se pune la punct cu munca sa științifică. N.A.S.A. a răspuns : Regretăm, nu avem nevoie de astronauți cu jumătate de normă.

PREA OCUPAT PENTRU A PREZIDA

Constituția prevede numai două îndatoriri pentru vicepreședintele S.U.A. : să prezideze Senatul (votînd numai în cazul în care se produce un impas) și să înlocuiască pe președinte în cazul morții sau incapacității acestuia. Dar Hubert Humphrey are atît de multe alte activități încît a petrecut numai 25 de ore și 11 minute conducînd prima sesiune a Congresului al 90-lea. Ernest Hollings, senator democrat din partea statului Carolina de sud, a depășit pe toți ceilalți senatori ca președinte temporar al Senatului, cu timpul de 180 de ore și 7 minute. Cei doi frați Kennedy au petrecut mai mult timp la tribuna prezidențială decît Humphrey : Edward Kennedy — 29 ore și 10 minute ; Robert Kennedy — 28 ore și 28 minute.

(După **Newsweek**)

luarea principalelor şapte bănci ale ţării, a celor 17 societăţi de import-export şi a celor opt uzine, proprietate a unor cetăţeni străini, precum şi a tuturor noilor societăţi de asigurări. El a luat măsuri pentru a dobîndi o participare de 60 la sută în şapte mari întreprinderi industriale, proprietate străină (între care două fabrici de bere, o fabrică de tutun, o uzină de ciment, un concern aparţinînd lui „Metal Box" şi uzinele de încălţăminte Bata).

Continuîndu-şi activitatea de naţionalizare a societăţilor străine, guvernul a acţionat pentru dobîndirea rafinăriei de petrol, construită şi condusă de E.N.I., şi a stabilit exercitarea controlului public asupra plantaţiilor de sisal, confirmînd în acelaşi timp că o unitate de producţie, proprietatea statului, care fabrică pastă de hîrtie din sisal şi care foloseşte anual aproximativ 28 000 tone echivalent de fibre, îşi va continua activitatea. Guvernul a anunţat, de asemenea, că pentru toate aceste bunuri se vor plăti despăgubiri şi a făcut apel la o firmă daneză de expertiză pentru a examina registrele întreprinderilor expropriate.

Care este situaţia astăzi? Problema ar putea prezenta interes pentru cei care îşi pun probabil întrebarea dacă o alternativă viabilă la „construirea capitalismului" va fi totuşi posibilă în Africa. Imediat după anunţarea declaraţiei de la Arusha, prevestiri întunecate au apărut în unele ziare, în special în presa britanică. S-a spus că Nyerere s-a lansat într-o „acţiune nechibzuită", care nu poate sfîrşi decît rău. Totuşi, puţini din cei care au gîndit şi au scris aceste lucruri păreau capabili să înţeleagă motivele guvernului sau concepţia sa atunci cînd stabilise actuala politică ; un număr şi mai redus încă pare să-şi fi verificat între timp profeţiile întunecate în raport cu ceea ce se întîmplă în realitate. Faptele au infirmat pronosticurile sumbre.

Desigur, au apărut dificultăţi de conducere în perioada preluării. Se afirmă că aceste dificultăţi ar mai continua într-o oarecare măsură în sectorul asigurărilor ; în rest, situaţia în ceea ce priveşte conducerea economiei de către stat pare să fie în mare măsură controlată de guvern. Acesta s-a hotărît să colaboreze în continuare cu unele societăţi străine, care, din examinarea registrelor pe ultimii doi ani, s-au dovedit a fi active şi eficiente. Nu toate firmele de conducere au reuşit să treacă acest examen. Din cele 17 societăţi de import-export s-a constatat de exemplu că cea mai bună conducere a fost aceea a concernului I.N.T.R.A.T.A. — formată din olandezi — ale cărui acţiuni erau în proporţie de 90 la sută în mîinile guvernului. În consecinţă, acest grup a fost folosit din nou pentru punerea în funcţiune a firmei „State Trading Corporation", nou formată ; aranjamentul mutual a fost încheiat pe o perioadă iniţială de trei ani, contra plăţii de către guvern a unui onorariu global de 40 000 de lire sterline pe an. Numeroase alte firme de import-export s-au dovedit total ineficiente şi demodate în ce priveşte metodele lor comerciale, ele recurgînd la sistemul achiziţionărilor din surse tradiţionale şi mulţumindu-se să-şi obţină beneficiile din preţuri ridicate şi mărfuri cu aspect vechi. Acelaşi principiu a fost aplicat celor şapte întreprinderi industriale care intră în categoria participării de 60 la sută. Vechile elemente de conducere au fost reinstalate, ele urmînd să-şi ducă mai departe activitatea contra plăţii unui onorariu — mutual acceptat — şi cu obligaţiunea de a instrui personalul african.

În ce priveşte sisalul, situaţia a fost mai complicată, în mare măsură, datorită faptului că actualul nivel scăzut al preţurilor mondiale pentru acest produs a făcut ca întreaga industrie să devină, temporar, nerentabilă. (După cîte mi s-a spus, acest preţ provoacă o pierdere anuală de aproximativ 300 000 de lire sterline la recolta de sisal a Tanzaniei.) Interesat să asigure dezvoltarea şi stabilitatea acestei ramuri economice, care asigură în mare măsură utilizarea mîinii de lucru şi este un important aducător de devize, guvernul a luat măsuri în consecinţă. Pentru principalele plantaţii el caută să obţină, prin cumpărare, majoritatea acţiunilor, asigurînd în acest fel un control tanzanian majoritar, în timp ce plantaţiile nerentabile sau învechite urmează să fie sau sînt de pe acum transformate în ferme producătoare de lapte. Acordurile de compensaţie se află în curs de negociere.

Basil DAVIDSON

Noua fabrică de bere din Arusha, Tanzania

EL COMERCIO
LIMA

PERU DUPĂ SCHIMBAREA GUVERNAMENTALĂ

EDGARDO SEOANE CORRALES a insistat în cererea sa de a renunţa la funcţia de preşedinte al Consiliului de Miniştri şi ministru al afacerilor externe. Preşedintele republicii a trebuit în cele din urmă să-i accepte demisia, numind în locul său pe dr. Raúl Ferrero Rebagliati şi menţinînd în funcţiile lor pe ceilalţi titulari ai diferitelor ministere. Pentru a înlocui pe cei doi miniştri democrat-creştini, care demisionaseră la 12 noiembrie, au fost desemnaţi Morales Urresti (ca ministru al justiţiei şi cultelor) şi Olcese Pachas (ca ministru al agriculturii).

Peru regretă demisia cabinetului Seoane, în primul rînd întrucît acesta adoptase o serie de măsuri orientate în direcţia apărării economiei în faţa fenomenului devalorizării monedei naţionale, a stopării tendinţelor de accentuare a devalorizării. Cabinetul Seoane reuşise să stabilizeze moneda naţională (solul), expunîndu-se în acest fel dezacordului politicienilor şi organelor de presă care ţineau cu tot dinadinsul să slăbească şi mai mult moneda noastră. Ing. Seoane a fost acuzat de a nu fi făcut nimic, de a nu fi inspirat încredere, dar realitatea este exact contrară. El a făcut mult pentru a evita devalorizarea şi a controla specula. Seoane şi-a atras, în acelaşi timp, duşmănia celor ce cred că guvernul nu este făcut pentru a servi poporul, marea majoritate, ci micile grupuri care exercită o presiune economică în ţară.

O dată produsă reorganizarea cabinetului, care trebuie să fie orientarea noului consiliu de miniştri? Obiectivul nr. 1 al cabinetului Ferrero trebuie să fie garantarea stabilităţii monetare.

Este necesar să se adopte toate măsurile considerate utile pentru a dejuca manevrele grupurilor care exercită presiuni în scopul de a obține o a doua devalorizare. Țara nu poate închide ochii în fața acestei realități. Asistăm la o serie de manevre de tip politic, financiar, economic și psihologic care urmăresc să provoace o altă devalorizare.

În fața acestei realități, cabinetul Ferrero trebuie să continue cu fermitate drumul trasat. Stabilizarea sol-ului trebuie menținută cu toate mijloacele, insistîndu-se asupra proiectului de pedepsire a delictelor de natură economică și asupra altor hotărîri ce se impun pentru a evita specula și acaparare a de monedă străină.

În al doilea rînd, cabinetul Ferrero trebuie să adopte o serie de măsuri pentru a apăra economia națională de valul de speculă și acaparare, în mare parte provocat în scopuri politice. Pentru aceasta se cuvin încurajate hotărîrile care s-au luat pentru a controla prețurile articolelor de consum popular.

Creșterea producției reprezintă un alt obiectiv de bază. Este necesar să sporească volumul producției noastre destinate consumului intern și exporturilor. În perioade de crize ca aceasta, cînd e dificilă sporirea investițiilor care să echilibreze scăderea valorii de cumpărare a monedei, o măsură înțeleaptă ar fi crearea de noi locuri de muncă pentru a se îndepărta astfel primejdia șomajului.

În ce privește politica fiscală, noul cabinet nu trebuie să accepte, sub nici un motiv, un buget nefinanțat. Bugetul pentru 1968 trebuie să fie un buget real, să nu se mai repete acceptarea de către guvern a unui buget echilibrat doar pe hîrtie.

Cabinetul va trebui să elimine cheltuielile inutile, dar totodată să nu paralizeze măsurile de dezvoltare în curs de a se realiza. Este necesar ca noul cabinet să elimine toate cheltuielile nejustificate și să dea în schimb dovadă de austeritate și onestitate în administrarea bogăției publice. Este necesar, de asemenea, să se urmărească și să se pedepsească sustragerea de la plata impozitelor, contrabanda și toate formele de înșelare a fiscului.

Țara așteaptă ca noul cabinet să ducă o politică hotărîtă, care să nu intre în tranzacții periculoase ; să se adreseze țării ori de cîte ori este necesar pentru a explica implicațiile situațiilor existente ; să nu șovăie în a face sacrificii, dacă în acest fel servește mai bine țara ; că curme tendințele celor ce vor să impună dorința de cîștig a unei minorități.

PÁRTÉLET

BUDAPESTA

RELAȚII CU FIRME OCCIDENTALE

ȚĂRILE nesocialiste angajează aproximativ 30 la sută din volumul tranzacțiilor de comerț ale Ungariei. Tabelul publicat la finele articolului ilustrează evoluția bilanțului exporturilor și importurilor cu o serie de parteneri occidentali (cifrele reprezintă milioane de forinți-devize).

Să mai adăugăm că, în acest răstimp, numărul turiștilor occidentali care au vizitat Ungaria a crescut de la 21 054, în 1961, la 130 268, în 1966.

În ultima perioadă, ia amploare și cooperarea în producție și pe plan tehnico-științific cu țări și întreprinderi capitaliste, pe baza avantajelor reciproce și a egalității în drepturi.

Astfel, de exemplu, cu firma „Neyprick-Alsthom" (Franța) am încheiat un acord de cooperare. Întreprinderile maghiare „Ganz-MAVAG" și „Transelectro" produc subansamble de turbine hidraulice pe baza proiectelor franceze, plătind cu produse ale industriei constructoare de mașini din Ungaria.

Firma maghiară „MOGURT" a încheiat un acord de cooperare cu firmele „Fiat", „Renault" și „Volkswagen". Firmele occidentale vor livra autoturisme contra unor piese și accesorii auto fabricate în Ungaria.

Alte acorduri similare au fost semnate recent cu firma britanică „Dobson", cu firma suedeză „Mechman", cu firmele „Metal-impex" din Austria și „Richards" din Franța. Cu firma „Krupp" am încheiat un contract de cooperare pentru dezvoltarea strungului cu program „CER-200".

Apreciind cooperarea cu firmele occidentale, trebuie să avem însă în vedere că majoritatea relațiilor economice ale Ungariei o leagă de țările socialiste. Totuși, în anii ce vor urma, vom extinde cooperarea cu firmele capitaliste. Dar baza dezvoltării economiei noastre va fi asigurată în continuare în mod decisiv de țările socialiste. Ele vor livra și în viitor majoritatea materiilor prime, produselor finite, utilajelor complete și documentației tehnice necesare economiei naționale ungare.

	Import		Export	
	1960	1966	1960	1966
AUSTRIA	404,9	565,3	377,0	572,2
ANGLIA	366,2	656,1	208,1	375,4
FRANȚA	297,2	385,9	159,0	319,1
FINLANDA	54,2	92,3	32,1	77,6
R.F.G.	648,2	1 080,3	525,5	1 001,4
ITALIA	314,3	558,9	244,3	793,2
BELGIA ȘI LUXEMBURG	142,7	227,9	67,9	104,1

Bernard Albert BONGO

președintele Republicii Gabon

Încetarea din viață a lui Leon Mba, președintele Republicii Gabon, nu a pus probleme în ce privește succesiunea la funcția supremă în stat. Conform constituției, adoptate în februarie 1967, vicepreședintele Republicii, Bernard Albert Bongo, a fost proclamat președinte al țării, funcție pe care o va îndeplini pînă în 1974. Actul a fost ratificat de Adunarea Națională gaboneză la 1 decembrie.

Bernard Albert Bongo este unul din cei mai tineri șefi de stat din lume. El s-a născut la 30 decembrie 1935 la Lewai, în regiunea Franceville, din sud-estul Gabonului. După terminarea școlii primare la Bacongo, în Congo (Brazzaville), și a școlii secundare la colegiul tehnic din Brazzaville, Albert Bongo a început să lucreze ca funcționar. La 1 iulie 1958 a fost chemat sub arme ; își face stagiul militar la aviație. La 27 octombrie 1960 intră în Ministerul Afacerilor Externe, fiind numit apoi directorul cabinetului președintelui Mba.

Ocupîndu-se mai întîi cu problemele de informații și turism, apoi cu cele legate de apărarea națională, Albert Bongo devine în septembrie 1965 ministru-delegat la președinția Republicii însărcinat cu apărarea națională și cu coordonarea. Un an mai tîrziu, în august 1966, el cumulează aceste funcții cu cele de ministru al informațiilor și de comisar al guvernului pe lîngă Curtea de Siguranță a statului. La alegerile din martie 1967, Bernard Albert Bongo a devenit vicepreședinte al Republicii, o dată cu reînnoirea mandatului prezidențial al lui Leon Mba.

Primele declarații oficiale ale noului președinte arată că el intenționează să continue politica fostului șef al statului gabonez. În domeniul politicii interne, Albert Bongo a declarat că va continua să militeze pentru asigurarea stabilității economice și politice a țării. Pe plan extern, noul președinte se pronunță pentru reglementarea pașnică a conflictelor internaționale și își propune să continue politica de neamestec în treburile interne ale altor țări și de sprijinire a mișcărilor de eliberare națională.

A. M.

poșta redacției

CONSIDERENTE DINASTICE

În legătură cu recentele evenimente din Grecia, care continuă să rămînă în centrul atenției internaționale, aș vrea să subliniez unele aspecte mai puțin cunoscute.

Familia regală a Greciei face parte din străvechiul neam al ducilor de Oldemburg, ajuns azi la a 28-a generație. Din secolul al XV-lea a domnit în țările nordice. Încă din timpul vieții sale, regele Cristian al IX-lea al Danemarcei (1818—1906) fusese poreclit „socrul Europei" : una din fiicele sale era soția regelui Eduard VII al Angliei, alta a regelui Hanovrei, iar o a treia — a țarului Alexandru III al Rusiei ; un fiu era moștenitorul tronului — viitorul Frederic VIII (1843—1912) ; alt fiu, Christian-Wilhelm (1845—1913), a fost ales rege al Greciei în 1863 și s-a numit Gheorghios I. Aceasta este originea familiei regale din Grecia. Dintre fiii regelui Frederic VIII, Christian X a domnit pînă în 1947, fiind tatăl actualului rege Frederic IX, iar un alt fiu, Carol, a devenit rege al Norvegiei, sub numele de Haakon VII (pînă în 1957), tatăl actualului rege Olaf. Un frate al regelui Constantin XII al Greciei (fiul lui Gheorghios I), Andreas, este tatăl prințului-consort Filip (n. 1921), soțul reginei Elisabeta a II-a a Angliei (n. 1926) și tatăl prințului moștenitor Carol (n. 1948). Iată, deci, că membrii aceluiași neam formează familiile regale a patru țări. Mă gîndesc că ar fi posibilă o „reacție în lanț" a țărilor respective în legătură cu atitudinea guvernului grec față de regele Constantin, dacă nu va interveni la timp o soluționare rapidă și favorabilă. Dacă mai adăugăm că regina Greciei este fiica regelui Frederic IX al Danemarcei, vom vedea că nu ar fi exclus ca Danemarca, Norvegia și, eventual, Marea Britanie să adopte o poziție critică față de actualul regim militar de la Atena.

Ștefan S. GOROVEI
Fălticeni

Existența legăturilor de familie între casele regale amintite este indiscutabilă dar ținînd seama de regimurile parlamentare din țările respective, nu aceste legături sînt determinante pentru politica lor externă. Eventualele rezerve ale guvernelor Danemarcei, Norvegiei și Marii Britanii față de regimul din Grecia se explică nu prin considerente dinastice, ci prin considerente politice.

O PRESTIGIOASĂ PUBLICAȚIE MEDICALĂ

Dr. N. Popescu, București. Publicația la care vă referiți s-a numit „Archives roumaines de médicine et de chirurgie" și a apărut la Paris în anii 1887—1888, sub conducerea chirurgului român Gheorghe Assaky, nepotul cărturarului moldovean Gheorghe Asachi. Assaky practica pe atunci medicina la Paris, după ce fusese și profesor la facultatea de medicină din Lille. Mai tîrziu a devenit profesor la facultatea de medicină din București. „Archives Roumaines" a fost una dintre cele mai prestigioase publicații medicale din a doua jumătate a secolului trecut. Volumele apărute se găsesc în fondurile Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, unde le puteți consulta.

PALATUL TELEFOANELOR

Constantin Dumitrache, Craiova. Pînă la construirea Casei Scînteii, Palatul Telefoanelor din București era, într-adevăr, cea mai înaltă clădire din țară, avînd 52,50 metri de la nivelul trotuarului din Calea Victoriei și pînă la acoperiș. (Casa Scînteii are 104 metri). Palatul Telefoanelor a fost construit între anii 1931—1933, în 79 de săptămîni, și a fost inaugurat la 24 aprilie 1933. Scheletul de oțel, care cîntărește 872 de tone, a fost realizat și montat de uzinele Reșița. Suprafața clădită este de 977 mp, iar a spațiilor utile de 7 404 mp. În anul inaugurării acestei clădiri, Capitala avea 12 000 de posturi telefonice instalate și urbaniștii timpului au crezut că rezolvă problema pentru o sută de ani, prevăzînd spații de extindere a centralei telefonice pentru 40 000 de posturi. Astăzi, cifra aceasta pare derizorie.

GUVERNUL DE LA VICHY

Ion Banuș, comuna Balovenii Vechi, raionul Bozovici, și Tudor Lazăr, Cernavodă : 1) Prințul Sufanuvong, prințul Suvanna Fuma și prințul Boun Oum sînt frați vitregi. 2) Unele amănunte despre activitatea guvernului de la Vichy care controla, în timpul războiului, sudul Franței neocupat de naziști, au fost cuprinse în fragmentele din volumul „Camera 3 603", publicate pînă în prezent. După încheierea războiului, primul ministru trădător Pierre Laval a fost condamnat la moarte de un tribunal francez și executat.

ȘAH, IMAM, EMIR ETC.

Ludovic Pantlik, Sighetul Marmației : Faptul că în limba română, ca și în alte limbi străine, au fost preluate direct denumirile șefilor de state și guverne care se intitulează „șah", „șahinșah", „imam", „emir", „șeic", „sultan" etc. se datorește lipsei unor termeni echivalenți. Sînt în general, titlurile tradiționale ale monarhilor respectivelor țări și se pot traduce aproximativ prin împărat sau rege pentru șah, împăratul împăraților pentru șahinșah, rege sau principe pentru imam, emir, șeic.

O INADVERTENȚĂ

Îmi permit să atrag atenția asupra unei inadvertențe apărute în nr. 2/1968 al revistei „Lumea".

Ca ilustrare la articolul „Londra port", de Liviu Rodescu este publicată și o fotografie sub titlul „Lucrări de amenajare pentru cheiuri și antrepozite". Cu acest titlu și în contextul în care e publicată, cititorii pot rămîne cu impresia că ea reprezintă o parte a portului Londrei. În realitate este o imagine a estuarului rîului Forth („Firth of Forth"), într-un punct situat în imediata apropiere a capitalei Scoției — Edinburgh. În planul al doilea se află podul metalic vechi de cale ferată, construit, dacă nu mă înșel, la începutul secolului. Podul rutier suspendat din primul plan, dat în exploatare în 1965, este o realizare de care toți britanicii și în special scoțienii sînt foarte mîndri.

V. POPOVICI
București

Aveți dreptate. Vina este nu a autorului reportajului, ci a redacției.

KU-KLUX-KLAN, PAPINI

Dan Lucian Picu, București : 1) Cartea lui Stettson Kennedy, „Am fost în Ku-Klux-Klan", a apărut încă de acum 10 ani în limba franceză și s-a vîndut și la noi în țară. Structura organizatorică a acestei organizații teroriste nu s-a schimbat. Într-un număr mai vechi am explicat, la „Poșta redacției", semnificația diverselor denumiri ale funcțiilor și organelor Klanului, care au particularitatea de a începe toate cu literele Kl (Kludd Klaverne etc.) 2) În legătură cu Giovanni Papini reproducem aprecierea reputatului istoric literar italian Natalino Sapegno : «Papini a încercat, una cîte una, toate căile practicînd de fiecare dată o proză rebelă și iconoclastă, de la filozofie („Crepusculul filozofilor") la critică literară, la proza lirică („O sută de pagini de poezie") și la poezia ermetică („Prima operă"), de la povestirea metafizică („Tragicul cotidian") la autobiografia intelectuală („Un om sfîrșit") ; dar din fiecare carte a sa rezultă... o încercare de compoziție frumoasă, de bravură pur verbală, care coboară nivelul celor mai diferite subiecte.. Și cînd se spune că toată opera lui Papini e autobiografie, afirmare polemică a propriului său eu, trebuie să se precizeze că polemica sa reprezintă o exhibiție foarte penibilă a unei varietăți stilistice, extrem de săracă în suport uman și cultural».

MARI BARAJE

Marele baraj de la Assuan aduce Republicii Arabe Unite un plus de 800 000 de hectare teren cultivabil și adaugă forței energetice a țării mari turbine pentru producerea de electricitate și, implicit, un spor de bunuri pentru un popor de aproape 30 de milioane de oameni.

Problema apei este o problemă vitală pentru omenire. Oricine, fie el specialist sau nu, este profund impresionat ori de cîte ori citește că se obțin noi realizări în acest domeniu, precum și în acela al desalinizării apei de mare sau al utilizării forței mareelor. Cu deosebit interes am citit în numerele 24 și 25 din 1967 ale revistei „Lumea" documentatul studiu „Geografia setei", semnat Mircea Malița. Nu am găsit însă pînă acum nici în revistele românești, nici în revistele străine care îmi cad în mînă date despre marele baraj de la Grand Coulee, care deservește statele Oregon și Washington și este cel mai mare din S.U.A., avînd dimensiunile de 1250/165 m față de 2500/111 m cît are Assuanul. Cred că nu ar fi lipsit de interes pentru cititorii revistei un reportaj documentar pe această temă.

Ing. Ion SANDOIU
Băneasa-București

Cel mai mare baraj din S.U.A. este nu Grand Coulee, construit în 1942 pe rîul Columbia (statul Washington) ci barajul Hoover, pe fluviul Colorado, care deservește statele Arizona și Nevada și care a fost construit în 1936.

SITUAȚIA LUI CHOMBE

Gh. N. Luxandra, comuna Stîlpeni, raionul Muscel : În răspunsul precedent ne-am referit numai la întrebările privind teme care nu fuseseră elucidate pînă acum la „Poșta redacției". Răsfoind colecția veți găsi și celelalte date solicitate : cum este organizat Vaticanul și relațiile sale cu statul italian ; situația din Indonezia (vom mai reveni printr-un articol) etc. În privința lui Chombe, după cum s-a anunțat, hotărîrea Curții Supreme algeriene de a-l extrăda guvernului congolez urma să fie aprobată de președintele Boumedienne. Acesta a hotărît, însă, să nu-i dea curs.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

COMBINATUL CHIMIC CRAIOVA

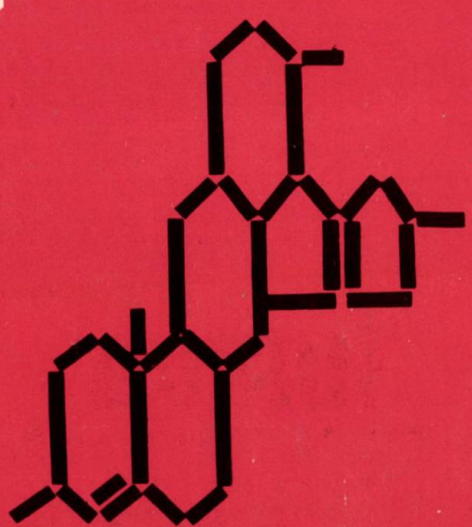

produce prin chimizarea complexă a gazului metan : Îngrășăminte cu azot pentru agricultură ca : azotat de amoniu, uree, ape amoniacale, amoniac lichid ; produse organice pentru industria de sinteză și a maselor plastice ca : acid acetic, butanol, acetat de vinil monomer, polivinil acetat—emulsie, alcool polivinilic.

FABRICA DE CONFECŢII CĂLĂRAŞI

produce:

— costume salopete bărbaţi
— costumaşe copii — diferite modele
— rochiţe fete — diferite modele
— pantaloni scurţi şi lungi fete
— pantaloni scurţi şi lungi băieţi
— pantaloni scurţi şi lungi bărbaţi
— pantaloni uniformă şcolară
— pantaloni pescăreşti fete
— combinezoane bărbaţi
— plăpumi diferite modele

Aceste produse se găsesc la toate magazinele de confecţii din ţară.

FABRICA DE CONFECŢII CĂLĂRAŞI

Lei 2

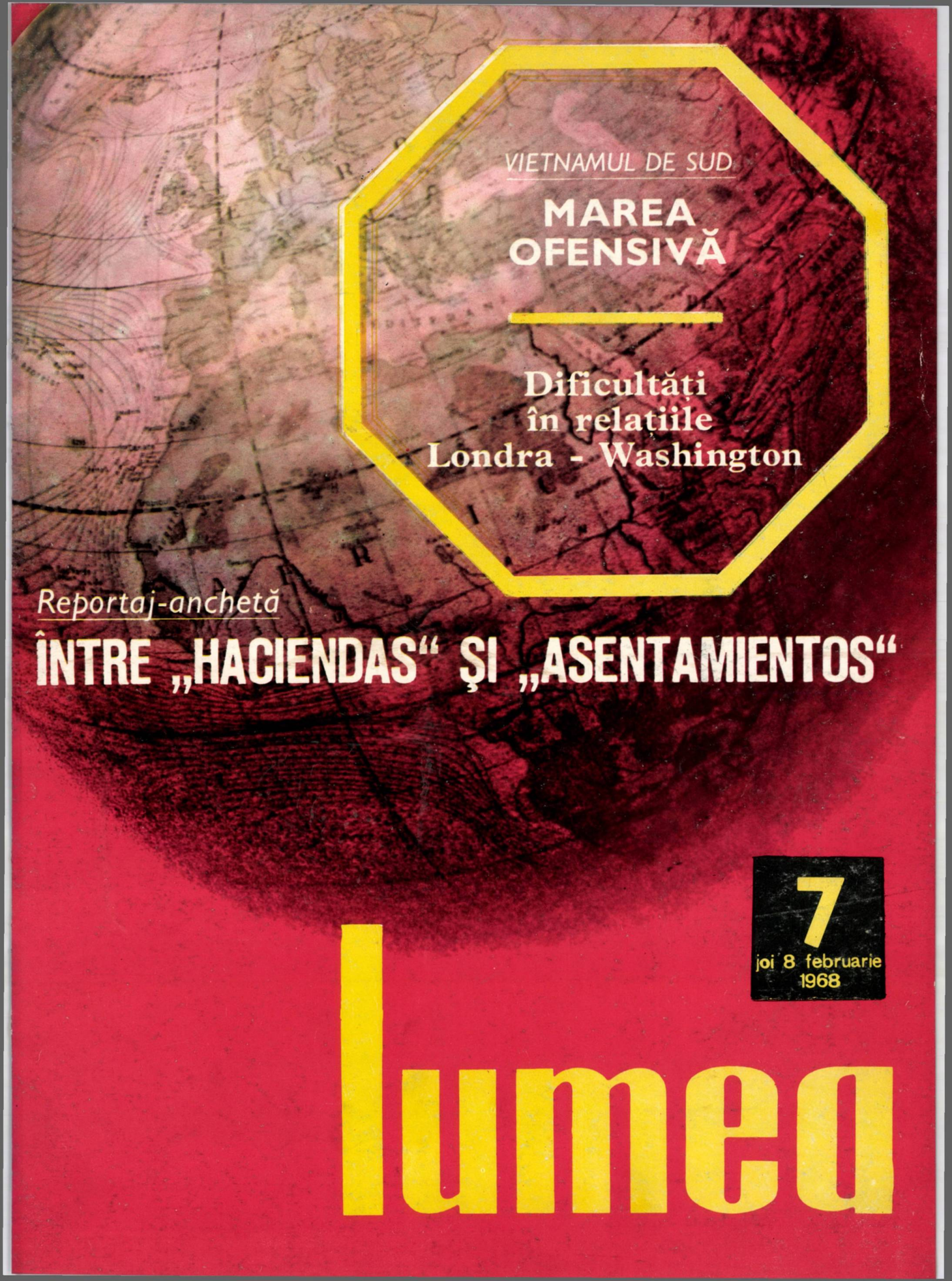

VIETNAMUL DE SUD

MAREA OFENSIVĂ

Dificultăți în relațiile Londra - Washington

Reportaj-anchetă

ÎNTRE „HACIENDAS" ŞI „ASENTAMIENTOS"

7
joi 8 februarie 1968

lumea

MAREA OFENSIVĂ DECLANȘATĂ DE FRONTUL NAȚIONAL DE ELIBERARE A CUPRINS ÎNTREGUL TERITORIU AL VIETNAMULUI DE SUD

În harta de mai jos se văd direcțiile de atac ale patrioților în Saigon.

Harta din dreapta menționează principalele localități cuprinse în ofensiva F.N.E.

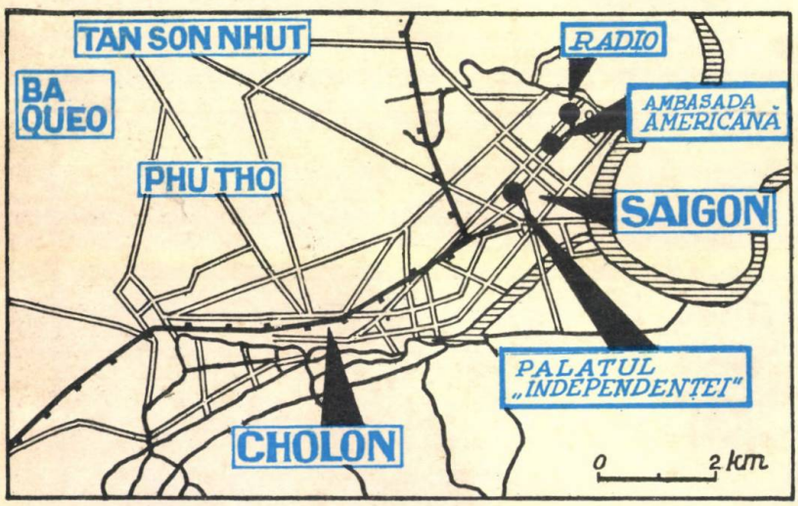

Străzile Saigonului au căpătat un aspect de front. Tancuri grele patrulează ziua și noaptea.

lumea

Nr. 7 (224) — 8 FEBRUARIE 1968

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame

ARTICOLE ŞI CORESPONDENŢE

4 La sud de Ben Hai. Marea ofensivă. *Sergiu Verona*
7 Relaţii de prietenie frăţească. *Constantin Florea.*
8 Domenii de colaborare în interes reciproc. *Corespondenţă din Londra de la Liviu Rodescu*
9 Între „haciendas" şi „asentamientos". *Reportaj anchetă realizat de trimisul nostru special în America Latină, Eugen Pop*
11 U.N.C.T.A.D.-2. Au început dezbaterile generale.
12 Relaţii din ce în ce mai „speciale". *Felicia Antip*
14 Grenoble. Competiţia olimpică. *Corespondenţă de la Robert Barran*
18 Geneva. Lucrările Comitetului celor 18
Programul noului guvern capătă contur. *Corespondenţă din Copenhaga de la Erik Andersen*
19 Scena şi ecranul. *Scrisoare din Paris de la Dana Gheorghiu*

REPORTAJ PE GLOB

16 Sicilia la trei săptămîni după cutremur. *De la trimisul nostru Radu Pascal*

CONTRAPUNCT

20 Balada bazei din Thule. *Florica Şelmaru*

PE URMELE ISTORIEI

21 Raporturi diplomatice româno-africane. *Valentin Urum*

23 H. MONTGOMERY HYDE. Camera 3603

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 Paris Match, Combat, Neue Zürcher Zeitung, The New York Times, Jeune Afrique, Le Figaro, U.S. News and World Report, International Herald Tribune

PROFIL

31 HILMAR BAUNSGAARD, primul ministru al Danemarcei

POŞTA REDACŢIEI (31—32)

„CELE TREI VALURI"

Filmul marii ofensive declanşate de forţele patriotice din Vietnamul de sud

pag. 4

Gibellina, Montevago, Salaparuta...

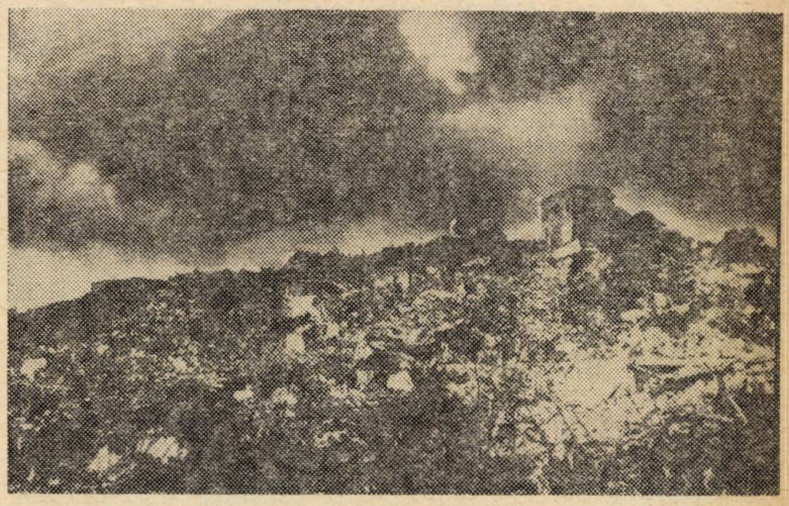

Un reportaj de la trimisul nostru special în regiunile siciliene bîntuite de cutremur

pag. 16

Între „haciendas" şi „asentamientos"

Un reportaj-anchetă realizat de trimisul nostru special în America Latină

pag. 9

COMPLICAREA „RELAŢIILOR SPECIALE"

Cauzele şi implicaţiile recentelor divergenţe economice şi politice apărute în relaţiile dintre Londra şi Washington

pag. 12

Misterul păpuşilor siameze

Un nou capitol din serialul „Camera 3603"

săptămîna

în telegrame

washington

Cel de-al doilea om politic american (după senatorul Eugene McCarthy), care-şi anunţă în mod oficial intenţia de a candida în alegerile prezidenţiale din acest an, este fostul vicepreşedinte Richard Nixon. La 1 februarie, el a dezvăluit că-şi va începe campania electorală în New Hampshire, Wisconsin şi Oklahoma — cele trei state unde în competiţia din 1960 pentru preşedinţie a recoltat un număr mai mare de voturi decît John Kennedy.

Nixon, în vîrstă de 55 de ani, care a intrat în Congres pentru prima oară în 1946, declarase în 1962 (adică după ce pierduse scrutinul prezidenţial din 1960 şi alegerile pentru postul de guvernator al statului California) că se va retrage din politică, pentru a se dedica, la New York, carierei de avocat.

paris

Cîte o colivie înfăşurată în panglica tricolorului francez, conţinînd fiecare trei porumbei, a fost înmînată zilele trecute lui Guy Mollet, secretarul general al S.F.I.O., René Billères, preşedintele partidului radical, şi François Mitterrand, preşedintele Convenţiei Cluburilor socialiste, celebrîndu-se în acest fel progresul realizat în acţiunea de unificare a celor trei formaţii politice. Noua formaţie a stîngii necomuniste se va substitui Federaţiei Stîngii Democrate şi Socialiste ; nu este exclus ca preşedintele acesteia, Mitterrand, să fie confirmat ca lider al noului partid. S-a propus şi eventualul nume al proiectatei formaţii : partidul democrat socialist. Acţiunea vizează elaborarea unei singure politici în perspectiva alegerilor legislative din 1972.

lagos

Pe frontul nigerian luptele s-au dat îndeosebi în zona Enugu ; federalii au anunţat ocuparea a încă două localităţi biafreze: Oji şi Itiku. Ziariştii din Lagos au căpătat din partea autorităţilor copii de documente şi fotografii care ar fi aparţinut unor mercenari vest-europeni înrolaţi în rîndurile biafrezilor şi căzuţi într-o ciocnire armată produsă pe plantaţia de cauciuc „Dunlop" din nordul regiunii Calabar.

Din Enugu, ziaristul francez Pierre Doublet transmite că „pe cîmpurile de luptă şi-a făcut apariţia o rachetă antiaeriană supersonică biafreză, de fabricaţie artizanală". Liderul secesionist Ojukwu a convocat la Umuahia o serie de ziarişti străini pentru a exemplifica eficacitatea acestui tip de proiectil. Demonstraţia n-a putut avea loc, deoarece singurul avion aparţinînd armatei federale, care a survolat localitatea în tot timpul acestei neobişnuite conferinţe de presă, s-a aflat la prea mare altitudine.

bagdad

Două importante negocieri franco-irakiene sînt în curs : eventuala exploatare a marelui zăcămînt de petrol din Roumaila-Nord şi punerea în valoare a rezervelor de sulf din Mishraea, cu participarea a două societăţi franceze, şi acordul — deja perfectat — între Societatea naţională irakiană de petrol şi compania franceză E.R.A.P. Pe acest fundal se desfăşoară, începînd de ieri, vizita în Franţa a preşedintelui Irakului, Aref. Convorbirile sale cu generalul de Gaulle — se anunţă neoficial — se vor referi, între altele, la acordurile (şi posibilele acorduri) economice dintre cele două ţări, precum şi la eventualul ajutor militar pe care Franţa l-ar putea oferi Irakului. Preşedintele Aref este al doilea şef de stat arab (primul a fost regele Hussein al Iordaniei) care vizitează Franţa după conflictul arabo-izraelian din iunie 1967.

kiel

Cîteva zile după restabilirea relaţiilor diplomatice între R. F. a Germaniei şi R.S.F. Iugoslavia, un membru al cabinetului vest-german a exprimat o apreciere, care a reţinut atenţia, la adresa „doctrinei Hallstein". Social-democratul Gustav Heinemann, ministrul justiţiei, a afirmat la o reuniune a partidului său, desfăşurată în oraşul Kiel, că nu trebuie să se îngăduie ca doctrina Hallstein să intervină în activităţile diplomatice vest-germane desfăşurate cu ţările din răsăritul Europei şi că guvernul de la Bonn trebuie „să continue o politică activă faţă de Răsărit". N.A.T.O. şi Tratatul de la Varşovia, a declarat el, reprezintă „soluţii provizorii care trebuie înlocuite printr-o reglementare pe plan european".

Admiţînd, în cadrul unui dublu interviu televizat, că nu se poate afirma cu siguranţă că nava „Pueblo" nu ar fi violat apele teritoriale ale R.P.D. Coreene, secretarul de stat Dean Rusk şi ministrul apărării McNamara au retractat astfel declaraţiile oficiale anterioare, adîncind şi mai mult „prăpastia neîncrederii" dintre opinia publică americană şi Administraţie. Reproducem alăturat, după săptămînalul „L'Europeo", fotografia navei-spion „Pueblo", pe care revista italiană o prezintă cu titlul „Iată la ce servea nava americană capturată", menţionînd instalaţiile de spionaj existente pe vas. În dreptul pct. 1 — arată „L'Europeo" — se află o dublă antenă care stabileşte locul de proveniență a diferite semnale sonore ; pct. 2 indică trei susţinătoare ale unui cablu prin care se transmit mesaje-radio către submarine în imersiune aflate în vecinătate ; pct. 3 indică o antenă radar menită — după cum spun experţii — să „deruteze pe inamic" prin lansarea de semnale radio care „sar" deasupra straturilor înalte ale atmosferei şi care perturbează aparatele radar ale adversarului ; pct. 4 indică o antenă de un tip special destinată să intercepteze comunicările piloţilor ţării spionate cu bazele lor.

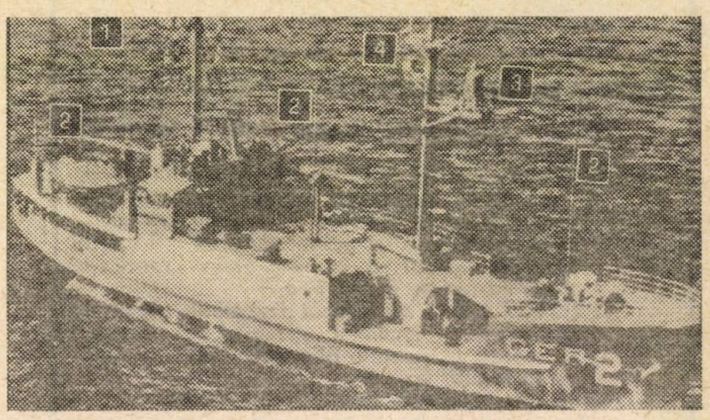

Întîlnirea de la Assuan între preşedintele Tito şi preşedintele Nasser

Întîlnirea italo—vest-germană, la Palatul Chigi din Roma. De la stînga la dreapta : ministrul de externe Willy Brandt, cancelarul Kurt-Georg Kiesinger, premierul Aldo Moro, vicepremierul Pietro Nenni, ministrul de externe Amintore Fanfani

națiunile unite

Se înmulțesc speculațiile pre sei pe marginea desemnări eventualului succesor al lu Arthur Goldberg în postul d reprezentant permanent al Sta telor Unite la O.N.U. Revin c insistență mai ales numele lu William Scranton, fostul gu vernator al statului Pennsylva nia, Sol Linowitz, reprezentan tul S.U.A. în Consiliul Organi zației Statelor Americane, ș Joseph J. Sisco, secretar de sta adjunct pentru organizațiile in ternaționale.

londra

Premierul britanic Wilson are de gînd să procedeze la o importantă remaniere a cabinetului — scriu ziarele londoneze. Actul este pus în legătură cu situația creată în partidul laburist după anunțarea măsurilor bugetare de acum două săptămîni. Vor suferi de rigorile remanierii — opinează ziarul „Daily Sketch" — în primul rînd acei membri ai cabinetului care critică hotărîrea guvernului de a nu livra arme Republicii Sud-Africane.

accra

Consiliul Național de Eliberare din Ghana a publicat trei decrete privitoare la „întoarcerea la un regim civil". Se specifică, între altele, că sînt excluși pe o perioadă de 10 ani din orice funcție electivă și din orice serviciu public foștii colaboratori ai regimului președintelui Nkrumah, răsturnat prin lovitura de stat militară din 1966. Decretele nu conțin liste de nume, ci definesc numai „categorii de persoane".

nauru

Cel mai tînăr stat independent este, de la 31 ianuarie ora 0, insula de corali Nauru. Este totodată vorba de unul din cele mai mici state ale globului — 2 072 hectare întindere, 6 000 de locuitori. Mandatul Australiei asupra acestui teritoriu, emis prin tratatul de la Versailles, a expirat în ultima zi a lui ianuarie. Adunarea Generală a O.N.U. adoptase încă în 1966 o rezoluție recomandînd acordarea independenței insulei.

Autoritățile locale ale teriorului au depus mari eforturi entru sporirea redevențelor latorate de Australia insulei, a urmare a exploatării marior zăcăminte de fosfați din ubsolul ei. Șeful nauruan Hamner de Roburt, care s-a remarcat în campania pentru porirea redevențelor cuvenite nsulei, a devenit președintele oii republici.

cairo

Turneul diplomatic întreprins de aproximativ o lună de președintele R.S.F. Iugoslavia, Iosip Broz Tito, într-o serie de țări asiatice și africane se apropie de sfîrșit. Ultima etapă a călătoriei a inclus convorbiri la Assuan cu președintele R.A.U., Gamal Abdel Nasser, și o întîlnire tripartită la Cairo — iugoslavo-egipteano-sudaneză (pentru aceasta, în capitala R.A.U. a sosit și președintele Sudanului, Ismail El Azhari).

Thule, Groenlanda. Patrule echipate cu contoare pentru detectat radiațiile continuă să caute printre ghețari bombele nucleare pierdute în urma prăbușirii avionului B-52.

manila

Se vorbește în cercurile neoficiale filipineze că Statele Unite și celelalte țări asiatice angajate alături de ele în intervenția militară din Vietnam (Filipinele, Australia, Coreea de sud, Tailanda), plus regimul saigonez, proiectează pentru luna aprilie o nouă reuniune „la nivel înalt", în genul celor ce au avut loc la Manila (octombrie 1966) și Canberra (decembrie 1967). De data aceasta conferința ar urma să se întrunească la Wellington.

breviar

31 IANUARIE

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., s-a întîlnit cu delegația Partidului Comunist din Izrael, formată din tovarășii Samuil Mikunis, secretar general al P.C.I., și Moshe Sneh, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.I.

În cursul ședерii în țara noastră delegația P.C. din Izrael a avut convorbiri cu tovarășii Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., și Mihai Dalea, secretar al C.C. al P.C.R. A participat tovarășul Constantin Vasiliu, adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R.

2 FEBRUARIE

Vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Alexandru Bîrlădeanu, președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice, a primit delegația condusă de prof. Erich Schmid, președintele Academiei Austriece de Științe, care face o vizită în țara noastră.

A sosit în Capitală Kaarlo Veikko Makela, noul ambasador extraordinar și plenipotențiar al Finlandei în Republica Socialistă România.

3 FEBRUARIE

Delegația guvernamentală condusă de tovarășul Ilie Verdeț, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, care, la invitația guvernului britanic, a făcut o vizită în Marea Britanie, s-a înapoiat în Capitală.

4 FEBRUARIE

Tovarășul Gheorghe Apostol, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., împreună cu tovarășul Vasile Vlad, șeful Secției relații externe a C.C. al P.C.R., s-a înapoiat în Capitală, venind de la Phenian, unde, la invitația Comitetului Central al Partidului Muncii din Coreea, a făcut o vizită de prietenie.

A părăsit Capitala, plecînd la Belgrad, Maxim Berghianu, președintele Comitetului de Stat al Planificării, pentru convorbiri cu Rikard Steiner, directorul general al Institutului Federal pentru Planificare din R.S.F. Iugoslavia, privind cooperarea dintre cele două țări pe perioada 1971—1975.

Ministrul comerțului interior, Mihail Levente, a plecat la Budapesta, la invitația ministrului comerțului interior al R.P. Ungare, Istvan Szurdi, pentru tratative în vederea semnării protocolului de schimburi de mărfuri între cele două ministere pe anul 1968.

5 FEBRUARIE

În dorința unei mai bune cunoașteri reciproce și a dezvoltării colaborării dintre Republica Socialistă România și Republica Africa Centrală, guvernele celor două țări au hotărît să stabilească relații diplomatice la rang de ambasadă.

6 FEBRUARIE

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, împreună cu tovarășii Chivu Stoica, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., Manea Mănescu, membru supleant al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., s-a întîlnit cu tovarășul Ali Yata, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Marocan, care, la invitația C.C. al P.C.R., face o vizită în țara noastră.

Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Belgiei la București, Jan Adriaenssen, care a prezentat scrisorile de acreditare.

Tovarășul Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., împreună cu tovarășul Andrei Ștefan, prim-adjunct al șefului Secției internaționale a C.C. al P.C.R., a plecat la Varșovia, unde, la invitația Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Unit Polonez, va face o vizită de prietenie.

A sosit în Capitală o delegație a Partidului Comunist Finlandez, alcătuită din tovarășii Hertta Kuusinen, membru al Biroului Politic al C.C. al P.C. Finlandez, și Olavi Pojkolainen, șeful Secției relații externe a C.C. al P.C. Finlandez, care, la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist Român, face o vizită de prietenie în țara noastră. La sosire delegația a fost salutată de tovarășii Alexandru Bîrlădeanu, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent al C.C. al P.C.R., Ghizela Vass, șef de secție la C.C. al P.C.R., de activiști de partid.

Tovarășul Leonte Răutu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., a primit pe tovarășul Drago Kunț, șeful Secției internaționale a C.C. al Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia, care a făcut o vizită de cîteva zile în țara noastră.

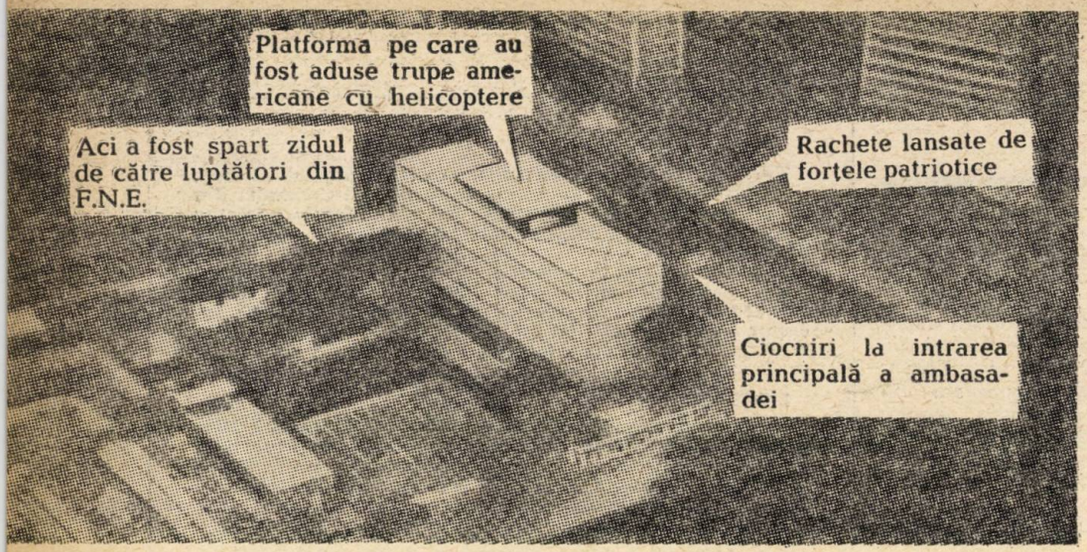

Ziarul american „The International Herald Tribune" a publicat fotografia de mai sus în care sînt indicate atacurile date de luptătorii F.N.E. asupra ambasadei S.U.A. din Saigon

La sud de Ben Hai

MAREA OFENSIVĂ

„Aceasta a fost probabil una din cele mai mari bătălii din toate războaiele. Întregul Vietnam de sud, de la Khen Sanh pînă la Ca Mau, era în luptă. Bătălia făcea ravagii pretutindeni". Generalul american care făcea acum două zile ziariștilor aceste declarații, generalul John Chaisson, șeful operațiunilor din statul major al comandamentului american din Vietnamul de sud, recunoștea că ofensiva forțelor patriotice a constituit o surpriză totală. „Ea o fost o surpriză atît prin perfecta sa coordonare — preciza el — cît și prin intensitatea sa".

Nu a rămas regiune a teritoriului de la sud de Ben Hai *) ocupat de americani — în zona Platourilor înalte, în delta Mekongului, pe coastele răsăritene ale țării, în Saigon și în împrejurimi, în cele mai importante centre populate, baze militare și zone strategice, care să nu fie supusă loviturilor forțelor patriotice.

De doi ani de zile propaganda americană afirmă că „moralul Vietcongului este zdrobit", că F.N.E. poate duce cel mult un „război de uzură". Cercurile militare americane, oricît ar fi fost de conștiente de forța și puterea Frontului Național de Eliberare, nici măcar nu puteau concepe că ar fi posibilă o acțiune de anvergura celei înregistrate în această perioadă. Nu s-a crezut pînă în ultimul moment. Nici măcar atunci cînd, la 30 ianuarie, ofensiva era generalizată.

CLĂDIREA INEXPUGNABILĂ DIN OȚEL ȘI BETON

Priviți cu atenție clădirea ambasadei americane din Saigon care se vede în fotografia de mai sus. În martie 1965, vechea clădire a fost aruncată în aer de către F.N.E. Construcția noii clădiri a fost începută în același an, costul ei ridicîndu-se la 2,6 milioane dolari, respectiv triplul sumei prevăzute inițial.

În septembrie anul trecut, în ziua dării ei în folosință, de pe platforma superioară destinată elicopterelor (pentru ca ambasadorul american să nu fie obligat să circule cu mașina prin Saigon sau eventual — așa cum s-a întîmplat — să fie aduse trupe în caz de urgență), arhitectul Franck J. Martin declara : „Securitatea clădirii — iată ce ne-a preocupat în primul rînd. Această clădire poate suporta orice fel de atac". Proiectul era conceput într-un mod neobișnuit pentru un edificiu diplomatic : pereți cu un strat dublu de beton și pereți suplimentari ; uși fabricate din oțel destinat construcției de tancuri ; în loc de ferestre — o substanță plastică specială rezistentă la gloanțe. În plus, un sistem complex de alertă care înconjura întreaga clădire.

De-abia cînd ambasada americană, această citadelă de beton și oțel, a fost atacată de forțele patriotice, miercuri, comandamentul american a intrat în alertă.

Adevărul este însă că ofensiva forțelor patriotice a început încă în noaptea de luni spre marți, 30 ianuarie. Să notăm cîteva momente ale acesteia.

Primul moment. Marți, 30 ianuarie. Ofensiva a început simultan în mai multe zone din Vietnamul de sud. Loviturile au fost orientate în special împotriva obiectivelor militare și a orașelor-centru de provincie din zona Platourilor înalte — Kontum, Pleiku și Ban Me Thuot ; de asemenea, pe coasta răsăriteană — împotriva marilor baze de la Da Nang și Chu Lai. Au fost atacate de forțele patriotice pozițiile militare considerate de americani drept cele mai sigure din întregul sistem amplasat în Vietnamul de sud — inclusiv poziții de rachete. Atacul a continuat împotriva centrelor-reședință de provincie aflate în aceleași zone, unde s-a îmbinat cu răscoale ale populației locale.

În acest timp, la „Pentagonul oriental" al lui Westmoreland — cartierul general amplasat la baza militară de la Than Son Nhut, telefoanele începeau să anunțe evenimentele. Rapoartele soseau unul după altul : Da Nang — bombardat, Nha Trang — ocupat, atacuri la Pleiku. Generalul Westmoreland continua să aștepte însă o „puternică lovitură" în apropierea zonei demilitarizate. „Vietcongul vrea să provoace un maximum de confuzie" — declara el presei. „Explicația" dată de statul major american : este vorba de un atac localizat la corpul II de armată, ceea ce poate părea normal, întrucît au detașat de aci trupe pentru a consolida frontul în apropierea zonei demilitarizate.

Al doilea moment. Miercuri, 31 ianuarie, s-a desfășurat al doilea val al ofensivei F.N.E. La miezul nopții, începe atacul în inima Saigonului. Arme depozitate cu cîteva săptămîni în urmă, printre care mitraliere grele, aruncătoare de flăcări, sînt împărțite unităților intrate sau formate în capitala sud-vietnameză. Ambasada americană, palatul prezidențial, postul de radio, baza de la Than Son Nhut, nouă comisariate de poliție și patru hoteluri pentru personalul militar american sînt atacate. Pentru prima oară în acești ani, Saigonul cunoaște războiul în toată amploarea sa. 50 000 de soldați americani sînt aruncați în luptă împotriva unităților patriotice. Totodată, zona geografică a ofensivei F.N.E. s-a extins la provinciile din delta Mekongului — împotriva unor centre de reședință provinciale și a bazelor americane de la Bien Hoa și My Tho. Luptele au continuat în zona Platourilor înalte și a fost atacată fosta capitală imperială Hue.

La Washington, atît Casa Albă cît și Pentagonul primesc în continuare mesajele lui Westmoreland, care caracterizează luptele din Vietnamul de sud drept „un incident minor". La War Room, la Situation Room, la Operational Centre se fac

*) Ben Hai, fluviu la paralela 17, frontieră arbitrară între R. D. Vietnam și Vietnamul de sud.

Soldați din trupele saigoneze sar pe fereastră, fugind de o unitate a F.N.E. care a pătruns într-un imobil al administrației

„Pueblo", Saigon... Momente dificile pentru Casa Albă...

evaluările asupra situației. Îngrijorarea începe să-și facă loc.

Casa Albă, consilierii președintelui își dau seama de seriozitatea situației. Dar Johnson nu era încă la curent cu evenimentele. Cînd sosește telegrama despre atacul asupra ambasadei, consilierul special al președintelui se precipită în biroul lui Johnson :

— Vă anunț, domnule președinte, că ei au invadat ambasada.

— Care ei ? răspunde președintele.

— Vietcongul, domnule președinte.

Johnson bate cu pumnul în masă. Membrii gărzii personale, care se aflau în anticameră, se apropie alarmați de ușă.

— Nu, nu, nu poate fi adevărat, exclamă el.

Se reunește în ședință extraordinară Consiliul securității naționale, președintele Johnson face o primă declarație cu scopul de a-și liniști compatrioții. La Saigon, dezorientarea în cercurile americane este totală. Purtătorii de cuvînt americani încetează să mai furnizeze știri presei. Declarațiile sînt contradictorii. La o solicitare expresă a unui corespondent francez, purtătorul de cuvînt american s-a limitat să-i răspundă : „Este imposibil de urmărit tot ce se petrece. O mulțime de evenimente izbucnesc în fiecare clipă".

Al treilea moment. Pornind de la succesele înregistrate, în zilele următoare — joi, vineri, sîmbătă, duminică, luni, marți, luptele continuă în toate regiunile Vietnamului de sud. Ca și în primele două zile, Platourile înalte cunosc atacurile înverșunate ale unităților F.N.E. în delta Mekongului, ca și pe coasta răsăriteană a țării, patrioții dau lovituri puternice. Doi ziariști francezi — fotoreporterul Catherine Leroy și corespondentul agenției France Presse, François Mazure, luați prizonieri și apoi eliberați de forțele patriotice care au cucerit orașul Hue — relatează declarația unui ofițer al F.N.E. : „Intenționăm să eliberăm întregul Vietnam de sud. Vrem să ne menținem în Hue. Dispunem de rezerve de alimente și de arme ascunse de multă vreme". Cu toate rezervele aruncate în luptă, americanii nu reușesc să preia controlul asupra situației.

În acest interval, forțele patriotice au atacat 33 de orașe, precum și 31 de zone urbane, capitale de district în 32 de provincii. Ele au reușit să provoace pierderi mari unui număr de 35 de poziții-cheie militare ale Statelor Unite. Toate cele 24 de baze aeriene și aerodromuri importante americane au fost supuse loviturilor forțelor patriotice, fiind distruse numai la baza Da Nang și aeroportul Binh Long 150 de avioane. Bilanțul continuă cu importantele lovituri împotriva căilor de comunicație din Vietnamul de sud, din care majoritatea au fost în întregime paralizate. Printre acestea — șoseaua strategică Kuang Try — Da Nang, șoseaua Saigon — Ca Mau și șoseaua nr. 14 mergînd spre Marile Platouri. „Prima fază a ofensivei luptătorilor patrioți — se anunța într-un comunicat al înaltului comandament al F.N.E. — constituie un succes enorm, care anunță eșecul inevitabil al guvernului de la Saigon, al Statelor Unite și al aliaților săi în Vietnam".

RAPORTUL SECRET AL LUI MCNAMARA

Consemnul dat la Pentagon : optimism. Au fost interzise orice fel de declarații care ar contraveni acestei viziuni a situației. Concluziile, declarațiile, conferințele de presă se țin lanț. Toate au ca obiectiv să calmeze opinia publică americană, pentru care actuala evoluție a evenimentelor din Vietnamul de sud a schimbat radical viziunea la modă a „războiului de uzură". America n-a reușit să-și revină din consternarea sa. Traumatizată de evenimente, opinia publică americană este total dezorientată. Firește, se știa că războiul din Vietnam este un coșmar permanent, o gaură în bugetul statului, că el presupune sacrificii crescînde, doliu și suferințe. Dar, după „valul de optimism" de acum două luni, cînd Westmoreland a fost adus la Washington pentru a demonstra, „apropiata victorie" americană în războiul din Vietnam, actuala imagine a acestei mici națiuni care poate învinge în luptă armata americană, poate ataca ambasada Statelor Unite în inima unei capitale al cărei guvern este felicitat de prietenii săi americani pentru „stabilitatea sa politică" — asta depășea orice limită.

Presa a început atacul. „New York Times" scria : „Primele succese fac să ne îndoim de afirmațiile recente ale oficialităților americane asupra progresului războiului și pacificării, subminează încrederea în strategia militară și politică a Statelor Unite și aliaților săi și pune grave probleme în ce privește competența guvernului sud-vietnamez..."

Neîncrederea nu domnește numai în cercurile opiniei publice. Corespondenții informați din capitala americană vorbesc de faptul că atitudinea lui Westmoreland nu este împărtășită în rîndul unor experți din Pentagon. Acesta „își pune în joc prestigiul său personal și cel al corpului expediționar" — scrie Francis Lara de la France Presse. S-a aflat, de asemenea, despre o depoziție secretă a lui McNamara în fața Comisiei pentru serviciile armate a Senatului. În această depoziție, el ar fi declarat : „Am pierdut terenul în regiuni ale Vietnamului și insecuritatea a revenit în numeroase zone considerate drept «pacificate». Unitățile F.N.E. — a continuat el — au rămas foarte eficace pe teren și mai ales în zona Platourilor înalte... Trebuie să ne dăm seama că este foarte dificil de a readuce complet ordinea în regiunile în care forțele de gherilă au fost la un moment sau altul bine instalate". În ultimă instanță, McNamara condiționează „victoria" americană în Vietnam de „restabilirea autorității guvernului de la Saigon și a controlului său asupra întregului teritoriu". Evident, o asemenea viziune echivalează practic, în mod delicat, cu recunoașterea imposibilității unei victorii americane în Vietnamul de sud. Raportul secret al lui McNamara se adaugă mesajului transmis de el Congresului în care sînt reafirmate opiniile sale asupra ineficienței bombardamentelor asupra R.D. Vietnam în ce privește intensificarea luptei forțelor patriotice în Vietnamul de sud. Cîteva zile mai tîrziu, în cadrul unui interviu televizat acordat împreună cu secretarul de stat Rusk, McNamara, făcînd un fel de bilanț al luptelor din Vietnamul de sud, declara : „Vietcongul a dat o lovitură grea orașelor Vietnamului de sud. El a obținut anumite succese pe plan psihologic, arătînd că orașele nu sînt imune față de riscurile de atac".

Alți militari americani consideră că forțele patriotice dispun de toate condi-

→

Redacția noastră s-a adresat șefului Reprezentanței Permanente a Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud la Praga, HOANG MINH HAO, cu rugămintea de a ne răspunde la unele întrebări în legătură cu actualele evenimente din Vietnamul de sud.

UN SUCCES CU SEMNIFICAȚII PROFUNDE

Ce semnificație au evenimentele care se desfășoară în prezent în Vietnamul de sud?

— Victoriile strălucite repurtate în aceste zile de către forțele armate revoluționare și de către populația din Vietnamul de sud ilustrează cu vigoare dezvoltarea mișcării de eliberare și democratice a poporului sud-vietnamez. Este vorba de un succes deosebit de mare și profund semnificativ. El dovedește că agresorii americani, în ciuda înzestrării lor militare, nu pot zdrobi voința întregului popor unit și hotărît să lupte pentru cauza sa justă : independența și libertatea patriei. Poporul sud-vietnamez nu va uita niciodată că acest succes remarcabil este totodată și o urmare a sprijinului material, politic și moral acordat de popoarele socialiste frățești, de popoarele din lumea întreagă.

Care sînt perspectivele luptei de eliberare a poporului din Vietnamul de sud ?

— Lupta noastră victorioasă împotriva agresiunii americane a atins recent un punct culminant al mișcării revoluționare. Sîntem, totodată, conștienți că agresorii americani, oricît de disperați ar fi, nu vor pune capăt comploturilor și agresiunilor și nu vor retrage forțele din țara noastră ci, dimpotrivă, vor persista în intensificarea războiului, în adoptarea de sîngeroase măsuri de represiune, în masacre față de compatrioții noștri. Aceasta înseamnă că lupta noastră va fi încă crîncenă și îndelungată. Dar, în prezent, ne aflăm într-o situație nouă, mai favorabilă, victorioasă și deținem inițiativa, în timp ce agresorii americani se află într-o situație deplorabilă și învinși. Întregul popor sud-vietnamez nu va da niciodată înapoi în fața vreunei greutăți, fiind hotărît să lupte pînă la victoria finală...

ții le pentru a lansa un nou val ofensiv în Vietnamul de sud ; în sfîrșit, un comentariu din Saigon evidențiază că „detaliile coordonării și organizării i-au lăsat perplecși pe ofițerii americani".

O STRĂLUCITĂ VICTORIE

La 15, 16 și 17 ianuarie — au anunțat agențiile de presă — în zona eliberată din Vietnamul de sud a avut loc o ședință lărgită a Prezidiului Comitetului Central al F.N.E. condusă de Nguyen Huu Tho. La ea au fost reprezentați comandantul forțelor armate populare de eliberare, partidele politice și organizațiile de masă, precum și o serie de personalități cu funcții de răspundere din F.N.E. La ședință, au fost prezentate două rapoarte. Primul — al lui Tran Nam Trung, vicepreședintele F.N.E. și șeful secției militare a C.C. al F.N.E. — făcea bilanțul situației militare în cursul anului 1967 și prezenta „propuneri privind orientarea și sarcinile activității militare a Frontului în 1968". Al doilea raport — prezentat de Huynh Taniphat, vicepreședinte și secretar general al C.C. al F.N.E. — a fost consacrat analizei situației din zona Saigonului și din alte regiuni controlate de S.U.A. Raportul militar sublinia, printre altele, ca linie directoare a sarcinilor militare pe anul în curs „lansarea unei ofensive mai puternice și mai continue decît în lunile trecute".

Presa mondială apreciază ofensiva dezlănțuită de Frontul Național de Eliberare ca o strălucită victorie repurtată atît pe plan militar cît și pe plan politic. „Aceste victorii — scrie «Nhan Dan» — sînt extrem de importante. Ele reprezintă atacuri generalizate de o amploare fără egal și care dovedesc o coordonare admirabilă între toate fronturile de luptă, între toate categoriile forțelor armate, între regiunile muntoase, rurale și centrele urbane... Falsul optimism al agresorilor a fost demascat. Ofensiva neîntreruptă a creat condiții favorabile pentru victoria finală a populației sud-vietnameze".

Ziare de cele mai diferite orientări privesc evenimentele prin aceeași prismă. „Pentru populația sud-vietnameză — scrie «L'Aurore» — Frontul Național de Eliberare a dovedit că el poate lovi unde vrea și atunci cînd dorește s-o facă".

Este la fel de semnificativă, pentru ecoul stîrnit de recentele evenimente din Vietnamul de sud, declarația făcută de senatorul democrat Eugene McCarthy, care a criticat aspru justificările prezentate recent de președintele Johnson și de anturajul său asupra evenimentelor din Vietnamul de sud. „Este evident actualmente — a spus el — că o victorie totală în Vietnam este imposibilă. În locul unei victorii militare, ar trebui să căutăm o reglementare politică..."

Atacurile temerare, priceperea strategică de care a dat dovadă Frontul Național de Eliberare s-au impus în rîndul întregului popor vietnamez, sînt salutate de opinia publică internațională. Acesta este un factor foarte important pentru luarea în considerare a perspectivei militare și politice a situației din Vietnamul de sud. „Este prea devreme pentru a putea aprecia consecințele ofensivei în rîndul populației — declara generalul Weygand. Va trebui să așteptăm pînă în mai sau iunie. Atunci vom ști dacă ea a avut sau nu un efect profund asupra populației".

Să fie oare justificată această declarație ? Evenimentele din Vietnamul de sud s-au desfășurat **nu în afara** ci **cu sprijinul** total al populației din Vietnamul de sud. Nu avem de-a face cu o simplă ofensivă militară, ci cu o acțiune de mari proporții care are ca o componentă majoră răscoala populației sud-vietnameze împotriva invadatorilor americani. De altminteri, chiar generalul menționat declara, în continuare, că numeroase indicații au demonstrat că o mare parte a populației civile „a fost la curent cu pregătirile" forțelor patriotice. „Această acțiune fulger — scrie ziarul francez «La Nation» — nu a putut fi pregătită decît cu concursul activ sau pasiv al majorității populației civile".

Consecințele politice ale evenimentelor din Vietnamul de sud s-au concretizat, printre altele, în formarea unui mare număr de organisme care sprijină programul F.N.E., acționînd împotriva politicii agresive americane și a marionetelor de la Saigon. Comunicate ale F.N.E. au precizat că numeroase organizații patriotice, formate din foști soldați și ofițeri ai armatei saigoneze, au fost create în Vietnamul de sud, citînd printre altele „Asociația soldaților și ofițerilor patrioți de la Qaung Am — Da Nang" care s-a separat de administrația Thieu-Ky, „Uniunea militarilor budiști patrioți care sprijină pacea", „Asociația soldaților și ofițerilor din prima divizie care s-au despărțit de armata saigoneză". „Aceste organizații — transmite agenția de informații a F.N.E. — au condamnat viguros Statele Unite, au salutat cu căldură recentele victorii ale forțelor care se opun americanilor și clicii Thieu-Ky, au chemat pe soldații și ofițerii din armata de la Saigon să treacă de partea F.N.E.".

În Vietnamul de sud a fost creat un partid de uniune politică națională care sprijină Frontul Național de Eliberare. Secțiuni ale acestui partid au fost fondate la Saigon, Hue și Quang Tri. Organul conducător al partidului este intitulat „Comitetul Național al Frontului și Alianței forțelor naționale ale democrației și păcii". În apelul adresat populației, Comitetul formulează următorul program : Răsturnarea administrației marionetă Thieu-Ky și instaurarea unei puteri care să reprezinte cu adevărat păturile populației sud-vietnameze ; recucerirea de către Vietnamul de sud a independenței și suveranității naționale ; Statele Unite trebuie să înceteze războiul lor nejust și să-și retragă toate trupele, precum și pe cele ale țărilor satelite ; restabilirea păcii, edificarea unui Vietnam de sud independent, democratic, pașnic și neutru ; începerea de negocieri cu F.N.E. pentru realizarea în comun a acestor obiective.

În felul acesta, evenimentele din Vietnamul de sud nu reprezintă pur și simplu o ofensivă militară ci o mișcare populară largă, care a permis ralierea unor noi cercuri largi — militari, funcționari, intelectuali, industriași, ofițeri sud-vietnamezi, comercianți, personalități dintre cele mai diverse care n-au aparținut F.N.E. — la lupta pentru independența și suveranitatea țării lor.

■

La Washington se spera că „ofensiva își va pierde suflul". Departe de aceasta, luptele continuă în întregul Vietnam de sud. La ora cînd închidem ediția noastră, știrile sosite din Vietnamul de sud oferă imaginea unei intensificări considerabile a luptei poporului sud-vietnamez pentru libertate și independență națională. Lupta Vietnamului a intrat într-o etapă nouă, de o însemnătate covîrșitoare. Marea ofensivă demonstrează în mod grăitor că fortificațiile cele mai moderne nu rezistă în calea luptei eroice a unui popor pentru dreptul său sfînt de a hotărî singur asupra destinelor sale.

Sergiu VERONA

Relații de prietenie frățească

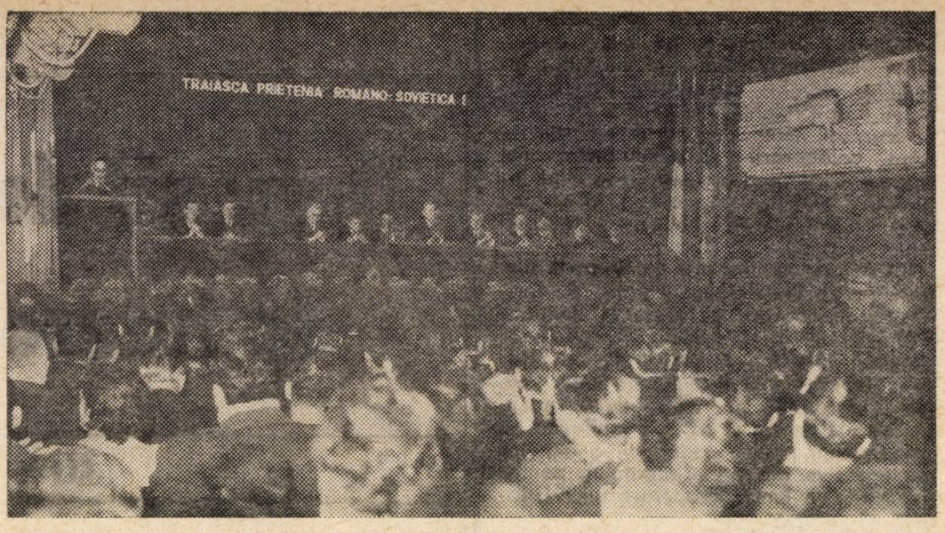

Adunarea festivă de la București cu prilejul celei de-a 20-a aniversări a semnării Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între România și U.R.S.S. La adunare au participat tovarășii Paul Niculescu-Mizil, membru al Comitetului Executiv, al Prezidiului Permanent, secretar al C.C. al P.C.R., Gheorghe Gaston Marin, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, miniștri, reprezentanți ai unor instituții centrale și organizații obștești, personalități ale vieții științifice și culturale, oameni ai muncii din întreprinderile și instituțiile bucureștene. Au participat de asemenea membrii delegației Asociației de prietenie sovieto-române sosită în România cu acest prilej, precum și membri ai Ambasadei Uniunii Sovietice la București. Adunări festive consacrate aniversării Tratatului româno-sovietic au avut loc și în diferite orașe din țară

Două decenii s-au scurs de la semnarea, la 4 februarie 1948, a Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre România și U.R.S.S., document de o deosebită însemnătate pentru dezvoltarea relațiilor româno-sovietice.

Legăturile prietenești ale popoarelor noastre au rădăcini profunde în istoria celor două țări. Oamenii muncii din România au întîmpinat cu sentimente de bucurie, în zilele memorabile ale Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, victoria noii orînduiri sociale și crearea primului stat socialist din lume, manifestîndu-și prin aceasta în mod activ simpatia și solidaritatea poporului român față de poporul sovietic. Puternice sentimente prietenești, de solidaritate internaționalistă, au animat în anii care au urmat pe comuniștii, oamenii cu vederi înaintate din România, care au militat cu consecvență pentru stabilirea și dezvoltarea unei politici de prietenie, colaborare și alianță cu statul sovietic.

Prietenia româno-sovietică a fost cimentată puternic prin sîngele vărsat laolaltă de ostașii români și sovietici în războiul împotriva hitlerismului, pentru eliberarea teritoriului României și dincolo de hotarele ei, pînă la victoria finală asupra fascismului.

Prin instaurarea puterii populare în țara noastră, legăturile prietenești dintre cele două țări s-au ridicat pe o treaptă superioară, avînd ca fundament trainic esența comună a orînduirii sociale și politice, identitatea țelurilor finale, lupta comună pentru pace, democrație și progres social în lumea întreagă. Consfințind pe un plan superior prietenia tradițională statornicită între cele două popoare, Tratatul încheiat în urmă cu două decenii a oglindit etapa nouă în dezvoltarea relațiilor româno-sovietice, oferind în același timp o bază solidă pentru consolidarea și extinderea lor continuă.

Succesele dobîndite de oamenii sovietici în înfăptuirea programului elaborat de Congresul al XXIII-lea al P.C.U.S. pentru înaintarea pe calea construcției comuniste, realizările obținute de țara noastră pe calea trasată de Congresul al IX-lea al P.C.R. și de Conferința Națională a partidului, în vederea dezvoltării continue a României în toate domeniile, deschid noi perspective colaborării și cooperării frățești româno-sovietice, reprezentînd, totodată, o contribuție la întărirea sistemului mondial socialist și a influenței cauzei socialismului în lume, la creșterea și întărirea forțelor progresului și păcii de pretutindeni.

În cei 20 de ani care au trecut de la semnarea Tratatului, legăturile româno-sovietice de prietenie și alianță, de colaborare rodnică în cele mai diverse domenii, au cunoscut un curs ascendent continuu. Cooperarea dintre România și Uniunea Sovietică se înscrie în prezent într-o sferă extrem de cuprinzătoare de domenii ale vieții politice, economice, tehnico-științifice și culturale din cele două țări ; capătă extindere legăturile frățești dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, schimburile de experiență în construcția noii orînduiri, socialiste.

O contribuție importantă la întărirea prieteniei dintre partidele, statele și popoarele noastre o reprezintă vizitele reciproce ale conducătorilor de partid și de stat, care prilejuiesc convorbiri rodnice în legătură cu dezvoltarea continuă a relațiilor româno-sovietice.

Sărbătorirea în cursul anului trecut prin numeroase acțiuni și manifestări a semicentenarului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, participarea delegației de partid și guvernamentale române în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu și a altor delegații din România la manifestările organizate în U.R.S.S. cu acest prilej au reprezentat o nouă expresie a înaltei prețuiri pe care poporul, partidul și statul nostru o dau relațiilor frățești de prietenie și colaborare cu poporul sovietic, cu Partidul său Comunist creat de Lenin. Numeroasele schimburi de delegații și contacte, care au avut loc în ultimii ani, pe linie de partid și de stat, între organizațiile obștești ale oamenilor muncii din cele două țări au permis o mai bună cunoaștere reciprocă și efectuarea unor schimburi bogate de experiență în construcția socialismului și comunismului.

Pentru amploarea pe care au atins-o relațiile economice dintre România și U.R.S.S., este elocvent faptul că ele reprezintă mai mult de o treime din totalul comerțului exterior al țării noastre. Volumul comerțului dintre cele două țări a crescut, în ultimii șase ani, de 1,5 ori. Schimburile reciproce româno-sovietice sînt reglementate prin Acordul de lungă durată pentru anii 1966—1970, care fixează volumul livrărilor reciproce la aproximativ 3,8 miliarde ruble, ceea ce reprezintă o creștere de circa 30 la sută față de volumul prevăzut în precedentul acord.

Cunosc o dezvoltare continuă cooperarea în domeniul cultural și tehnico-științific, colaborarea între oamenii de știință și cultură români și sovietici ; extinderea legăturilor pe aceste planuri, răspunzînd interesului reciproc pentru munca pe care cele două popoare o desfășoară în vederea construirii societății socialiste și comuniste, a contribuit și contribuie la mai buna cunoaștere reciprocă a creațiilor materiale și spirituale ale țărilor noastre, aducînd și prin aceasta un aport la adîncirea prieteniei româno-sovietice.

Dezvoltarea multilaterală a României și U.R.S.S. oferă noi și noi posibilități

→

pentru intensificarea și diversificarea colaborării bilaterale, pe baza principiilor marxist-leniniste, ale internaționalismului socialist, respectului suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, colaborării și întrajutorării reciproce avantajoase, care corespund intereselor ambelor popoare și, în același timp, slujesc cauzei generale a socialismului și păcii.

Instrument al întăririi colaborării frățești româno-sovietice, Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre România și Uniunea Sovietică reprezintă totodată o contribuție la întărirea forțelor socialismului în lume. Profund interesate în consolidarea păcii, popoarele român și sovietic militează cu consecvență pentru zădărnicirea acțiunilor agresive ale imperialismului, pentru securitate în lume, cooperare internațională și progres.

În telegrama adresată de tovarășii Nicolae Ceaușescu și Ion Gheorghe Maurer, cu prilejul împlinirii a două decenii de la încheierea Tratatului, conducătorilor de partid și de stat sovietici, se arată : „Ne exprimăm profunda convingere că legăturile de prietenie frățească dintre Republica Socialistă România și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist al Uniunii Sovietice se vor dezvolta cu succes și pe mai departe, corespunzător intereselor fundamentale ale popoarelor noastre, în folosul cauzei socialismului, unității și coeziunii țărilor socialiste, unirii tuturor forțelor antiimperialiste în lupta pentru progres social și pace în lume".

Telegrama adresată de tovarășii Leonid Brejnev, Nikolai Podgornii și Alexei Kosîghin, conducătorilor de partid și de stat ai țării noastre cu ocazia aniversării Tratatului, subliniază : „Cele două decenii care au trecut au confirmat în mod grăitor că acest tratat, bazat pe principiile internaționalismului socialist, a constituit un factor important în dezvoltarea relațiilor sovieto-române ; el slujește bine cauzei întăririi prieteniei și colaborării multilaterale dintre țările noastre, cauzei socialismului și consolidării păcii în Europa".

În Uniunea Sovietică, în cadrul manifestărilor prilejuite de aniversarea a 20 de ani de la semnarea Tratatului româno-sovietic, la Moscova, Leningrad, Kiev, în întreprinderi și în instituții de învățămînt superior au avut loc adunări festive, mitinguri, seri ale prieteniei dintre cele două țări și popoare, s-au organizat expoziții. În cadrul acestor manifestări, la care am luat parte ca membru al delegației Consiliului General A.R.L.U.S., aflată cu prilejul acestei aniversări în Uniunea Sovietică, s-a subliniat importanța Tratatului pentru dezvoltarea relațiilor româno-sovietice, pentru adîncirea continuă a prieteniei și solidarității dintre poporul român și poporul sovietic. În presa sovietică („Pravda", „Izvestia", „Komsomolskaia Pravda", „Sovetskaia Rossia" și altele) au apărut materiale despre România, despre succesele ei în opera de desăvîrșire a construcției socialiste, despre colaborarea și prietenia frățească dintre țările noastre.

Cu ocazia celei de-a 20-a aniversări a încheierii Tratatului româno-sovietic, poporul nostru, acordînd o înaltă apreciere relațiilor de prietenie dintre Republica Socialistă România și Uniunea Sovietică, adresează un călduros salut popoarelor Uniunii Sovietice, urîndu-le noi succese în opera de construire a comunismului.

Constantin FLOREA

Corespondență din Londra

Domenii de colaborare de interes reciproc

Liviu Rodescu

Contactele bilaterale directe, destinate adîncirii cunoașterii reciproce și creării unor condiții favorabile pentru lărgirea relațiilor existente, și-au dovedit încă o dată utilitatea cu prilejul recentei vizite oficiale a unei delegații guvernamentale române, condusă de tovarășul Ilie Verdeț, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, în Marea Britanie. Sosind la Londra, la invitația guvernului britanic, delegația noastră a parcurs timp de 12 zile — între 23 ianuarie și 2 februarie — un amplu program cuprinzînd atît întîlniri la nivel înalt cu oficialitățile guvernamentale britanice, cît și un interesant itinerar prin diferite regiuni ale țării, unde au fost vizitate unități industriale ale unor firme cunoscute. O remarcată trăsătură a acestei vizite s-a desprins din atmosfera de lucru constant prezentă, care a oferit fiecărei etape prilejul de a examina împreună, pînă la detaliu, posibilitățile de cooperare ale celor două țări, perspectivele unor proiecte comune într-un domeniu sau altul.

Problemele relațiilor bilaterale româno-britanice au format în cea mai mare parte obiectul discuțiilor purtate în cadrul întrevederilor pe care tovarășul Ilie Verdeț, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, le-a avut cu premierul britanic Harold Wilson, cu ministrul de externe George Brown și cu alți membri ai cabinetului. La Ministerul Tehnologiei, principalul partener oficial la convorbiri, a fost abordată o gamă de probleme de interes comun, atît în principiu, cît și practic, vizînd examinarea elementelor favorabile pentru extinderea colaborării tehnologice și economice. Un punct de plecare în această direcție îl constituie și acordul româno-britanic de cooperare tehnico-științifică încheiat în martie 1967.

Din aceste schimburi de vederi reiese o anumită conturare preliminară. S-a ajuns astfel la un acord asupra unui cadru de cooperare într-o serie de domenii de interes comun. Asupra acestui punct ulterioare, astfel încît să se poată porni la un moment dat de la stabilirea unui cîmp de activitate la o concretizare desfășurată a cooperării tehnice și economice între firmele britanice și întreprinderile românești. Ca un rezultat al unor eforturi comune s-ar putea astfel ridica însuși nivelul relațiilor economice româno-britanice, încît ele să devină nu numai mai ample, dar și organizate pe o bază solidă care să le asigure continuitate și perspectivă.

Este cunoscut că în ultimii ani schimburile comerciale dintre cele două țări au înregistrat un ritm în creștere. Cu toate acestea, nivelul atins nu oglindește încă resursele și posibilitățile existente, a căror valorificare mai avantajoasă ar putea fi realizată prin folosirea altor forme, alături de cele experimentate pînă acum. Trecînd de la simple operațiuni de vînzare-cumpărare la forme mai complexe, mai avansate, ale relațiilor economice, s-ar putea folosi posibilitatea de a construi în România unități echipate prin livrarea de instalații pe credit rambursabil prin produse ale unităților respective sau cu alte produse, de a coopera în desfacerea acestor produse pe piețele altor țări etc., etc. Practicate de țara noastră cu alte țări, forme de acest gen se află acum pe agenda negocierilor în curs cu unele firme britanice. „Asemenea forme — arăta tovarășul Ilie Verdeț la prînzul oferit de Camera de Comerț a Londrei — ar permite intensificarea exporturilor engleze pe piața românească și ar asigura angrenarea mai largă în circuitul relațiilor reciproce a potențialului tehnico-științific românesc, a resurselor naturale și de muncă".

Aspectele practice ale posibilităților existente de cooperare au fost discutate și cu prilejul întîlnirilor cu conducătorii unor mari firme industriale ca : „Elliott-Automation", „International Computers and Tabulators", „English Electric", „British Aircraft Corporation", „Britten-Norman Aircraft Ltd.", „British Hovercraft Corporation", „Plessey" și altele, din partea cărora s-a manifestat interes vădit în realizarea unor proiecte comune, reciproc avantajoase. Unii membri din conducerea firmelor și întreprinderilor s-au dovedit cunoscători ai realităților economice din țara noastră, arătîndu-se bine documentați asupra progreselor înregistrate în procesul industrializării și în ridicarea nivelului calitativ al produselor, fapt care a facilitat examinarea posibilităților corespunzătoare de cooperare și de asigurare a avantajului reciproc.

Adăugîndu-se la larga și intensa activitate desfășurată de România pe linia extinderii relațiilor de cooperare multilaterală cu toate țările, vizita delegației guvernamentale române în Marea Britanie a constituit o contribuție însemnată la dezvoltarea cooperării dintre cele două țări, la crearea unui climat de conviețuire normală, de încredere și colaborare între popoarele din Europa și din întreaga lume.

Londra, 7 februarie

INTRE „HACIENDAS“ ŞI „ASENTAMIENTOS“

Reportaj-anchetă realizat de trimisul nostru în America Latină, Eugen Pop

Aminteam în prima parte a acestor însemnări din America Latină despre o dezbatere asupra pămînturilor braziliene, care a avut loc în perioada şederii noastre la Rio. Acest „Forum agrar“, patronat de ministrul agriculturii, şi-a propus, în primul rînd, discutarea posibilităţilor de cuprindere în circuitul producţiei a pămînturilor necultivate, dar comunicarea datelor despre repartiţia pămîntului — expuse într-un studiu al I.B.R.A. (Institutul naţional brazilian pentru reforma agrară) — a prilejuit reflecţii şi atitudini care au depăşit cadrul iniţial, oarecum tehnic al reuniunii, impunînd discuţiei necesitatea unor **schimbări în structura proprietăţii agrare.** Cerînd „eliminarea progresivă a marilor latifundii“, expunerea agronomului Felinto Cavalcanti se referea la datele expuse în „Estrutura Agraria Brasiliera“ (studiul întocmit de I.B.R.A.) în care se relevă că „2 100 de proprietăţi, din cele 3,5 milioane luate în evidenţa cadastrului, posedă 70 de milioane de hectare, reprezentînd aproximativ 20 la sută din suprafeţele recenzate... A fost constatată, de asemenea, existenţa a 300 de proprietăţi, clasificate ca latifundii după dimensiune, totalizînd 27 milioane de hectare“.

„IMPERIUL SELIG“

În zilele cînd aveau loc dezbaterile „Forumului agrar“, ziarele din Rio au publicat două relatări considerate senzaţionale. Una din ele comenta motivele sosirii la Rio a bogătaşului american Stanley Amos Selig, care posedă în Goiás (unul din statele federaţiei braziliene) pămînturi însumînd 650 000 de hectare. Le cumpărase prin interpuşi, fără să fi fost vreodată în Brazilia, iar vizita lui neaşteptată la Rio era interpretată atît ca o încercare de a aplana scandalul stîrnit de anunţarea, în plenul reuniunii, a proporţiilor „imperiului Selig“ din Brazilia, cît — mai ales — prin intenţia lui de a „clarifica“ acuzaţia că este dator statului cu impozite în valoare de 89 000 de dolari.

Cealaltă relatare era tot în legătură cu pămînturile din statul Goiás... În Palacio Tiridantes, unde avea loc „Forumul agrar“, un bătrîn, îmbrăcat foarte modest, a cutreierat, pe rînd, toate încăperile palatului, întrebînd peste tot: „Unde l-aş putea găsi pe **o senhor** care reprezintă statul Goiás?“ Întrebarea aceasta, cu care bătrînul a ajuns pînă în Sala Presei, a fost reprodusă de toate ziarele prestigioase din Rio? De ce? În 1960, 16 ţărani săraci au obţinut, din partea autorităţilor, concesionarea unui teren, în nordul statului Goiás, pe care urmau să-l plătească în rate eşalonate pe mai mulţi ani. Au lucrat din greu la desţelenirea pămîntului, la pregătirea lui pentru culturi. „În această perioadă, — citim în «Jornal do Brasil» — unul din coloni a murit, răpus de boală... Dar greutăţile, lipsa de bani şi, în general, de resurse, nu au înfrînt grupul de ţărani... Mîncau mai puţin ca să poată cumpăra mai multe seminţe. A trecut un an şi pămîntul a început să producă mei, orez şi fasole. Sosise timpul ca să fie plătită prima tranşă a datoriei, şi o delegaţie a colonilor s-a dus în Goiania pentru a achita suma respectivă la Secretariatul Agriculturii. Aici, însă, ei au aflat că nu vor mai putea rămîne pe pămîntul lor. Li s-a spus că, datorită lipsei unor hărţi şi studii cartografice, se comisese o greşeală concesionîndu-li-se pămînturi care în mod legitim aparţineau societăţii Ilhas... Guvernul le-a promis alte pămînturi. Dar au trecut şapte ani de atunci, răstimp în care colonii au văzut schimbîndu-se cinci preşedinţi de republică şi au auzit nu mai puţine promisiuni. Dar pînă acum nu au primit nimic“... Iar bătrînul care-l căuta pe reprezentantul statului Goiás era unul din cei 16 coloni izgoniţi de pe pămîntul pe care-l primiseră în 1960. Pe reprezentantul statului Goiás nu l-a găsit în Palacio Tiridantes, dar în Sala Presei, unde a intrat, obosit, ca să ceară un pahar cu apă, a povestit, la cererea ziariştilor, calvarul existenţei sale şi a celorlalţi 15 coloni.

M-am oprit mai pe larg asupra celor două momente reliefate de atmosfera reuniunii agrare — sosirea lui mister Selig la Rio şi istoria grupului de coloni din statul Goiás — pentru că ele sugerează, poate mai izbitor decît cifrele „Forumului“, inegalitatea economică şi socială (prezentă în Brazilia

→

ca și în alte țări latino-americane) dintre cei ce stăpînesc pămîntul — latifundiari autohtoni sau grupuri financiare străine — și masele țărănești, asuprite. Aceste contradicții profunde — ilustrate și de datele enunțate în comunicările ținute la „forumul agrar" din Rio de Janeiro — reprezintă punctul de pornire al mișcărilor țărănești și tot ele jalonează drumul lung și sinuos al luptei pentru reforma agrară.

Contradicțiile economice și sociale din agricultură duc la variate forme ale luptei de clasă, la ciocniri de interese care opun conservatorismului reacțiunii feudale energiile forțelor sociale purtătoare ale ideilor progresului. Reforma agrară, considerată ca o premisă a unor schimbări esențiale în viața economică și social-politică, ocupă un loc de primă importanță în programele partidelor comuniste și muncitorești, ale unor organizații democratice și progresiste de pe continent, oferind o platformă de acțiuni comune tuturor forțelor interesate în progresul Americii Latine.

PRESIUNEA POPULARĂ

În ultimii ani, la fiecare început de primăvară, pe Avenida „18 de Julio" din Montevideo, marile „Oficinas de Cambio" (birouri pentru schimburi valutare) cunosc zile în care trebuie să tragă obloanele. Sînt zilele în care circulația este blocată de cortegiile țăranilor din satele Uruguayului, care își dau întîlnire în Plaza Artigas, pentru a demonstra împotriva condițiilor de viață la care îi silește lipsa de pămînt. Aceste „marșuri ale foamei", cum le denumește presa democrată din Uruguay, reprezintă una din formele de acțiune ale luptei pentru reforma agrară — revendicare esențială a țărănimii latino-americane. În anii 1962 și 1963, țăranii peruvieni din provincia Cuzco și Ayacucho au ocupat mai multe pămînturi moșierești necultivate de pe care trupele nu i-au putut alunga decît după ce au deschis focul. Pe plantațiile din Honduras ale monopolului **United Fruit**, au avut loc mari greve ale proletarilor agricoli. Greva generală din 1954, la care au participat 40 000 de „hombres de machete" (așa sînt numiți muncitorii agricoli din Honduras, după unealta lor de lucru, **machete**, — un fel de seceră cu coada scurtă) a declanșat valul unor ample revendicări țărănești, care au impus, în 1963, un proiect de reformă agrară. Aproape toate schimbările intervenite în structura proprietății agrare din țările latino-americane s-au adoptat sub **presiunea mișcărilor țărănești care — în numeroase cazuri — au fost sprijinite de organizațiile muncitorești și de alte forțe democratice.** Solidarizarea sindicatelor muncitorești din Peru cu țăranii din Cuzco și Ayacucho este considerată ca un moment important al acțiunilor de masă care au determinat, în 1964, votarea legii reformei agrare.

În numeroase țări ale Americii Latine, revendicarea reformei agrare dobîndește o bază socială tot mai largă, în realizarea ei fiind interesate pături largi ale populației. Firește, schimbarea relațiilor economice și sociale de la sate este însăși problema schimbării modului de viață a țăranului, dar, în același timp, ea reprezintă o condiție a progresului economic și social general. Tinerele industrii naționale au nevoie de lărgirea pieței interne, ceea ce cu greu este realizabil la nivelul foarte scăzut al puterii de cumpărare a maselor țărănești. Este unul din motivele principale pentru care importante pături ale burgheziei naționale sînt interesate în reformularea politicii agrare. Pe de altă parte, însă, grupări financiare legate de latifundiari, nemaivorbind de partidele politice ale marilor **terratenientes,** opun acestor tendințe o rezistență cînd fățișă, cînd ascunsă sub lozinci patriotarde, în care marele proprietar rural apare în postura de apărător al „tradițiilor constituționale".

La Santiago de Chile ni s-a evocat furtuna parlamentară pe care a stîrnit-o proiectul de lege guvernamental vizînd modificarea prevederilor din constituție cu privire la dreptul de proprietate. Marea moșierime era conștientă că, dacă va pierde teren în această dispută, se va putea găsi în fața unei reacții în lanț. Și, totuși, această reacție s-a produs. Unitatea de acțiune a parlamentarilor comuniști și socialiști, care au sprijinit proiectul guvernamental, a contribuit la înfrîngerea rezistenței partidelor de dreapta, înclinînd cumpăna votului în favoarea schimbărilor constituționale necesare pentru aprobarea legii reformei agrare. După adoptarea ei — într-o formulă care preconizează schimbări profunde în structura proprietății agrare — reacțiunea a trecut la amenințarea cu lovitura de stat, a incitat la sabotarea legii, a lansat apeluri la rezistența armată. Măsurile energice ale guvernului și presiunea maselor au silit grupările de dreapta să bată în retragere, ceea ce însă nu înseamnă că ele au și depus armele.

Legea agrară din Chile tinde să desființeze orice latifundie neproductivă și, cu unele excepții, care se referă la fermele model, limitează suprafața unei proprietăți agricole la 80 de hectare. Totodată, ea prevede naționalizarea cursurilor de apă — element esențial pentru agricultura irigată, practicată pe scară largă în Chile.

Prevederile legii reformei agrare din Chile sînt în general cunoscute. Relativ puțin s-a scris, însă, despre viziunea social-politică a inițiatorilor legii și, mai ales, despre concepția lor asupra formelor în care trebuie să se manifeste rolul economic al noilor structuri preconizate. De aceea, am notat cu mult interes considerațiile d-lui Rafael Moreno, vicepreședintele C.O.R.A. (Corporația pentru Reforma Agrară din Chile), cu care cititorii noștri au făcut cunoștință încă din prima parte a acestor însemnări.

„O CHESTIUNE DE JUSTIȚIE SOCIALĂ? DA! ÎNSĂ NU NUMAI ATÎT"

— Fără îndoială — ne spune Rafael Moreno — prin reforma agrară urmărim afirmarea unei justiții sociale, eliberarea țăranului chilian de mecanismul servituților la care-l obligă latifundiarul... Chilienii se mîndresc cu instituțiile lor democratice — prin tradiție opuse guvernărilor militare, soluțiilor politice impuse — dar să nu uităm că, prin poziția lor economică și socială, sute de mii de țărani erau în imposibilitatea de a exercita drepturile pe care, teoretic, le aveau dar, care, practic, nu le erau la îndemînă. Reforma agrară îi apropie de ele, atrăgîndu-i în sfera de acțiune a instituțiilor noastre politice și economice. Dar, bineînțeles, și efortul care li se cere lor este mare. Căci reforma agrară nu este o operă filantropică. Comunitățile țărănești înființate pe moșiile expropriate trebuie să producă mai mult decît latifundiile. Aceste comunități — noi le numim **asentamientos** — au fost constituite pe latifundiile expropriate și reprezintă o asociere între țărani și C.O.R.A., care le furnizează mașini, le acordă asistență tehnică și sprijin financiar — firește rambursabil — și, în general, ajută pe mai multe planuri, la ridicarea producției, a productivității la hectar... Este reforma un act de justiție socială? Da! Însă nu numai atît! Trebuie să construim o agricultură modernă, eficientă, care să servească economia și să ridice starea materială a țăranului chilian. Iar cu simpla decretare a împroprietăririi — fără acest efort de ordin economic — practic nici situația socială a familiilor țărănești nu se poate îmbunătăți prea mult.

Interlocutorul nostru ne-a expus, în continuare, modul în care este concepută cointeresarea țăranilor din **asentamientos** în ridicarea agriculturii. Titlurile de proprietate se vor acorda numai după o perioadă de trei ani, răstimp în care membrii comunităților vor fi trebuit să-și demonstreze capacitatea de a obține rezultate superioare în cultivarea pămîntului. Iar după acordarea titlurilor de împroprietărire, spune Rafael Moreno, vom căuta să menținem și să stimulăm activitatea în comun, înființarea cooperativelor agricole.

Ascultînd explicațiile lui Rafael Moreno, mă gîndeam că — prin formula adoptată, care favorizează constituirea unor mari gospodării rentabile — autoritățile chiliene vor să evite ineficiența economică a modului în care s-au aplicat reformele agrare din Mexic și Bolivia. De la revoluția țărănească din 1911 și pînă în 1946, aproape 50 la sută din populația rurală mexicană a primit parcele de pămînt în cadrul comunităților sătești — „ejidos". Dar, datorită lipsei mijloacelor materiale, jumătate din cei 1,6 milioane de membri ai comunelor țărănești nu au avut posibilitatea să-și cultive pămîntul. Reforma agrară din Bolivia a fost decretată în urma revoluției din 1952, dar micile gospodării — „minifundos" — care au luat ființă prin exproprierea latifundiilor neproductive, nu au putut să ajungă nici ele dincolo de o producție de autoconsum, și aceea foarte deficitară. Inexistența mijloacelor tehnice pentru cultivarea pămîntului (și astăzi, în Bolivia, tractorul este aproape necunoscut) precum și lipsa preocupărilor pentru ridicarea culturală a indienilor, pentru stimularea economiei, au golit de conținut actul reformei agrare din 1953. Însăși ideea justiției sociale, proclamată de el, a fost compromisă în acest fel. În Chile, se manifestă — așa cum arătam — o preocupare pentru eficiența economică a reformei agrare, iar aplicarea ei se preconizează a fi subordonată, în primul rînd, acestui scop.

Și în discuțiile pe care le-am avut la „Institutul Național Agrar" din Caracas au apărut deseori considerente legate de sprijinirea economică a țăranilor împroprietăriți. Un tînăr economist din Caracas, dl Juan Bautista Martinez, ne-a prezentat statistici care ilustrează creșterea sensibilă a valorii producției realizate pe pămînturile afectate reformei agrare. (Legea reformei agrare din Venezuela a fost adoptată în 1960. Colonizarea pămînturilor nelucrate ale statului a fost principala cale pe care s-a mers în aplicarea reformei. Ritmul împroprietăririlor a fost însă foarte lent. Între 1960 și 1964, au primit pămînturi doar 77 145 de familii. La o populație rurală de aproape 2,5 milioane de oameni! În anii 1965—1966 s-a acordat un număr mai mare de titluri de proprietate — 53 295). Sperăm ca media anuală a împroprietăriților să crească, ne spunea dl Martinez, argumentînd cu cifre și date sporirea asistenței financiare acordate de Ban-

ca Agricolă pentru consolidarea noilor gospodării țărănești.

SISTEMUL LATIFUNDIAR PE BANCA ACUZĂRII

În majoritatea țărilor latino-americane există proiecte sau legi ale reformei agrare, dar acestea sînt încă rareori aplicate, chiar și pe o arie limitată.

Pînă acum reformele agrare din America Latină **n-au afectat existența ca atare a sistemului latifundiar.** Cu excepția Cubei, unde revoluția populară a operat — atît în agricultură, cît și în alte domenii — transformări profunde. Reforma agrară, promulgată la 17 mai 1959, a lichidat sistemul latifundiilor și toate formele semifeudale de exploatare la sate. „Reforma agrară cubaneză — scria profesorul vest-german Horst Nachtigall — este pînă acum cea mai radicală, mai rapidă și mai cuprinzătoare dintre reformele latino-americane... Caracterul sezonier al muncilor agricole care provoca un șomaj de nouă luni pe an și dependența de cultura trestiei de zahăr au fost reduse în mare măsură prin lărgirea gamei de plante agricole cultivate". Reforma din 1959 a fost urmată de un șir de alte măsuri care au contribuit, în ansamblu, la dezvoltarea agriculturii cubaneze, la îmbunătățirea sensibilă a situației maselor largi țărănești.

Dacă aș fi făcut un calcul statistic asupra gradului de frecvență pe care-l dobîndesc marile probleme ale Americii Latine în publicațiile țărilor vizitate (Brazilia, Chile și Venezuela), cred că pe locul întîi ar figura situația din agricultură și opiniile în jurul reformei pămîntului. În partea întîia a reportajului-anchetă despre problema agrară în America Latină („Lumea" nr. 5), am înfățișat cîteva din datele ei generale. Faptul că agricultura imprimă o desfășurare cu încetinitorul a mecanismului economic, (tocmai într-o perioadă cînd acesta încearcă să-și sincronizeze funcționarea cu cadențele dezvoltării moderne) impune multiplicarea încercărilor de soluționare a problemei agrare.

În ultimii ani, sistemul latifundiar — care blochează mari resurse materiale și umane ale dezvoltării — apare tot mai des pe „banca acuzării" ca purtător al unei răspunderi grele pentru menținerea distanței care desparte țările latino-americane de țările cu economie dezvoltată. În această ipostază apare sistemul latifundiar latino-american și în oglinda aprecierilor Organizației Națiunilor Unite. „Sistemul de proprietate asupra pămîntului — o piedică în calea dezvoltării agriculturii !" Acesta este titlul unui capitol din Raportul asupra agriculturii latino-americane prezentat la sesiunea din 1967 a C.E.P.A.L. (Comisia Economică a O.N.U. pentru America Latină). Din această constatare cvasi-generală rezultă și recomandarea aceleiași sesiuni : „modificarea profundă a sistemului de proprietate asupra pămîntului însoțită de transformarea și modernizarea activităților agricole, prin folosirea pe scară largă a noilor tehnici adoptate și dominate de om în alte regiuni și, prea puțin încă, în America Latină". S-ar putea spune, parafrazînd aprecierea C.E.P.A.L., că reforma agrară — ca expresie esențială a tendințelor spre înnoiri structurale — se află „la start" deși, în unele cazuri, pornirea este lentă, iar în altele nu s-a dat încă semnalul de pornire...

U.N.C.T.A.D. — 2

Au început dezbaterile generale

În marea sală a hotelului „Ashoka" primul ministru indian, Indira Gandhi, a deschis joia trecută lucrările celei de-a doua sesiuni a Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare, în prezența a 2 500 de persoane. Premierul Indiei, referindu-se la problemele țărilor în curs de dezvoltare și la deteriorarea pozițiilor lor în economia mondială, a făcut o apreciere pozitivă asupra rezultatelor primei sesiuni a U.N.C.T.A.D., desfășurată cu patru ani în urmă la Geneva. Dar, a spus d-sa, „constatăm că vorbele nu au fost urmate de acțiuni concrete. Pe firul anilor, nevoile statelor în curs de dezvoltare devin tot mai ascuțite, mai urgente". Pronunțîndu-se asupra problemelor ce stau în fața U.N.C.T.A.D.—2, premierul indian a precizat că este de acord cu punctul de vedere că pentru a se asigura dezvoltarea economică a țărilor rămase în urmă e necesar să se elaboreze o „strategie globală a dezvoltării" în sensul definit de dr. Raul Prebisch, secretarul general al Conferinței, strategie ce trebuie să cuprindă „ansamblul mijloacelor de intervenție eficientă pentru a face ca resursele să corespundă cu necesitățile și pentru a călăuzi forțele economice în direcția progresului și păcii".

În mesajul transmis Conferinței, secretarul general al O.N.U., U Thant, a subliniat legătura ce există tot mai pregnant între asigurarea păcii internaționale și dezvoltarea economică a națiunilor.

Deschiderea lucrărilor propriu-zise a avut loc, în aceeași zi, la Palatul Științelor, fiind ales ca președinte al U.N.C.T.A.D.—2 ministrul indian al comerțului, Dinesh Singh. În mod operativ, delegațiile au trecut apoi la aprobarea recomandărilor Comitetului pregătitor, constituindu-se cinci mari comisii, fiecare urmînd să abordeze în mod concret diferitele probleme ce vor fi discutate de Conferință : comerțul cu materii prime, comerțul invizibil și transporturile maritime, finanțarea externă pentru dezvoltare, principiile comerțului internațional.

În continuarea lucrărilor, s-a trecut la alegerea a 31 de vicepreședinți ai Conferinței, reprezentîndu-se criteriile geografice, fiind ales ca vicepreședinte și șeful delegației române, Gheorghe Rădulescu.

După terminarea discuțiilor legate de probleme organizatorice, delegațiile au dat citire mesajelor adresate Conferinței de șefi de state și guverne. Luînd cuvîntul, șeful delegației României a citit mesajul adresat celei de-a doua Conferințe a Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al țării noastre. Aplaudat călduros de către întreaga asistență, mesajul a suscitat un viu interes în rîndul delegațiilor pentru ideile generoase pe care le cuprinde, pentru bazele principiale ale pozițiilor adoptate de România în relațiile economice internaționale. Ziarele indiene au subliniat îndeosebi pasajul din mesaj în care se subliniază : „Nădăjduim ca lucrările sesiunii să se desfășoare într-un spirit de înțelegere și cooperare, de abordare realistă și constructivă a problemelor comerțului și dezvoltării, pentru găsirea unor soluții realiste și acceptabile tuturor țărilor, soluții care să se bazeze pe respectarea principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Respectarea acestor principii este cu atît mai necesară cu cît actuala configurație internațională cuprinde țări aflate la nivele foarte diferite de dezvoltare și cu sisteme social-politice diferite".

Dezbaterile generale asupra Raportului dr-lui Raul Prebisch au debutat luni. Vorbitorii au exprimat consensul țărilor lor de a contribui la micșorarea și lichidarea gravelor disparități internaționale ce separă statele dezvoltate de cele rămase în urmă din punct de vedere tehnologic, economic și social. Încă de pe acum au reieșit însă deosebirile profunde ce caracterizează pozițiile diferitelor țări ale lumii. Reprezentanții Franței, Braziliei, Ceylonului, Japoniei ș.a. au subliniat că fără o dezvoltare multilaterală a economiei nu este posibil un real progres economic și social al țărilor în curs de dezvoltare. Ei au precizat că eforturile țărilor rămase în urmă sînt cele care garantează dezvoltarea, iar asistența externă poate doar să accelereze acest proces. Pe de altă parte, delegații ca aceea a Statelor Unite au prezentat o „schemă" a dezvoltării care rezervă, de fapt, în continuare, țărilor în curs de dezvoltare rolul de furnizor de materii prime și produse agro-alimentare, punînd accentul pe acordarea unui „ajutor alimentar" menit să asigure rezolvarea momentană a unor necesități, e adevărat stringente, dar care nu garantează perspectiva dezvoltării reale a economiei.

Diferențierea punctelor de vedere de la care pornesc delegațiile participante la Conferință este un fapt explicabil. Desigur, ea nu este de natură să împiedice cooperarea internațională la rezolvarea problemelor dezvoltării, cu condiția ca delegațiile tuturor statelor să dorească realizarea unui consens general în această importantă acțiune a zilelor noastre.

„Nu încape îndoială că hotărîrea Angliei de a se retrage din Asia este prost privită de Administrația americană, foarte sensibilă la opinia că America face prea multe lucruri singură în acea parte a lumii. Foarte adesea, însă, în Statele Unite am fost criticați pentru că am pierdut un imperiu fără să ne găsim un rol. Nu cred că cei care au emis aceste critici au dreptul să se plîngă dacă am decis să facem din Europa centrul intereselor noastre în deceniul următor".

Denis Healey
ministrul apărării al Marii Britanii

RELAȚII DIN CE IN

În numărul său din 1 ianuarie, săptămînalul american „U. S. News and World Report", lansa prin două ample articole bazate pe corespondențe din Londra, Washington, Ottawa și Geneva, pe comparații statistice și opinii ale experților, ideea unui nou bloc economic : o „Piață comună" formată din Statele Unite, Anglia și Canada. Ar fi urmat să se cheme „Zona nord-atlantică a liberului schimb" sau, pe scurt, NAFTA și să reprezinte replica țărilor anglo-saxone la refuzul Franței de a primi Marea Britanie în Piața comună europeană.

Doar cinci săptămîni au trecut de atunci, dar ideea a fost în asemenea măsură depășită de evenimente, încît ar fi absurd să se presupună că va fi măcar abordată în tratativele Harold Wilson—Lyndon Johnson care încep astăzi, sau în convorbirile anglo-canadiene la nivel înalt din zilele următoare.

Cei ce au emis-o porneau de la o realitate net conturată în anii postbelici. Fără a fi instituționalizată, colaborarea politică, militară și economică bilaterală dintre Statele Unite și Anglia devenise atît de strînsă încît era desemnată în mod curent prin expresia „relații speciale". În cadrul acestor „relații speciale", Marea Britanie era aliatul nr. 1 al Statelor Unite în N.A.T.O., în S.E.A.T.O. și în toate celelalte pacte similare. Nimic mai firesc deci decît ca cei ce privesc lumea ca pe un conglomerat de grupări închise să preconizeze ca formulă ideală o asociere economică tip bloc între cele două țări plus Canada, oricum legată de amîndouă.

Măsuri și contramăsuri

Realitatea dură demonstrează însă că astăzi, departe de a fi complementare, interesele Statelor Unite și ale Angliei sînt, dimpotrivă, contradictorii. O avalanșă de măsuri și contramăsuri a făcut deosebit de evident, în cursul lunii ianuarie, divorțul pe plan economic, readucînd în atenție și unele divergențe politice mai vechi. Chiar în ziua apariției articolelor amintite, președintele Statelor Unite avea să anunțe cunoscutele restricții economice cu caracter protecționist. Marea Britanie luase cu puțină vreme în urmă o măsură dureroasă, dar, după opinia guvernului ei, absolut necesară pentru redresarea echilibrului dintre încasările și cheltuielile externe : devalorizarea lirei sterline. Statele Unite absorb de obicei 12,5 la sută din exporturile Marii Britanii. Se spera că, reducîndu-se cu 14,3 la sută valoarea lirei sterline, se va stimula cererea de mărfuri engleze pe piața americană. Devalorizarea fusese astfel calculată încît să nu determine o reacție în lanț de natură să antreneze și o devalorizare a dolarului. Se presupunea deci că mărfurile de proveniență britanică se vor ieftini automat pe piața americană cu 14,3 la sută. În practică, însă, complicatul joc al cererii și ofertei a anulat avantajele urmărite prin sacrificarea lirei. Prețurile au rămas neschimbate, ba chiar în unele cazuri au crescut (Ford a anunțat că automobilele de tip „Cortina" fabricate în Anglia se vor scumpi cu 3 la sută). „Wall Street Journal" ajunsese să se întrebe dacă, în aceste condiții, obiectivul major urmărit prin devalorizarea lirei sterline va mai putea fi atins. La Londra nu se manifesta totuși nervozitate : roadele aveau să se vadă abia mai tîrziu.

Numai că cercurile conducătoare ale economiei și finanței americane priveau situația cu alți ochi. Devalorizarea lirei sterline determinase, pe piața internațională a aurului și dolarului, intensificarea speculațiilor dăunătoare acestuia din urmă. Dintr-o dată, guvernul Statelor Unite a ajuns la concluzia că deficitul balanței externe, acceptat ca o fatalitate în toți anii de după 1950 (cu excepția unuia singur), a devenit intolerabil. Argumentarea în favoarea măsurilor de protejare a dolarului anunțate de președintele Johnson la 1 ianuarie nu conținea referiri directe la efortul de redresare financiară a Angliei. Toți comentatorii au considerat însă că ele constituie și o replică nemărturisită. În orice caz, la Londra au produs un adevărat șoc. S-a calculat pe loc că vor determina anularea efectelor măsurilor britanice. Revista americană „Time" apreciază că jumătate din industriile moderne ale Marii Britanii se află sub controlul unor societăți americane. Într-adevăr, cam trei sferturi din capitalul investit în Anglia de companiile americane, au fost orientate către ramurile majore ale industriei : electronică, motoare, mașini electronice, medicamente, prelucrarea petrolului. Trusturi ca Esso, I.B.M., General Motors, Ford, Chrysler, Goodyear, Kodak, Du Pont controlează producția a 10 la sută dintre toate mărfurile britanice destinate consumului intern și exportului. În 17 ani, din 1950 pînă în 1967, valoarea investițiilor americane a crescut de la 788 de milioane de dolari, la peste 6 miliarde. În ultimii 10 ani, ritmul de creștere a fost de 10 la sută pe an. Dacă s-ar fi menținut în continuare, peste un deceniu o cincime din potențialul industrial al Angliei ar fi aparținut Americii. Nu discutăm aici repercusiunile profunde, de viitor, ale unei asemenea evoluții asupra economiei britanice. Fapt este însă că brutala reglementare din exterior a investițiilor și a utilizării beneficiilor marelui sector americanizat în 1968 se va repercuta dureros asupra întregii economii. În conformitate cu această reglementare, intrările de dolari vor trebui să reprezinte 65 la sută din nivelul anilor 1965—1966 (deci o reducere de 125 de milioane de dolari), iar din beneficiile care ar fi urmat să fie reinvestite, 50 de milioane de dolari vor trebui trimise în S.U.A.

Din toate aceste socoteli rezultă că Anglia și America nu numai că nu se pot bizui una pe alta pentru a-și rezolva problemele financiare acute, dar se jenează reciproc, interesele lor în această privință fiind antagoniste.

Guvernul Marii Britanii se declară însă ferm hotărît să asaneze situația financiară a țării, indiferent de prețul politic pe care va trebui să-l plătească pentru aceasta, atît în interior, cît și în exterior. Convins de contralovitura americană că ceea ce a întreprins la sfîrșitul anului 1967 nu este suficient, a anunțat, la 14 ianuarie 1968, o serie de economii bugetare drastice. Unele afectează capitolele cheltuielilor interne și, ca atare, nu au repercusiuni asupra relațiilor externe ale Angliei. Pentru ca Marea Britanie să rămînă solvabilă, a explicat primul ministru Harold Wilson, este însă obligatoriu să se renunțe la prezența militară engleză la est de Suez. Programată inițial pentru jumătatea deceniului următor, retragerea tuturor trupelor britanice din zona Golfului Persic și din Asia de sud-est (cu excepția garnizoanei de la Hong-Kong și a personalului cîtorva posturi ale flotei din Oceanul Indian) se va încheia pînă la sfîrșitul lui 1971.

Mesajul secret al președintelui Johnson a rămas fără efect

Ultime rămășițe ale epocii în care soarele nu apunea niciodată în Imperiul britanic, bazele al căror termen de condamnare la moarte a fost urgentat ajunseseră să reprezinte o cheltuială nerentabilă. „Recunoaștem că nu mai sîntem o supraputere — a spus deschis ministrul englez al finanțelor, Roy Jenkins. Ținînd seama de istoria noastră, e foarte greu pentru Marea Britanie să accepte acest adevăr despre ea însăși. Dar nimic nu atrage dezastrul ca refuzul încăpățînat de a privi în față faptele neplăcute".

Anunțarea replierii militare britanice a produs o indispoziție serioasă în

Baza militară engleză de la Singapore. Pînă la sfîrșitul anului 1971 urmează să fie părăsită de ultimul soldat britanic și... sigilată

CE MAI „SPECIALE"

Sattahip (Tailanda). Se spune că această bază militară americană va lua locul uneia dintre bazele britanice în curs de lichidare

Statele Unite. Din considerente politice, psihologice și economice, guvernul american privea și scadența 1975 ca prea apropiată. Cu prilejul recentei sale vizite în S.U.A., ministrul de externe britanic, George Brown, a considerat de datoria sa să-l prevină pe Dean Rusk că programul retragerii va fi accelerat. Foarte neplăcut impresionat, Dean Rusk a încercat să-l convingă că părăsirea zonei situate la est de Suez va marca un punct de cotitură ireversibil în istoria britanică, sfîrșitul unei ere. Avertizat, președintele Johnson i-a trimis deîndată premierului Harold Wilson — aflăm din „The Sunday Times" — un mesaj personal secret, cerîndu-i să revină asupra hotărîrii sale. Ambele demersuri au rămas, după cum se știe, fără rezultat.

Pentru a înțelege pe deplin reacția americană față de noua politică militară britanică trebuie să avem în vedere mai multe aspecte. Obiectivele strategice ale Statelor Unite în Asia de sud-est au fost totdeauna prezentate ca expresia unor interese comune ale lumii occidentale. Pactul S.E.A.T.O. n-a fost niciodată mai mult decît un paravan iar, în ultima vreme, părăsirea lui virtuală de către membri neregionali ca Franța și Pakistanul îi redusese și mai mult din importanță. Abandonarea bazelor militare britanice din zona S.E.A.T.O. va lăsa Statele Unite fără nici un fel de acoperire morală în fața întregii lumi. Ele vor rămîne singura putere neasiatică implicată în Asia, pe al cărei teritoriu duc un război de agresiune. La Londra s-a vorbit deschis despre faptul că Anglia nu mai vrea să împartă cu S.U.A. rolul de polițist mondial. Din punct de vedere psihologic este greu de imaginat un moment mai penibil pentru America decît cel ales de Anglia spre a se desolidariza de politicile expansioniste : evoluția nefavorabilă Statelor Unite a războiului din Vietnam, incidentul Pueblo, bombele H pierdute în Groenlanda sînt elemente de gravitate variabilă indicînd criza politicii militare americane.

Irezistibila atracție a „vidului de putere"

Nimeni nu crede — scriu atît ziarele engleze cît și cele americane — în sinceritatea declarațiilor în sensul că Statele Unite n-ar intenționa să ocupe „golul" lăsat de retragerea militară a Angliei. Tendința de a pătrunde în „golurile de putere" create oriunde în lume este inerentă imperialismului american de la cel de-al doilea război mondial încoace. Statele Unite au acaparat fără întîrziere la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial pozițiile pierdute în centrul Europei de Germania înfrîntă, iar în Asia de către Japonia, în 1947 au luat locul lăsat liber prin retragerea trupelor britanice din Grecia, iar mai recent au pătruns în Indochina fostă franceză. În prezent, se fac pe tăcute pregătiri intense : se preconizează înlocuirea bazei engleze de la Singapore cu moderna bază navală și aeriană situată la Sattahip, la sud de Bangkok în golful Siam și folosită deocamdată pentru războiul din Vietnam. În decembrie 1966, s-a semnat un acord secret anglo-american pe termen de 50 de ani privind două insule mai mari și două grupuri de insule mici în Oceanul Indian. Se vorbește despre posibilitatea transformării lor în baze ale flotei și armatei americane. În Golful Persic, la Bahrein, au și fost aduse, fără mult zgomot, două distrugătoare americane. Și așa mai departe. Dar tentația unei noi supraextinderi a forței militare americane este confruntată cu tendințele izolaționiste generate în S.U.A. mai ales de considerente economice. Bugetul american de anul acesta este cea mai elocventă mărturie a acestor tendințe. Iată deci încă o dovadă că, din punctul de vedere al S.U.A., Anglia și-a ales prost momentul.

Nu am epuizat lista diferendelor de dată recentă între S.U.A. și Anglia. Hotărîrea guvernului britanic de a economisi un miliard de dolari în zece ani prin anularea comenzii pentru 50 de avioane militare americane de tip F-111 a fost resimțită la Washington ca o lovitură directă. Mai întîi ea va afecta interesele comerciale ale Americii care, după cum a arătat președintele Johnson, contează mult pe vînzările de armament de toate tipurile pentru redresarea balanței ei externe. În al doilea rînd, marchează scăderea interesului Angliei pentru o forță nucleară proprie de prim ordin, avioanele F-111 fiind concepute ca purtătoare de arme nucleare. Din punctul de vedere al „strategiei globale" americane, aceasta constituie o erezie de neiertat. În sfîrșit, dă o indicație destul de sugestivă asupra priorităților britanice. Anglia își reduce cheltuielile renunțînd la această comandă oneroasă plasată peste ocean dar, în același timp, înțelege să nu dea înapoi în ceea ce privește alte două proiecte la fel de costisitoare, avionul franco-britanic Concorde și tunelul franco-britanic Dover—Calais.

„Trebuie să ne conformăm rolului nostru în lume, a ținut să precizeze premierul Harold Wilson. Securitatea noastră este legată fundamental de Europa". Bilanțul tuturor măsurilor adoptate de Anglia în ultimul timp sugerează intenția nemărturisită de a înlătura obstacolele din calea către Piața comună. La Londra se vorbește, după cum am văzut, cu insistență, despre vocația europeană a Marii Britanii. Faimoasele „relații speciale" anglo-americane care puteau să dea impresia că Marea Britanie ar intenționa să devină un „cal troian" al Statelor Unite în Europa, par să slăbească. Fiecare punct din programul britanic, de la devalorizarea lirei sterline pînă la abandonarea veleităților ei strategice în Asia apropie Anglia de Europa, îndepărtînd-o totodată de S.U.A.

În cele de mai sus a fost vorba în special de aspecte economice și militare ale relațiilor anglo-americane. Repercusiunile lor vor fi însă în esență politice. Conștiința divergenței intereselor celor două țări tinde să determine la Londra o reorientare ținînd seama de îmbinarea necesităților proprii cu cele ale securității europene. Vizita lui Harold Wilson la Washington are loc sub auspicii noi.

Felicia ANTIP

Corespondență
d.n Roma

Întîlnire Kiesinger—Moro

Însoțit de ministrul său de externe Brandt, Kiesinger a făcut prima sa vizită la Roma în calitate de cancelar. Convorbirile oficiale au abordat aproape în exclusivitate teme internaționale de interes comun, chestiunile bilaterale fiind de la început lăsate în grija experților celor două părți. Europa comunitară și soarta tentativei britanice de a intra în Piața comună au constituit tema precumpănitoare asupra tuturor celorlalte : de altfel, întîlnirea italo—vest-germană este ultima dintr-o serie de consultări ale Bonn-ului cu partenerii comunitari și cu Londra înaintea apropiatei vizite a cancelarului la Paris. S-a dovedit și de astă dată rolul de mediator pe care și l-a asumat Germania federală între Paris, Londra și „cei cinci" ; de aici și o anume rezervă pe care observatorii de la Roma au putut-o distinge în poziția cancelarului. Kiesinger a vorbit o dată în plus despre necesitatea de a se găsi „un compromis" și a declarat cu vădită adresă la cei mai fervenți susținători ai ideilor comunitare și adversari ai tezelor franceze — că Anglia nu se poate substitui Franței ; „C.E.E. — spunea el — e un organism în care nu se pot accepta grefe înlocuind o țară cu alta". E o părere împărtășită și de diplomația italiană ; cel puțin așa reiese din luările de poziții oficiale.

Cert este că la Roma a reieșit faptul că Bonn-ul nu a abandonat preocuparea sa pentru soarta demersului englez. Și intenționează să readucă problema în convorbirile celor șase ; firește, după ce se va sonda poziția franceză, în cadrul vizitei la Paris.

Dintre problemele tratate cu prilejul convorbirilor dintre cancelarul Kiesinger și premierul Moro a reținut atenția problema neproliferării armelor nucleare, în care s-a observat o convergență de vederi — în termenii comunicatului final considerîndu-se eforturile de realizare a unui acord ca „un pas pe calea spre o dezarmare completă și controlată", eficacitatea unui asemenea acord fiind legată de respectarea exigențelor securității internaționale și a intereselor legitime ale tuturor țărilor și totodată de adeziunea unui număr cît mai mare posibil de state „nucleare".

Asupra acestei chestiuni, observatorii de la Roma au putut distinge o rezervă întrucîtva mai pronunțată vest-germană față de actualul text al proiectului în discuție la Geneva. De altfel, cu puține zile înaintea călătoriei în Italia, cancelarul declarase la Bonn, în fața fracțiunii U.C.D. din Bundestag, că „Germania federală nu poate încă să-și dea asentimentul la proiectul de acord în faza actuală", ceea ce — a precizat apoi purtătorul de cuvînt guvernamental Guenther Diehl — nu înseamnă că R.F.G. nu ar fi dispusă să adere la el, dar că mai consideră necesare unele îmbunătățiri și amendamente.

O bună parte a discuțiilor oficiale a fost consacrată de asemenea dezvoltării raporturilor cu țările socialiste. Ambele guverne — se afirmă în comunicat — „sînt de acord să rețină ca oportune evoluția contactelor cu țările din Europa răsăriteană și căutarea unor căi mai bune pentru extinderea și întărirea colaborării europene".

R. P.

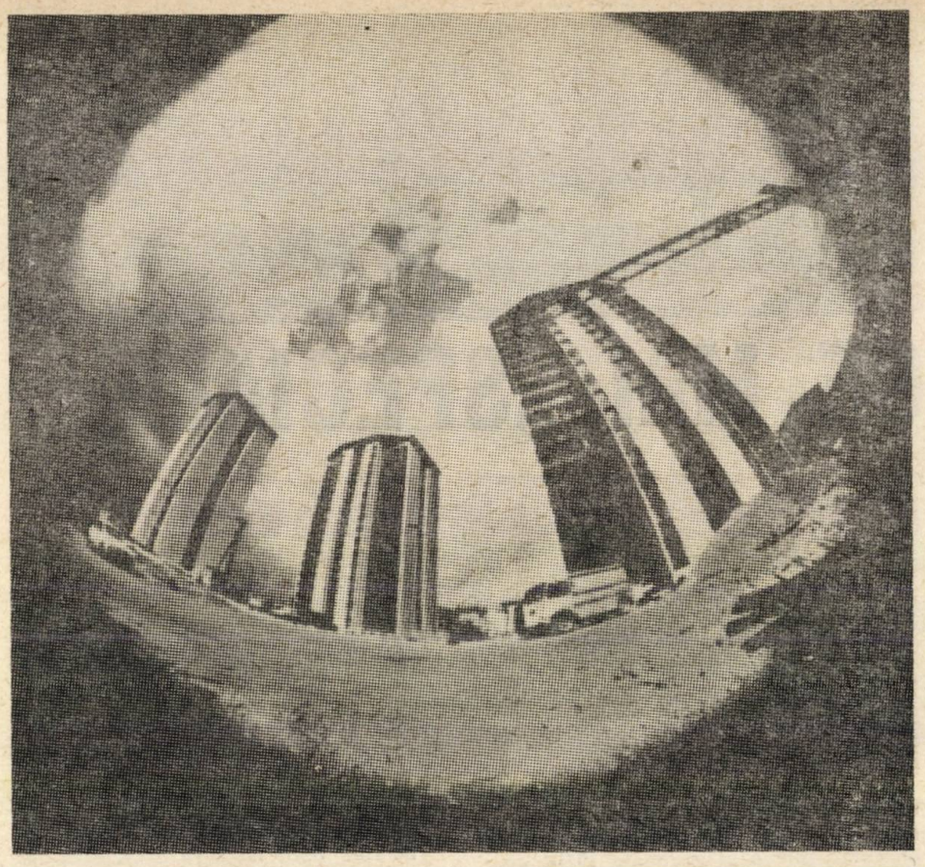

Grenoble. Satul olimpic

GRENOBLE
competiția olimpică

Robert Barran
redactor-șef al revistei „Miroir Sprint"

Grenoble și întreaga Franță trăiesc sub semnul „Olimpiadei albe". Evenimentul suscită un mare interes sportiv, dar și o largă curiozitate populară. Primul ministru, Georges Pompidou, a evocat pe Pindar în fața Comitetului olimpic internațional, înainte ca generalul de Gaulle să fi prezidat personal ceremonia de deschidere. Elicopterele au presărat deasupra tribunei oficiale, a președintelui republicii și a anturajului său, petalele a 5 000 de trandafiri. Nu e greu de glumit pe seama excesele publicitare și comerciale de toate genurile, care denaturează într-o oarecare măsură caracterul sportiv al jocurilor. Fapt este însă că toată lumea e mulțumită și, firește, în primul rînd grenoblezii care așteaptă ca francezii să cîștige medalii. Valoarea unor Killy, Perillat, Lacroix, Christiane Goitschell,

Grenoble. În primul plan, stadionul și o parte din pista de patinaj-viteză.

Annie Famose sau Mirabelle Mir este certă, așa încît nu poate fi vorba de eventuale mari decepții. Totuși, schiul francez se cam bizuie pe acel „miracol" care a făcut ca, la campionatele mondiale de la Portillo (Chile), să cîștigăm 16 medalii.

Killy obișnuiește să spună că „schiul e o nesfîrșită partidă de poker". Și e adevărat : schiul îi uzează pe concurenți pentru că le solicită deopotrivă sistemul nervos și mușchii. Insecuritatea unui campion de schi e un lucru

Emblema „Olimpiadei albe"—1968. Trei simboluri : trandafirii (emblema orașului Grenoble), cristalul de zăpadă și inelele olimpice.

serios. Mă gîndesc în primul rînd la lupta pentru prima medalie, aceea pentru coborîre, care va fi decernată joi.

Din centrul orașului Grenoble, capitala regiunii Dauphiné, armonios așezat între apele Arc-ului și ale Isèrei, îmbrățișat pe toate laturile de munți, privirea e atrasă de lanțul alb și dantelat al Alpilor. Aci tronează stațiunea de la Chamrousse, unde se vor desfășura probele de schi alpin, cele mai apreciate de public ; în masivul Vercors vor avea loc competițiile de fond. Vercors-ul e un nume cu rezonanță glorioasă în istoria Rezistenței franceze. Acolo s-au constituit maquis-urile cele mai bine organizate, acelea care au dat bătălii eroice. În pădurile de la Autrans, schiorii vor reface drumurile catifelate ale maquisarzilor, iar la Saint-Nizier săritorii vor pluti pe deasupra locului memorial închinat atîtor eroi cunoscuți și necunoscuți. Printre ei, scriitorul Jean Prévost, al cărui spirit s-a făcut simțit atît de viu la primele jocuri de iarnă disputate în Franța, la Chamonix, în 1924, și a cărui carte intitulată „Plăcerea sportului" este un minunat omagiu adus activității fizice.

În această Dauphiné atît de bogată și de variată, în care Stendhal, cel mai ilustru grenoblez, a situat acțiunea unuia din romanele sale, la Villard de Lans, în Alpe-d'Huez, se vor desfășura probele de bob și cele de săniuțe. În fine, sporturile pe gheață — patinaj-viteză, patinaj-artistic și hochei — vor avea drept cadru Palatul de gheață, nou-nouț, ridicat în mijlocul orașului, în parcul Paul Mistral.

Aceste instalații, de cea mai înaltă calitate, au necesitat, firește, cheltuieli însemnate, atingînd în total un miliard de franci noi, din care 92,5 milioane pentru investiții sportive, 907 milioane pentru construcții publice (260 milioane fiind afectate pentru o primărie ultramodernă). Nu e lipsit de interes să notăm că statul a participat cu 54,3 la sută, diverse organisme — cu 20,7 la sută, orașul Grenoble — și deci contribuabilii locali — cu dificila sarcină de 25 la sută, iar regiunea Dauphiné — cu 4,6 la sută.

Desfășurarea jocurilor pune ea însăși o serie de probleme deloc ușoare. Mai întîi, participarea a 1 600 de ziariști, cifră record, a impus măsuri deosebite. Televiziunea franceză, care va difuza 60 de ore de emisiuni în culori și 57 în alb-negru, a instalat nu mai puțin de 300 km de cablu și 215 circuite, a ridicat de-a lungul pistelor 50 de turnuri metalice și 175 de practicabile din lemn pentru camerele de luat vederi. Satelitul „Early-bird" va retransmite pentru continentul american.

La Chamonix, în 1924, era un simplu festival al zăpezii, cu 300 de participanți. La Grenoble, în 1968, participă 3 000 de sportivi. Printre ei, un tînăr turc în vîrstă de 13 ani, Ahmed Kemoul care, s-o spunem, nu va „cîntări" prea greu la coborîre, dar va face față, fără îndoială, dezideratului lui Pierre de Coubertin, după care „esențialul este să participi".

Lăsîndu-vă în așteptarea rezultatelor, să ne referim acum, dată fiind profunda lor importanță, la reuniunile organismelor olimpice internaționale, ținute cu acest prilej. Avery Brundage, președintele Comitetului Olimpic Internațional, s-a ridicat împotriva faptului că „jocurile au devenit o enormă afacere, în care guvernele încurajează o elită de concurenți cu scopul de a promova turismul, amenajările și echipamentul sportiv". Apreciere considerată de toată lumea ca excesivă și insuficient de realistă. După acest criteriu, al lipsei oricărei subvenții și a oricărui sprijin, n-ar mai rămîne decît un singur schior demn de a participa la actuala ediție a J.O. : Aga Khan ! De altfel, Pierre de Coubertin, inițiatorul Jocurilor Olimpice moderne, spunea : „...spiritul sportiv mă interesează și nu respectul pentru acea ridicolă concepție care n-ar permite decît milionarilor să se consacre sportului..."

Dacă ne putem bucura de admiterea reprezentanților R. D. Germane, deplîngem în același timp faptul că, în cadrul Comitetului Olimpic Internațional există o majoritate care refuză dreptul Coreei de nord de a se numi Republica Populară Democrată Coreeană, în timp ce Coreea de sud continuă să-și spună Coreea, ca și cînd ar reprezenta pe toți coreenii. În fine, rămîne în suspensie readmiterea Republicii Sud-Africane la J.O. de la Ciudad de Mexico. În timp ce motivul — discriminarea rasială din această țară — care făcuse ca ea să fie exclusă de la Olimpiada de la Tokio s-a agravat, au loc încercări de a o reinclude în competiția olimpică.

Grenoble, 7 februarie

reflector

NORVEGIA : CAMPANIE PENTRU IEȘIREA DIN N.A.T.O.

În Norvegia, 1968 este de pe acum anul unei dezbateri susținute, privitoare la viitorul relațiilor acestei țări cu N.A.T.O. Se știe că orice guvern care ar dori să părăsească acest pact, trebuie să-și declare intențiile cu un an înainte de trecerea celor 20 pentru care a fost încheiat, în 1949, tratatul nord-atlantic. Tocmai în perspectiva acestei apropiate scadențe, mișcarea împotriva apartenenței Norvegiei la N.A.T.O. este din ce în ce mai activă. La 28 ianuarie a fost constituit la Oslo un comitet de acțiune cu scopul declarat de a milita pentru retragerea din N.A.T.O. „pentru ca Norvegia, din nou liberă și independentă, să poată acționa în favoarea dezarmării, păcii, pentru ordine și legalitate internațională".

Active sînt mai ales organizațiile de tineret ale partidelor reprezentate în Storting. Conducerea tineretului social-democrat a hotărît, după un vot „strîns" (16—10), să sprijine menținerea calității de membru al alianței. Problema va fi dezbătută și în celelalte organizații de tineret ale partidelor. Deși dintre partidele reprezentate în parlament numai partidul socialist popular (două mandate) s-a declarat pentru ieșirea din N.A.T.O., există un consens general asupra necesității ca problema să fie supusă unei ample dezbateri publice și parlamentare.

SOȚII BLAIBERG STAU DE VORBĂ

„Dac-ați ști ce mult s-a schimbat !" Este exclamația soției lui Philip Blaiberg, după ce i s-a îngăduit să-l viziteze pe pacient. „Este ceva extraordinar. Îl văd transformîndu-se de la o zi la alta. Ochii și-au recăpătat strălucirea. Am impresia că-l văd înviind. De cîteva zile, convorbirile noastre sînt într-adevăr convorbiri. Nu-l mai găsesc în pat, ci într-un fotoliu. Îl pot vedea umblînd, mîncînd. Îmi arată mișcările care i-au fost prescrise pentru reeducarea mușchilor..." Astfel evocă Eileen Blaiberg, în săptămînalul „Paris Match", prima ei vizită la spital, după grefarea noii inimi.

Dialogul, la început dificil pentru că sunetele treceau anevoie prin fereastra ale cărei rame erau lipite cu hîrtie de teama eventualilor microbi, a fost ușurat prin instalarea unui telefon. De atunci, convorbirile celor doi interlocutori instalați de o parte și de cealaltă a geamlîcului, se desfășoară în voie. Cu emoție, firește, și deseori cu umor : „I-am povestit, relatează Eileen, că a devenit o adevărată vedetă. A rîs cu poftă. Ceea ce-l amuză cel mai mult sînt scrisorile pe care i le adresează colegi de breaslă din lumea întreagă. «În sfîrșit, exclamă ei, un dentist celebru !» Philip mi-a spus : «Răspunde-le că am făcut-o dinadins, ca să le fac medicilor în ciudă !»"

Cu excepția, firește, a doctorului Barnard. Lui, Philip și Eileen Blaiberg îi poartă o dragoste și o recunoștință vecine cu veneratia. Cît despre el, a început să se gîndească la momentul cînd, după ce se va fi întremat serios, va putea din nou să lucreze. „Poate nu ca dentist, spune el, e prea obositor să stai atîta în picioare". S-ar gîndi, de pildă, la o reprezentanță de produse farmaceutice. Dar adaugă, din nou cu umor, că ar putea totuși să nu-și părăsească specialitatea : ar putea lucra ..ca asociat : toți snobii ar veni să se trateze la cabinetul care ar purta pur și simplu numele meu pe firmă".

reportaj pe glob

SICILIA la trei săptămîni după cutremur

de la trimisul nostru, Radu Pascal

Palermo, Gibellina, Montevago, Salaparuta, Santa Margherita Felice, Santa Ninfa — nume care au intrat în conștiința italienilor. Aici pămîntul cel mai sterp și mai neînduplecat s-a întors împotriva celor mai săraci oameni din Sicilia, care de secole îl munceau cu umilință și dragoste ; într-o singură noapte, în măruntaiele lui de foc au dispărut sute de vieți.

Vestea tragică a cutremurului cuprinde de atunci toată țara: de la sud la nord, un pod aerian funcționează de cîteva zile, fără întrerupere. De peste tot sosesc ajutoare. Carabinierii, Crucea Roșie, armata și poliția sînt mobilizate. Vin medici, administratori, miniștri. Se iau primele măsuri. Toate orașele, instituțiile, întreprinderile, contribuie la efortul general de salvare. Se strîng bani, medicamente, alimente pentru Sicilia. Toți vor să contribuie cu cîte ceva. Eram în acele zile la Roma. Elegantele trăsuri — de obicei menite să delecteze turistul străin cu priveliștea cetății eterne —

Aceste grămezi haotice de pietre și grinzi sînt tot ce a rămas din localitatea siciliană Gibellina

Locuitorii din satele distruse de cutremur au fost adăpostiți provizoriu în corturi

Ajutor în hrană și medicamente pentru miile de sinistrați

se distingeau acum prin semnul Crucii Roșii : din mers, oameni îngrijorați le încărcau cu pachete pentru sinistrați. La colțuri de stradă, în piața Veneției sau pe treptele Palatului expozițiilor, se adunau, sub supravegherea unor tinere îmbrăcate în uniforme de carabinieri, mari grămezi de baloturi, donații ale populației romane. Către Gibellina, Salaparuta, Montevago... E o imagine vie și simplă a acestui sentiment de solidaritate națională care a unit — am putea spune într-un singur suflet, toată Italia, pentru salvarea și ajutorarea celor loviți de dezastru.

CEI CARE PLEACA ȘI CEI CARE RAMÎN

Au trecut de atunci mai bine de două săptămîni. La Palermo și în împrejurimi viața reîncepe cu timiditate dar și cu încredere. E o străduință înceată, tăcută ; fețele împietrite de groază încep să se deschidă unui soare blînd, de primăvară, încep să răspundă cu speranță încurajărilor care vin de oriunde. Sînt oameni care pleacă, sînt oameni care rămîn. Speranța îi mînă pe unii spre locuri care li se par mai sigure ; pe alții, mai mulți, îi face să rămînă neclintiți pe pămînturile muncite o viață întreagă, să reia totul de la început, cu încăpățînare și trudă. Pe primii i-am văzut pe drumul care duce spre Palermo. Vin cu miile, în autobuze, căruțe sau camioane militare : femei îmbrăcate în negru, înfășurate în șaluri lungi, cu copii în brațe, bărbați cu pachete nu prea mari, de-ajuns de încăpătoare pentru ceea ce a rămas după catastrofă. I-am văzut și în gări — la Napoli, la Roma. Se așează pe peron și așteaptă. Bărbații se duc, fără grabă, la un mic oficiu de eliberare a biletelor de tren, a pașapoartelor. Un funcționar întreabă monoton : „Cum te cheamă ? De unde vii ? Cîți sînteți ? Unde vreți să vă duceți ?" Ultima întrebare primește mereu același răspuns : La Milano sau în altă parte unde pămîntul nu se cutremură. Se pleacă dimineața sau noaptea tîrziu, de la liniile 3 și 5, spre nord, înspre Milano, Torino, Pisa, Varese... Așa au părăsit Sicilia în aproape trei săptămîni 20 000 de oameni.

Sînt și trenuri care vin cu rude, cu prieteni. Mulți ajung însă prea tîrziu, pentru că cei din Sicilia nu i-au mai așteptat. Cei rămași stau în așa-numitele tendopoli — zeci de corturi și barăci instalate în afara satelor și orașelor. Oamenii le preferă însă pe cele mai apropiate locurilor unde odinioară le era gospodăria. Sînt la Gibellina, Salaparuta, Montevago, sînt și la Palermo, pe stadionul de la marginea orașului sau în cartierele vechi din apropierea portului, neschimbate după război și acum declarate ca zone periculoase.

Aici viața își urmează cursul obișnuit, sub îngrijirile atente ale medicilor preocupați să preîntîmpine apariția vreunei epidemii, sub controlul administrației care asigură repartizarea alimentelor, îmbrăcămintei. În unele locuri, sinistrații au avut posibilitatea să se adune seara în jurul unui aparat de televiziune și să urmărească programul spectacolului de la San Remo. Într-unul din tendopoli — la Campobello di Mazzara — a avut loc o nuntă. Oamenii și-au împodobit corturile cu ghirlande de hîrtie, cu ciucuri lungi și colorați. Îmbrăcată în straie albe, împodobită cu flori de portocal, mireasa era imaginea vieții care renaște oriunde cu optimism și încredere. La Santa Ninfa, ca de altfel și în alte locuri, s-a instalat lumina electrică și s-a introdus pe această bază un sistem de încălzire centrală. Într-un cort special amenajat, funcționează în permanență o farmacie. S-a deschis un oficiu care eliberează bilete de tren. Banca Siciliei și Casa de Economii și-au înființat în mod temporar două sucursale. A fost improvizat și un serviciu religios.

2 500 de militari, cea mai mare parte geniști, își continuă operațiunile de salvare și ajutorare a sinistraților din Valea Felice, găzduiți în cazărmi și campamente ale armatei. Se dinamitează ruinele rămase de la cutremur. În apropiere de Gibellina, la numai 6 km, concernul de stat „IRI" a construit 35 de case încăpătoare din materiale prefabricate. De o deosebită importanță s-au vădit contribuțiile oferite sinistraților de ziarul „Stampa" din Torino : timp de 15 zile, redactorii săi au colindat regiunea devastată de cutremur nu pentru a culege informații și a scrie reportaje, ci pentru a distribui 400 de milioane de lire supraviețuitorilor. Artiștii Operei „Scala" din Milano au trimis 2 milioane de lire. De peste tot sosesc ajutoare pentru Sicilia. Din străinătate, o pondere deosebită au acelea acordate de emigranți mai înstăriți de peste Atlantic. Pentru a nu cita decît un singur exemplu, amintim că new-yorkezul Franco Palma, de origine siciliană, a promis reconstrucția modernă și antiseismică a orașului Montevago : „Cine s-a născut la Montevago — spune Palma — nu poate să-l uite, nu poate permite ca numele locului său natal să fie șters de pe hărți și din amintire".

Toate acestea se adaugă însă la suma considerabilă de 45 miliarde lire aprobată de guvern, ca un început de renaștere a acestor zone (se prevede, de asemenea, alocarea a încă 22 miliarde provenite din fonduri suplimentare). Apreciind ca încurajatoare această intervenție financiară de urgență a statului, „Corriere della Sera" consideră însă că numai pentru a reconstrui casele distruse de cutremur va fi nevoie de 200 de miliarde de lire. În afara acestor sume, statul acordă subsidii de cîte 500 000 lire fiecărui cap de familie și o contribuție suplimentară de 90 000 comercianților și cultivatorilor. Recent, a fost aprobată o altă lege privind întreaga Sicilie — care acordă dezvoltării economice încă 395 miliarde pînă în 1971 ; în aceste zile, la nivel guvernamental și parlamentar s-au făcut auzite apeluri către întreprinderile de stat și private pentru a face noi investiții în insulă, pentru a se grăbi realizarea planurilor de reconstrucție, dezvoltare economică și agricolă, în scopul de a opri hemoragia emigrației. Sînt cerințe mai vechi, pe care catastrofa naturală din Sicilia le-a pus în lumină cu vigoare, pe drumul unei modernizări începute mai demult. Dar acum sînt imperios necesare eforturi sporite ; într-adevăr, Sicilia nu e decît regiunea cea mai izolată a acelui Mezzogiorno, care se întinde la sud de Roma și în care trăiește o treime din populația Italiei.

SICILIA A REACTUALIZAT SITUAȚIA ÎNTREGULUI MEZZOGIORNO

Este o problemă veche de decenii aceea că sudul nu a putut să țină pasul ritmului de rapidă dezvoltare a nordului. Una din condițiile pentru trecerea treptată la o modernizare a vieții țărănești era aceea a creării unei rețele de căi de comunicație, canale, baraje și linii electrice, mai ales în regiunile din interior, în care acestea lipseau cu desăvîrșire. În scopul ridicării economice a sudului s-a înființat în 1950 o organizație de stat denumită „Cassa per il Mezzogiorno" dotată cu un fond de 2 000 miliarde lire. Într-o primă etapă, acțiunea de redresare s-a îndreptat spre acele lucrări care veneau direct în sprijinul agriculturii — s-au ridicat baraje de beton și diguri de pămînt, s-au dat în funcțiune mai multe mii de kilometri de conducte și canale de irigație, s-au construit apeducte și rețele de alimentare cu apă pentru aproape 1 000 de centre rurale, cu o populație de peste 4 milioane de locuitori. S-au deschis drumuri noi și multe din cele existente au fost modernizate. Terenurile improprii agriculturii au fost împădurite, în timp ce altele au fost desțelenite pentru cultură. Efectul imediat al acestor măsuri a fost faptul că s-au creat locuri de muncă și posibilități de cîștig pe noile șantiere de construcții. Totuși, această acțiune de redresare economică, axată exclusiv pe un program de îmbunătățiri agrare, nu putea să aducă o prefacere structurală în sensul integrării sudului în economia industrială italiană. Una din criticile principale aduse programului de dezvoltare a sudului (chiar de către cercurile dispuse de altfel să sprijine acțiunile guvernamentale) este tocmai faptul de a fi neglijat, în această primă etapă, obiectivul esențial al creării unor industrii locale și în general a unei activități productive de durată, menită să ofere regiunii o bază de dezvoltare cu caracter permanent.

În ultimii ani s-au produs unele schimbări mai accentuate în orientarea politicii de investiții în sud. Rămîn, totuși, puține firmele care s-au lăsat antrenate în efortul de industrializare a Siciliei. Acestea sînt aproape în exclusivitate marile consorții de stat : „ENI" (Oficiul național al hidrocarburilor) care deține importante rafinării de petrol, diverse industrii chimice, exploatări de gaze naturale, „IRI" (Institutul pentru reconstrucții industriale), ale cărui interese vaste merg de la automobil pînă la electricitate și oțel, și grupul „MONTECATINI-EDISON", care a investit în Sicilia sume importante (numai în regiunea Augusta — peste 145 miliarde lire).

Același lucru se poate spune și despre celelalte complexe industriale. Marile întreprinderi au fost importate din nord și implantate în Sicilia ; rămîne de domeniul planurilor de perspectivă transformarea rafinăriilor sau uzinelor chimice în centre care să stimuleze crearea unor noi industrii capabile să absoarbă forța de muncă disponibilă.

Realizarea acestor obiective înseamnă o mai rapidă naștere a unei Sicilii moderne, chiar și acolo unde natura e potrivnică. Pe aceasta se întemeiază speranța și încrederea celor care astăzi stau în corturi și așteaptă o casă și un loc de muncă.

Palermo, 7 februarie

Geneva

Lucrările Comitetului celor 18

După cum s-a anunțat, la 18 ianuarie, copreședinții Comitetului celor 18 state pentru dezarmare de la Geneva au prezentat un text revizuit al proiectului de tratat de neproliferare a armelor nucleare. Ca și în cazul proiectului inițial din august anul trecut, este vorba de un document identic, introdus separat de către delegația sovietică și cea americană. Așa cum au declarat autorii, prezentarea unei versiuni modificate a proiectului de tratat este urmarea discuțiilor ample care au avut loc în Comitetul celor 18, la a XXII-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., a propunerilor de modificări și îmbunătățiri făcute de diferite state.

Proiectul a suscitat, după cum se știe, intervențiile unor delegații membre ale Comitetului celor 18.

La ședința din 6 februarie, reprezentantul român, ambasadorul Nicolae Ecobescu, a solicitat autorilor textului revizuit clarificarea unor probleme esențiale ridicate de proiect, pentru a elucida multiplele aspecte implicate de un tratat de neproliferare. Reprezentantul român a arătat că „textul revizuit al proiectului de tratat nu conține nici o prevedere în privința garanțiilor de securitate, vădind în această chestiune aceeași lacună ca și textul inițial". În legătură cu aceasta, N. Ecobescu a întrebat: „Se poate oare concepe o temeinică analiză, dezbatere și negociere a proiectului în absența unei clauze precise în materie de garanții? Nu este oare pe deplin îndreptățită cerința ca pînă la lichidarea totală a armelor nucleare existente și, deci, pînă la înlăturarea completă a amenințării nucleare, statele neposesoare de arme atomice să se bucure de garanții sporite de securitate? Am dori să cunoaștem — a spus reprezentantul Republicii Socialiste România — dacă puterile nucleare sînt dispuse să-și asume obligația solemnă, prin tratatul de neproliferare, de a nu utiliza niciodată și în nici o împrejurare armele nucleare împotriva statelor care nu le posedă și de a nu amenința aceste state, în nici un caz și în nici o circumstanță, cu folosirea lor".

„Sînt puterile nucleare de acord — a continuat N. Ecobescu — cu cerința indispensabilă de a încadra tratatul de neproliferare într-un ansamblu de măsuri menite să ducă la încetarea producției de armament atomic, încetarea experiențelor subterane în scopuri militare, reducerea și lichidarea, în cele din urmă, a stocurilor de arme nucleare existente și a mijloacelor de transportare a acestora la țintă? În caz afirmativ, cum se justifică absența din proiectul de tratat a unei obligații juridice ferme pentru puterile nucleare de a impune măsuri concrete de dezarmare, îndeosebi de dezarmare nucleară?"

Reprezentantul român a exprimat, de asemenea, dorința de a cunoaște „temeiurile juridice în virtutea cărora se propune ca notificarea privind retragerea unui stat din tratat, «să conțină o declarație cu privire la evenimentele extraordinare pe care el le consideră ca punînd în pericol interesele sale supreme». După cum se știe, Tratatul cu privire la interzicerea experiențelor cu arme nucleare în atmosferă, în spațiul extraatmosferic și sub apă, Tratatul cu privire la principiile care trebuie să guverneze activitățile statelor în explorarea și utilizarea spațiului extraatmosferic, inclusiv Luna și alte corpuri cerești, și Tratatul cu privire la interzicerea armelor nucleare în America Latină — pentru a nu cita decît instrumente internaționale care au o similitudine evidentă cu tratatul de neproliferare — nu prevăd o atare obligație. Se are oare în vedere ca organul căruia i se face o notificare din partea unui stat suveran să emită aprecieri sau judecăți asupra conținutului și fundamentării ei?"

Delegatul român s-a referit în continuare la problema controlului, cerînd, de asemenea, precizări. „Care este concepția politică, juridică și etică ce stă la baza poziției autorilor în materie de control? Cum se explică faptul că în proiectul de tratat se preconizează aplicarea controlului numai în raport cu obligațiile pe care, conform articolului II, ar urma să și le asume statele nenucleare, în timp ce în privința obligațiilor decurgînd pentru puterile nucleare, potrivit prevederilor articolului I, nu se propune nici o măsură de control? Este oare admisibil ca aproape totalitatea statelor lumii — în generalitatea cazurilor state mici și mijlocii — să fie supuse controlului, iar cinci țări — puterile nucleare — să scape oricărei măsuri de control? Cum se poate concilia un asemenea concept profund discriminatoriu cu egalitatea suverană a statelor, principiu cardinal al relațiilor internaționale contemporane, la care, în calitatea lor de membri ai Organizației Națiunilor Unite, toate statele reprezentate în acest Comitet au aderat?"

În încheiere, N. Ecobescu a afirmat că, fiind în posesia tuturor elementelor necesare, Comitetul celor 18 state pentru dezarmare va putea, desigur, să procedeze la dezbaterea aprofundată a proiectului de tratat cu privire la neproliferarea armelor nucleare.

V. B.

Corespondență din Copenhaga

Programul noului guvern capătă contur

Erik Andersen
redactor la ziarul „Aktuelt"

După negocieri, adesea dificile, care au durat aproape două săptămîni, Danemarca are acum primul său guvern fără social-democrați, după cincisprezece ani. În perspectivă, aceasta va da în mod sigur naștere unor schimbări, dar în ce vor consta aceste schimbări este încă dificil de spus. Să constatăm mai întîi că partidul social-democrat care, aproape „în mod natural", se afla la putere cu începere din 1953, și partenerul său de coaliție, partidul socialist popular, au suferit o înfrîngere, astfel încît majoritatea „socialistă" a fost pierdută. Totuși, social-democrații, care au pierdut șapte mandate, continuă să constituie partidul cu numărul cel mai mare de deputați din parlament, avînd în prezent 62 de mandate. Adevăratul cîștigător au fost radical-liberalii, care au ajuns de la 13 mandate la 27. Potrivit regulilor parlamentare daneze, regele a convocat pe cîștigătorul alegerilor, radical-liberalul Hilmar Baunsgaard, însărcinîndu-l cu conducerea tratativelor pentru formarea noului guvern.

Rezultatul este un guvern constînd din agrarieni, conservatori și radical-liberali, avînd ca prim ministru pe Hilmar Baunsgaard. Guvernul are o majoritate solidă de 98 de membri din 179 (175 din Danemarca, doi din insulele Farroe și doi din Groenlanda).

În ce puncte acest guvern va fi deosebit de cel anterior? Parțial, acest lucru a devenit cunoscut după mesajul tronului citit marți în parlament, în care

primul ministru Baunsgaard a prezentat programul noului guvern. Diferența se va reflecta, în primul rînd, în domeniul economic. Printre altele, primul ministru a anunțat sporirea cheltuielilor publice cu 800 de milioane coroane daneze față de bugetul sugerat anterior de social-democrați înainte de alegeri. Acesta este cel mai mare buget cunoscut vreodată, totalizînd 22,1 miliarde, ceea ce reprezintă o creștere de trei miliarde față de anul fiscal anterior.

Dacă noul guvern — în ciuda faptului că toate partidele care-l compun au promis o reducere a taxelor — prezintă un buget mai mare decît bugetul inițial, aceasta se explică prin devalorizarea din noiembrie. Această devalorizare (jumătate față de cea britanică), a spus Baunsgaard în discursul său, a provocat fermierilor danezi o pierdere pe care guvernul speră să o remedieze prin subsidii acordate agriculturii, în valoare de circa 3—4 milioane de coroane. În plus, noul guvern se așteaptă la o nouă creștere a prețurilor și salariilor, care se va reflecta în sporirea cu 3—4 la sută a costului vieții în anul următor. Diferența între noul și vechiul guvern constă, în primul rînd, în economiile bugetare propuse, care înseamnă abandonarea multor investiții importante, care erau deja începute sau planificate de către guvernul social-democrat. Aceasta se aplică, spre exemplu, unor construcții de drumuri și construcțiilor de locuințe ; cele două reduceri totalizează 250 milioane kroneri. În special ultimul punct a fost foarte insistent atacat de social-democrați și înainte și după alegeri, deoarece această reducere a fondurilor publice pentru construcții va însemna mai puține apartamente noi și mai puțini bani acordați municipalităților pentru planificarea urbanistică. Social-democrații generalizează, exprimînd teama că linia politică a noului guvern va fi favorabilă claselor mijlocii, în timp ce familiile cu mai puține posibilități vor fi afectate prin sporirea unui număr de taxe.

În domeniul extern nu există semne oficiale de schimbare dar, dincolo de discursul-program, nu toate problemele sînt necontroversate în cadrul coaliției. Primul ministru a declarat că cele trei partide au căzut de acord să continue actuala politică față de N.A.T.O. și că nu vor fi necesare alegeri în legătură cu rămînerea în N.A.T.O. în cei patru ani ai legislaturii. Totuși, există probleme riscînd să tulbure armonia guvernului. Radical-liberalii au declarat anterior în mai multe rînduri că ei doresc un referendum privind N.A.T.O. și este răspîndită opinia că acest partid a cîștigat în recentele alegeri ca urmare a politicii sale de destindere și de disociere de N.A.T.O. Pe de altă parte, conservatorii au fost întotdeauna apărătorii unei politici favorabile N.A.T.O. Cum se va soluționa această problemă, numai viitorul o poate spune ; definirea unei politici clare va depinde foarte mult de ministrul de externe, profesorul teolog Poul Hartling. Din afară, opoziția în continuare puternică a celor 62 social-democrați va urmări, în mod sigur, orice eșec sau greșeală a noului guvern, cu speranța să revină la putere.

Copenhaga, 6 februarie

Scrisoare din Paris

Scenă din filmul „Departe de Vietnam"

Scena și ecranul

Dana Gheorghiu

E un privilegiu al Parisului : cel mai mare număr de teatre în raport cu cifra locuitorilor săi. Un larg evantai de teatre (70 de săli), deschise unui public exigent și suprasaturat de spectacole, cum este cel parizian. Micul ecran, astăzi la îndemîna aproape a oricui, face ca totul să devină „spectacol", de la meciul de fotbal pînă la confruntările politice (care nu sînt cele mai puțin pasionante). Aducînd, așadar, spectacolul în viața fiecăruia, la orice oră din zi și din noapte, televiziunea l-a banalizat, distrugîndu-i caracterul de raritate, de excepție. Poate că aceasta e una din cauzele pentru care teatrul își caută deseori noi resurse în artificiu, în extreme, în absurd.

Un experiment îndrăzneț — și nu singurul. În actualul sezon s-a lansat la Paris, după o lungă carieră în Greenwich Village și în Soho (New York și respectiv Londra), genul „café-teatrului". Piesa înlocuind șansoneta ; la mese, spectatorii asistă la spectacolul care se desfășoară pe o mică estradă, într-un decor întrucîtva ingenios. Autorii : tineri necunoscuți ; interpreții : actori tot atît de puțin iluștri. Publicul ? Tinere fete agresiv „intelectuale", purtînd pe vîrful nasului, noaptea, ochelari mari de soare și fardate în genul „nefardată", preocupate să fie „la zi" din punct de vedere al tuturor snobismelor. Sînt și perechi de oameni „cumsecade", arborînd aere de cunoscători. Se consumă alcool tare sau... suc de fructe, după posibilitățile financiare ale fiecăruia. Cînd spectacolul se termină, cortina nu cade, fiindcă nu există, dar urmează cheta...

Să intrăm, de astă dată, într-o sală, ca oricare alta, cu fotolii aliniate cuminte, cu scena plantată în fața publicului și cu clasica ei cortină, care nu se va ridica decît după a treia lovitură rituală. Prezența însă a dramaturgului Arrabal și, mai ales, a regizorului său, Victor Garcia, a fost suficientă pentru a transforma liniștitul Teatru „Des Arts" într-un imens „cimitir de mașini" („Cimetière de voitures"). Un platou asimetric montat pe tuburi, cu coridoare de-a lungul sălii, obligă spectatorul să folosească fotoliul turnant dacă nu vrea să piardă nimic din acțiune ; o scenă acoperită de carcase de mașini, de caroserii și capote crăpate. Coridoarele — la fel. Se trăiește, se iubește și se moare în acest cimitir de mașini, care poate fi la fel de bine umanitatea cavernelor, ca și excesele „civilizației industriale contemporane". Un univers insolit, burlesc, de rugină, în care se joacă trei piese ; în care un Crist, înlănțuit de un ghidon de motocicletă, moare răstignit pe un lampadar, după ce a fost îndelung biciuit de polițiștii însărcinați să mențină ordinea într-o lume a neantului. Erotism și sadism — adesea gratuite.

Dar fantezia își poartă febra și în teatrul subvenționat de stat. La „Théâtre de France" se vinde și ultima strapontină celor care nu vor să piardă reprezentațiile finale ale unui alt experiment : „Ispitirea sîntului Antoniu" (Flaubert văzut de coregraful Béjart), cu magnificul Jean Louis Barrault. În același teatru, pe care-l conduce împreună cu Madeleine Renaud, marele actor semnează regia comediei dramatice „O balanță delicată", de una din cele mai puternice personalități ale teatrului american de azi, Edward Albee.

Cu un comic al absurdului încearcă să seducă pe spectatori și Teatrul „Marigny", unde Jacques Charon a pus în scenă „La puce à l'oreille", de Georges Feydeau, regele necontestat al vodevilului la începutul acestui

→

veac. Apariție surpriză : Micheline Presle, care revine în teatru după zece ani de absență.

Au existat în această stagiune și piese retrase de pe afiș (unsprezece în două luni) după cîteva reprezentații. Fenomenul este pus în legătură și cu criza teatrului particular, care s-a agravat în 1967. Eșecurile sînt de ordinul a un milion și jumătate de franci noi.

Amatorii de reluări se pot duce la „Théâtre de l'Oeuvre" („Pygmalion"), sau la „Sacha Pitoeff" („Henric al IV-lea" de Pirandello). Bine montată și jucată, piesa, care plasează spectatorul chiar în inima tematicii ilustrului italian, a oferit criticii, aproape unanim entuziaste, ocazia unei a doua descoperiri. De altfel, patru piese de Pirandello dețin simultan afișul la patru teatre pariziene, celebrîndu-se astfel centenarul nașterii scriitorului.

Ce autori se mai joacă la Paris dintre clasici și moderni ? Molière, Corneille, Brecht, Caragiale, Montherlant, Anouilh, Ionescu, Marceau, Pinter, Sagan, Marguerite Duras, Achard, Labiche, Vian. Stele de primă mărime ale scenei franceze „apără" cele mai multe din piesele noi și din reluări : Edwige Feuillère, Madeleine Renaud, Robert Hirsch, François Chaumette, Suzanne Flon, Emmanuelle Riva, Colette Renard, Jean-Claude Brialy, Nicole Courcel. O listă greu de epuizat.

■

Cobori maiestuoasele trepte ale Operei și te afli pe „marile bulevarde", cartierul general al cinematografiei pariziene.

Spectatorului care optează pentru producții comerciale i se oferă cea mai gigantică și hazlie mașinărie de spionaj văzută vreodată („On ne vit que deux fois", film englez). Asiști la ridicarea spectaculoasă a unui „Cadillac" în plin mers de către un elicopter, care îl lasă apoi „neglijent" să cadă în mare de la înălțime, cu toată încărcătura inamicilor lui James Bond. Un final care se desfășoară în colosalul crater al unui vulcan trucat, unde cele două tabere (cel puțin 500 de figuranți de fiecare parte) se dedau unei lupte pe moarte.

Un subiect vag dar ambițios („Vivre pour vivre"), cu Yves Montand și Annie Girardot, nedreptățit de critică și preferat de public, care trăiește o dată cu eroii marea tensiune a contrastului dintre curajul remarcabil și virtuțile profesionale ale unui renumit reporter de televiziune și minciunile, lașitatea vieții sale personale.

Cîteva adaptări cinematografice ale unor opere literare celebre : „Le Grand Meaulnes", după romanul lui Alain Fournier, primit cu reticență de critică ; „L'Etranger", realizat de Visconti, pe care admirația pentru romanul lui Camus l-a paralizat, spun cronicarii, considerînd că filmului îi lipsește profunzimea. Un tînăr cineast, Serge Rollet, e autorul unei adaptări fidele a nuvelei „Le Mur" de Jean-Paul Sartre.

Din toate filmele prezentate în ultima parte a anului trecut și care rulează și astăzi, cel mai așteptat a fost „Play-time", noua comedie satirică a lui Jacques Tati, cu o gestație anormal de lungă. O civilizație a absurdului, a acestei imense închisori de sticlă și „blocuri" în care se închide tot mai mult omul secolului XX. Filmul debutează cu un grup de turiști americani sosind în Franța pentru a descoperi Parisul, rămas în imaginea lor Parisul anului 1900. Curînd însă, între gigantice „aisberguri" de 50 de etaje, ei „descoperă" pe trotuar o bătrînă vînzătoare de flori. O fotografiază ca și cum ar imortaliza pe peliculă Panteonul sau ruinele Pompeiului. Morala filmului ? Răspunde Jacques Tati : „Apărarea individului. Căci în această organizare superautomată va fi totdeauna nevoie de un băiat care, prevăzut cu o minusculă șurubelniță, să vină să depaneze ascensorul".

Întrucîtva în întîmpinarea lui Jacques Tati sosește Godard cu al său „Week-end". Eroul, în sensul livresc și tradițional al termenului, lipsește. Un prim studiu etnologic asupra „tribului" Albilor — constată critica cinematografică. O secvență strălucită : „embouteillage"-ul monstruos de pe autostrăzile Franței la sfîrșit de săptămînă. Se recunoaște ușor spectacolul unei barbarii automobilistice relatată zilnic de presă la „Cronica faptelor diverse", care se soldează la fiecare week-end cu o hecatombă. În ultimul plan al acestui măcel de fier vechi însîngerat, apariția unui peisaj încîntător din Ile de France și a unui mesaj sideral. Un cînt funebru, patetic și sîngeros, un apocalips al morților violente, văzute săptămînal pe șosele în timpul week-end-ului, al evadării duminicale din tentaculare le și zgomotoasele orașe moderne. Comedia devine tragică. Un tablou al realității, căreia, din păcate, îi cad victime prizonierii Zeului motor pe patru roți, ce ucide cu regularitate de metronom, la fiecare plecare sau întoarcere în oraș. „Alienarea" omului de către automobil găsește în Godard un pamfletar de rară virulență și umor corosiv.

Într-o factură diferită de Godard, un tînăr cineast francez, Christian Chalonge (30 de ani), tratează fenomenul social al emigrației („O Salto"). El și-a ales un subiect mare și generos, dar greu de realizat, fiindcă producătorii nu-l consideră „comercial". Cu atît mai meritorie e strădania lui Chalonge de a prezenta pe ecran drama emigranților portughezi care trec clandestin, noapte de noapte, frontiera portugheză, spaniolă și franceză, pentru a-și cîștiga o existență, pe cît de modestă pe atît de zbuciumată, în metropola pariziană. Cu puține mijloace, dar cu o mare bogăție de expresie, Chalonge se prezintă publicului încă de la primul său film drept un cineast angajat. Prin originalitatea tonului, prin îndrăzneala și importanța temei tratate, filmul său are forță de eveniment.

În decembrie a fost prezentat la Paris un film care nu lasă pe nimeni indiferent : „Loin de Vietnam", operă colectivă, destinată să susțină o cauză generoasă. Șapte cunoscuți cineaști, de opinii și concepții diferite (Resnais, Godard, Lelouch, Ivens, Marcker, Klein și Agnés Varda), s-au regăsit pe platourile de filmare unde, conjugîndu-și talentul și mijloacele tehnice, și-au afirmat „solidaritatea lor cu poporul vietnamez în lupta împotriva agresiunii". Scopul lor : să provoace frămîntarea acelor conștiințe care sînt încă „departe de Vietnam". Dintre marile momente ale filmului : dialogul la distanță între o vietnameză aflată la Paris și văduva quaker-ului Morrison care, dîndu-și foc cu benzină și arzînd în fața Pentagonului, s-a sacrificat pentru a alarma opinia publică din țara sa. Apoi manifestațiile populare organizate în Franța împotriva agresiunii americane în Vietnam. Este un film cu un puternic efect de șoc, care invită publicul să ia poziție în deplină cunoștință de cauză.

Paris, februarie

● *contrapunct*

balada bazei din Thule

Florica Șelmaru

Ignorînd că diavolul îi dă tîrcoale — interesat nu de neștiutoarea ei persoană, ci de savantul doctor Faust, un fel de Oppenheimer al vremii — ingenua Margareta visa la dragoste și cînta „balada regelui din Thule". Ignorînd deci că Mefistofeles, ca un înspirat precursor al „serviciilor speciale" din zilele noastre, folosea eternul feminin drept nadă, biata Margareta depăna strofele baladei. A fost cîndva un rege în Thule, pînă la moarte credincios iubitei căreia-i supraviețuise. Înainte de a intra în veșnicie, aceasta-i dăruise un potir de aur (balada nu spune dacă pentru a reduce, prin trecerea de la bărdacă la pahar, regalul consum de vinuri — sau pentru ca amintirea ei să însoțească gestul cel mai des repetat al iubitului lăsat pe astă lume). Fapt este că mîhnitul nordic suveran bea numai din cupa cea de dar — și de fiecare dată, lăcrima. Iar cînd a fost să moară, a făcut pentru uzul moștenitorului inventarul complet al orașelor și bogățiilor sale adunîndu-și cavalerii la un ultim ospăț în palatul lui de pe malul mării, regele ridică pentru ultima oară cupa, o goli și, cum se spune în cunoscuta tălmăcire a lui Blaga, „aruncă paharul în val, ca-ntr-un mormînt".

Cînta sentimentala Margareta, neavînd habar pe unde vine tărîmul acesta de se cheamă Thule. („Prea bine știu că nu pot întreține, cu conversația mea săracă, un om care atît de multe știe", îi spune ea lui Faust). A drept vorbind, nici savantul doctor nu era mai informat în materie : nomenclatorul geografic al celor vechi și legendele lor situau Thule în extremul nord al Europei — și atîta tot. Așezare geografică precisă a căpătat Thule pe la începutul acestui veac, notorietate strategică — pe la jumătatea lui.

Mai exact, în 1951, cînd în loc de castel cu cavaleri bărboși după creneluri, a apărut la Thule o bază militară americană cu ofițeri bine tunși și bine rași, manevrînd un foarte modern sistem de radaruri. Plus alte cîteva sortimente de utilaj militar modern, după cum avea să arate noua versiune a baladei din Thule. Căci și noii regi, neîncoronați, ai bazei din Groenlanda au aruncat ceva în mare. Nu însă în amintirea unei iubiri pierdute, un potir de aur. Ci, în căutarea unor primejdii imaginare, coșcogeamite avionul B-52 cu patru bombe H la bord. Și nu „în val, ca-ntr-un mormînt" : cupa regelui din Thule n-a mai emanat decît legende și poezie. Noua versiune a baladei — balada bazei din Thule — oferă fragmente de bombe H și radiații alfa. E poate mai puțin poetic, dar e, indiscutabil, mai concret. La urma urmei, cine poate jura că a existat vreodată în Thule un rege îndrăgostit și credincios ? Pe cînd despre bombardierul scufundat, despre fragmentele de bombe recuperate și despre emanațiile radioactive, vorbesc — deși cu întîrziere, deși cu reticențe — chiar oficialitățile americane.

Raporturi diplomatice româno-africane

Valentin Urum

Între Africa și continentul nostru a existat din toate timpurile un permanent circuit, cu dublu sens, de valori materiale și spirituale.

Sînt caracteristice, de pildă, legăturile mereu reînnoite dintre Africa și comunitatea umană statornicită în spațiul carpato-danubian ce atestă interesul viu al românilor pentru acest continent. Acest interes se circumscrie, în ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului al XIX-lea, mutației precipitate ce se producea în conștiința cărturarilor români, influențați de tragismul condiției umane feudale a populației moldovalahe și de ideile iluministe fundate pe conceptul egalității universale. În samavolniciile regimului turco-fanariot și apoi al celui regulamentar, precum și în asuprirea națională la care erau supuse țările române, gînditorii iluminiști de la noi vor descoperi analogii cu stări de lucruri de pe meleaguri mai îndepărtate, cele africane bucurîndu-se de o frecventă citare ; analogii pe care le vor critica vehement tocmai spre a denunța carențele sistemului reacționar din țările române.

Problema robilor a fost, de pildă, mult timp un subiect de comparație cu negoțul de sclavi din Africa și de prin alte locuri, iar pe marginea ei s-au purtat discuții politice. Dar, și după eliberarea robilor, viciile sistemului colonial vor continua să fie denunțate ; ori de cîte ori se vor ivi prilejuri, ele vor constitui obiectul unor acte diplomatice și scrieri de presă. O călătorie întreprinsă de Vasile Alecsandri în Marocul anului 1853, guvernat de sultanul Mulay Abderhaman, va deveni, astfel, sursa unor remarci nu tocmai măgulitoare asupra moravurilor de o cruzime deosebită întreținute de tirania absolută a unei ierarhii sociale stricte, în fruntea căreia se afla o minoritate înzestrată cu privilegii nelimitate.

Pînă la sfîrșitul primului deceniu al acestui veac, cînd, cu excepția Etiopiei și Liberiei, regimul colonial în toate variantele sale va deveni omniprezent în Africa, contactele dintre oficialitățile românești și țările din respectivul spațiu continental se vor produce, în condițiile acceptării principiului realităților, așa cum erau ele. De remarcat că diplomația românească, paralel cu menținerea și dezvoltarea relațiilor cu puterile metropole din Europa, urmărea cu atenție harta politică a Africii, supusă deja unei chirurgii cartografice dramatice. Guvernul de la București încerca să intre în legătură prin diferite mijloace, în limitele uzanțelor din acea epocă ale dreptului internațional, cu statele care continuau să-și mențină individualitatea.

Domnitorul Alexandru Cuza va iniția contacte nemijlocite cu Khedivul Egiptului, trimițîndu-i la 22 iulie/3 august 1862, din București, o scrisoare pe cînd acesta întreprindea o călătorie cu vaporul pe Dunărea românească, în drum spre Constantinopol. În misiva domnească, după exprimarea obișnuitelor cuvinte de prietenie, se dădea o înaltă apreciere marii opere de construire a Canalului de Suez, încercată sub Said Pașa, cel de-al patrulea fiu al lui Mehemed Ali, și se exprima speranța că „noua cale deschisă, mulțumită alteței voastre, comerțului lumii nu va fi fără folos pentru Principatele Unite". La numai două săptămîni după trimiterea scrisorii de salut viceregelui Egiptului, agentul diplomatic român de la Constantinopol, Costache Negri, avea să expedieze ministerului de externe egiptean propunerea privind instituirea unei agenții diplomatice la Alexandria, care, nu se știe încă din ce motive, nu s-a realizat. Cînd, în anul 1864, Ismail ajunge vicerege al Egiptului, domnitorul Cuza, într-o scrisoare trimisă mamei acestuia, va evoca apreciabila contribuție pe care România a adus-o la construirea Canalului de Suez prin „imensele cantități de lemn din pădurile României", folosite în amintita întreprindere, precum și relațiile comerciale sporite cu țara Nilului.

În procedura întreținerii legăturilor directe cu cîrmuirile unor țări din zona afro-mediteraneană, surprinsă în episoade nelipsite de semnificație cum au fost cele amintite, se poate remarca tendința diplomației românești de afirmare a autonomiei în relațiile internaționale. Respectiva procedură va cunoaște o largă extindere în primii ani după cucerirea independenței de stat, cînd organismele de executare a politicii externe românești vor acționa pe scară mondială spre a impune recunoașterea internațională a noului statut juridic dobîndit de România.

Pentru îndeplinirea acestui obiectiv primordial, unor țări africane ca Egipt, Tunisia, Maroc, Orange, Liberia și Zanzibar li s-au trimis scrisori prin care erau anunțate că România a devenit independentă. Actul în sine a trezit un viu interes, întrucît a coincis cu momentul cînd cele mai multe din țările africane intrate în posesia notificării de la București își consumau agitate ultimii ani de existență de sine stătătoare, iar unele dintre ele se și aflau prinse în plasa prevederilor diferitelor tratate impuse de puterile coloniale, care le micșorau considerabil capacitatea de a duce o politică externă independentă. Se cunosc răspunsurile primite la 8/20 noiembrie 1881 de la Mulay Hassan, sultan al Marocului, partizan al modernizării vieții interne a țării și al limitării privilegiilor de care beneficiau un mare număr de supuși europeni și, la 15 septembrie 1881, de la Brand, președintele statului liber Orange din sudul Africii, creație a exodului burilor : ambii își exprimau speranța în statornicirea unor relații prietenești cu România, salutau proclamarea solemnă a independenței de stat a țării noastre, iar Brand aducea precizarea că „nu-i este indiferentă" dezvoltarea pașnică și normală a afacerilor europene.

Deceniul al nouălea va plasa lumea în fața uneia din cele mai funeste pagini ale istoriei africane : conclavul diplomatic de la Berlin al puterilor coloniale, care va întocmi în 1885 codul de împărțire a Africii.

Dacă în 1876 puterile europene ocupau 10,8 la sută din teritoriul Africii, după numai un deceniu, problema împărțirii și reîmpărțirii acestui continent va deveni unul din cele mai importante elemente componente ale politicii mondiale. Împărțirea Africii se producea paralel cu procesul de constituire a două grupări politico-militare în Europa, deși chiar aliații din cadrul fiecărei grupări acționau nu în toate cazurile solidar, nici la nord și nici la sud de Sahara.

Precarul „echilibru european" n-a rezistat în fața tentațiilor continentului african. Situația încordată creată în acei ani, conținînd germenii potențiali ai unor confruntări de proporții imprevizibile, trezea serioase temeri în cercurile țărilor continentului nostru neangajate în asaltarea Africii. Într-un raport trimis la București în ziua de 24 ianuarie (5 februarie) 1885, ministrul plenipotențiar român la Berlin, C.V. Liteanu, scria că „diplomația continuă să trăiască departe de Europa, în Africa și în Asia ; problema Egiptului și problema Congoului ocupă tot timpul cabinetele". „Nu se pot prevedea — arăta el — care vor fi rezultatele politicii coloniale, particulară în momentul de față. Dar astăzi e clar că chestiunile de extindere îndepărtată servesc pentru a fi lăsate în amorțire problemele europene".

Cu toate că România nu figura printre invitații conferinței de la Berlin, lucrările acesteia erau urmărite cu atenție de cercurile diplomatice. Vasta corespondență întreținută cu ministerul afacerilor străine de la București de miniștrii plenipotențiari români Mavrogheni (Constantinopol), Liteanu (Berlin), Mitilineu (Bruxelles) oglindește interesele rapace, exprimate fie subtil, fie autoritar, ale puterilor colonialiste. Înalta Poartă se simțea „ofensată", în „calitatea sa de putere africană și în baza drepturilor sale asupra mai multor teritorii și populații africane", că nu fusese invitată la întîlnirea de la Berlin, consemna Mavrogheni la 1 noiembrie 1884. Italia, nota Liteanu, „nutrește în secret dorința de a găsi cîteva teritorii pentru ambiția ei cuceritoare", arătînd în continuare că această aspirație se conjugă cu aceea a cabinetului englez. La rîndul său, Mitilineu releva nerăbdarea cu care Leopold al II-lea dorea să i se recunoască „noua sa calitate de suveran al Congo-ului".

Oficialitățile românești, prinse în vîrtejul unor împrejurări contradictorii, au trebuit pînă la urmă să recunoască efemera creație a aventurii leopoldine, definită în următoarele cuvinte de istoricul belgian Louis de Lichtervelde, în monografia „Leopold II" : „un stat constituit prin simpla voință a unui fonda-

→

tor străin care nu a călcat niciodată pe solul acestuia". Guvernul român a încercat să intre în posesia tuturor datelor conferinței de la Berlin, cerînd ministrului său plenipotențiar din capitala Germaniei o documentație completă. Dîndu-și seama de caracterul fragil al noului „stat", oficialitățile de la București au nutrit suficiente ezitări față de recunoașterea lui. Ea s-a produs cu destulă întîrziere pentru a stîrni nervozitatea dublului suveran de la Bruxelles, determinat să recurgă la demersuri speciale și insistențe, fie prin intermediul lui van Eetvelde, administrator general al afacerilor străine al „Statului independent Congo", fie prin scrisori trimise direct lui Carol I. Leopold se bizuia mult în cererea recunoașterii noii sale calități pe comunitatea de interese monarhice, considerînd pare-se că așteptatul gest al lui Carol va atrage după sine reacții similare și din partea altor șefi de state situate în sud-estul Europei. La 30 septembrie 1885, printr-o scrisoare a casei regale s-a răspuns misivei lui Leopold și Eetvelde din 15 septembrie, acceptîndu-se notificarea. La acest deznodămînt au concurat o multitudine de factori : concertarea politicii externe românești din acel timp cu cea a Germaniei imperiale, putere europeană cu care guvernul român intrase în alianță, considerațiuni de prestigiu monarhic la care Carol I era extrem de sensibil, interesul împărtășit de oficialitățile Bucureștiului față de aspectele specifice juridice ale regimului de navigație pe Congo și pe alte fluvii africane ce decurgeau din normele generale ale navigației aplicate în virtutea regimului Dunării ș.a.m.d.

După conferința de la Berlin, problemele continentului african vor deveni frecvente în preocupările diplomaților români, ele vor fi prezentate detaliat și analizate în rapoarte trimise ministerului afacerilor străine. Răscoala mahdistă din Sudan, incidentul de la Fachoda, pierderea independenței de către Maroc și Tunisia, asaltarea Africii orientale de către Franța, Anglia și Italia ș.a. constituie doar un inventar parțial al seismelor înregistrate de către reprezentanții țării noastre în acele metropole europene, cu funcții de epicentre ale tragediei africane.

Implantarea administrației coloniale se va înfăptui cu rezistențe, iar procesul de „civilizare" dureroasă va declanșa reacții de emancipare și atitudini demne ale unor lideri africani, motiv de admirație pentru unii diplomați români. Astfel, Duiliu Zamfirescu, ministru plenipotențiar la Roma în anii de ascensiune și apoi de prăbușire a politicii grandilocvente a premierului Crispi, zugrăvea în următoarele cuvinte consecințele victoriei de la Adua din februarie 1896, repurtată de trupele împăratului abisinian Menelik II asupra impozantei armate coloniale italiene condusă de generalul Boratieri : „Efectul moral produs în Italia e imens — comunica scriitorul-diplomat Bucureștiului, într-un raport din 23 februarie ; ministrul Crispi, răsturnat ; la Milano și Pavia, neorînduieli grave, răniți și morți ; nenumărate familii în doliu și, ce-i mai trist, prestigiul armatei atins". Simpatiile personale ale lui Zamfirescu față de italieni și orientarea oficială a politicii externe a Bucureștiului spre Tripla Alianță, din care făcea parte și Italia, nu l-au împiedicat să aprecieze într-un raport din 7/19 noiembrie 1896, consacrat tratatului de pace de la Addis-Abeba, personalitatea lui Menelik : „Poporul italian... n-are cuvinte serioase de a fi nemulțumit de condițiunile păcii, luate în sine, deoarece trebuie să se recunoască moderațiunea pretențiunilor lui Menelik, în tot ce ar fi putut atinge amorul propriu italienesc... Negreșit, nu e tocmai plăcut pentru Italia, conchidea Zamfirescu, de a fi silită să comunice puterilor textul tractatului de față, prin care se anulează tractatul de la Uccialli și se recunoaște absoluta independență a Etiopiei, cînd este știut cîtă osteneală își dăduse în trecut spre a impune Europei, și, în special Franciei și Rusiei pe același Menelik de astăzi, independent și triumfător, ca un rege semi-vasal al Italiei..." După nouă ani, dezvoltarea relațiilor româno-etiopiene avea să se concretizeze prin vizita în țara noastră a lui Ato Haile Mariam, secretar particular al lui Menelik II, venit să negocieze clauzele unui tratat comercial ; în cinstea lui s-au organizat festivități speciale la Iași, Botoșani și Sinaia.

Un alt diplomat român, Gr. I. Ghica, ministru plenipotențiar al țării noastre la Paris, expunea la 20 mai 1899 un tablou politic și militar veridic al Marocului, dezvăluind „într-un mod rezumat, însă foarte clar, competițiunile diferitelor puteri europene în acea parte atît de ispititoare a Africii". Raportul întocmit de N.D. Ghica, atașat pe lîngă Legația României la Paris, după o călătorie făcută în Maroc, surprindea convulsiile în ajunul pierderii independenței, accentuate de domnia nefastă a sultanului Abd El Aziz și de infiltrările Franței, Angliei, Germaniei și Spaniei în sectoarele-cheie ale vieții acestei țări.

Condamnarea colonialismului în Africa va cuprinde în țara noastră straturi largi ale opiniei publice, iar pretențiile metropolelor de a se considera „puteri mesianice" vor fi supuse unor critici usturătoare. I. G. Duca va scrie, de pildă, în 1911, cu doi ani înainte de a deveni ministru al instrucțiunii publice și cu 11 ani înainte de a fi ministru al afacerilor externe : „Comedia aceasta, care constă în a te înfățișa în Europa ca apostolul libertăților și al principiului naționalităților și de a fi în Africa sau în Asia distrugătorul nemilos a tot ce este libertate sau a tot ce este respect al naționalităților, constituie o ipocrizie, la adăpostul căreia Europa nu se mai poate pune... În asemenea condițiuni cum să nu te bucuri cînd vezi popoarele africane refuzînd să primească această situație și ridicînd în sfîrșit capul ? Oricît de sălbatică ar fi deocamdată rezistența lor, ea constituie adevărata izbîndă a civilizației". În continuare, în articolul publicat de „Viața Românească" nr. 4 din 1911, sub titlul „Situația din Maroc", autorul va dezvolta ideea unității civilizației, arătînd că ea „va rămînea incomplectă, inferioară, atîta timp cît în numele ei popoarele se vor îngenunchia pentru interesele meschine ale celor tari, sau se vor asupri pentru a satisface poftele de cucerire și de glorie ale celor mari. Civilizația va fi însă biruitoare și va străluci cu toată puterea luminii ei în ziua în care se va fi răspîndit pînă într-atîta, încît să dea conștiința drepturilor și individualității lor etnice triburilor pierdute în colțurile cele mai întunecate ale pămîntului".

Căile și canalele utilizate de diplomația românească pentru exercitarea dreptului de reprezentare în diferite țări africane, au cunoscut — în condițiile determinate de existența regimului colonial sau a altor forme de subordonare — aspecte specifice, acomodate intereselor statului român și particularităților politico-istorice ale fiecărei entități africane.

Scara de reprezentare era suficient de variată și de sensibilă, capabilă de a reflecta termenii caracteristici ai legăturilor diplomatice cu spațiul african.

Astfel, cu Egiptul, evoluția relațiilor politico-diplomatice a purtat amprenta diferitelor stadii de evoluție istorică a acestei țări. Atîta timp cît respectivul stat se afla sub dependența formală a Înaltei Porți și sub cea efectivă a Marii Britanii, gradul de reprezentare diplomatică a țării noastre la Cairo era cel de agenție și consulat general. Memoriul diplomatului Mihail M. Pîclianu, care a precedat înființarea agenției noastre din Egipt în aprilie 1906, enumera, printre motivele unei asemenea inițiative, considerente de prestigiu statal ce impuneau ca supușii noștri să nu mai fie protejați de o putere străină, dezvoltarea liniei directe de navigație Constanța-Alexandria, extinderea relațiilor noastre comerciale cu Orientul etc. Autorul memoriului a devenit primul agent diplomatic și consul general al României, cu gradul de ministru plenipotențiar, clasa a doua. Pîclianu a întreținut relații cordiale cu Khedivul Egiptului, fiind primit de acesta în cîteva rînduri în audiență privată, în palatul Abdin din Cairo.

Agenția noastră diplomatică din Egipt a funcționat pînă în martie 1922, cînd, datorită dificultăților financiare, guvernul român a desființat-o împreună cu alte șase legații. Abia la 1 ianuarie 1928, din inițiativa ministrului de externe, Nicolae Titulescu, reprezentanța diplomatică a României de la Cairo va fi reconstituită, dar într-o nouă formă, calitativ superioară, aceea de legație.

Spre deosebire de evoluția agenției noastre de la Cairo ce a coincis, în general, cu etapele statutului internațional al Egiptului, pentru alte țări africane — față de care anumite interese ale României solicitau și un nivel de reprezentare ad-hoc — formula adecvată au constituit-o consulatele onorifice. Crearea lor a fost impusă de necesitatea de a dezvolta relațiile comerciale cu aceste țări și de a se acorda ocrotire persoanelor fizice și juridice ale României aflate pe teritoriul statelor africane. Consulatele onorifice nu îndeplineau funcții de reprezentare politică și stabileau legături numai cu autoritățile locale. Consulii onorifici nu posedau naționalitatea statului care îi acredita și, pe lîngă atribuții consulare, exercitau o îndeletnicire principală, în special comerțul. Consfințirea funcției de consul onorific în țările africane, supuse dominației coloniale sau regimului de protectorat, era precedată de o etapă obligatorie a obținerii recunoașterii dreptului de a o exercita de la ministerele de externe ale puterilor coloniale sau suzerane.

Primele consulate onorifice românești pe teritoriul continentului african datează din anul 1880. Ele au apărut în porturile Tripoli și Tunis, cu asentimentul Înaltei Porți, în orbita căreia intrau cele două țări africane. Atentă la situațiile speciale, diplomația românească a avut în vedere cazul deosebit al Tunisiei care, în acel an, era un stat semisuveran. D. Brătianu, ministru plenipotențiar român la Constantinopol, sugera Bucureștiului, într-o scrisoare, posibilitatea de a acredita consulul onorific român din Tunis „de-a dreptul Bey-ului, fără nici o intervențiune a Porții".

Apariția ulterioară a consulatelor onorifice s-a produs în succesiunea următoare : Sfax (1921), Capetown (1922), Tunis (1922), Oran (1923), Alexandria (1925), Port Said (1929), Tanger (1935). Nu toate aceste consulate s-au distins prin dăinuire, unele au cunoscut lungi întreruperi în activitatea lor. Cu toate acestea, ele oglindeau dimensiunile — la timpul respectiv — ale legăturilor, în special comerciale, întreținute de țara noastră cu diferite zone ale continentului african.

H. MONTGOMERY HYDE

camera 3603

(8)

Simultan, corespondenții din Nigeria au relatat o știre dintr-o regiune îndepărtată a țării și anume că un preot numit Ulokoigbe avusese o viziune. Iată cuvintele preotului : „În lumină am văzut un grup de cinci bărbați pe o stîncă ; unul era scund cu părul lung ; al doilea era gras și avea forma fructului arborelui de pîine ; al treilea avea o față ca o maimuță și era schilod ; al patrulea avea sticlă în ochi ; al cincilea avea o față de leopard. După o ceartă, al cincilea a dispărut. Schilodul l-a înjunghiat în spate pe omul care avea forma fructului arborelui de pîine. Cel cu părul lung l-a blestemat pe cel cu ochi de sticlă și l-a împins jos de pe stîncă. Atunci schilodul a sărit de pe stîncă lăsîndu-l singur pe Păr Lung. Păr Lung a pus mîna pe coroana de pe stîncă, dar aceasta nu i se potrivea pe cap și a căzut. Înnebunit de furie, Păr Lung a alunecat de pe stîncă și a căzut urlînd ca un posedat. Coroana a rămas pe locul ei în mijlocul stîncii".

Această descriere, ușor de recunoscut, a lui Hitler și a principalilor săi locotenenți (Goering, Goebbels, Himmler, Hess) a apărut și ea în presa americană. Populația a început atunci să ciulească urechile și să se intereseze de aceste profeții. Stephenson a dus lucrurile mai departe și, pentru a întări autoritatea lui de Wohl, s-a stabilit ca acesta să facă o profeție care să se realizeze în mod efectiv zece zile mai tîrziu. După ce a consultat stelele — și organizația lui Stephenson — astrologul a declarat presei că în următoarele zece zile se va constata că unul dintre aliații lui Hitler este nebun. Și într-adevăr, în cursul săptămînii următoare, un ofițer de marină francez scăpat din Martinica a declarat la Porto Rico că guvernatorul vichyist al Indiilor occidentale franceze, amiralul Robert, a fost cuprins de o nebunie violentă și poate fi auzit țipînd și urlînd toată noaptea.

Publicul lui de Wohl a fost deosebit de impresionat. Se părea că astrologul știe ce spune. Iată așadar un profet care face la New York o profeție confirmată imediat, întîi de un astrolog egiptean la Cairo și apoi de un preot nigerian din junglele Africii. În plus, el afirmă în mod precis că, în răstimp de zece zile, unul dintre aliații lui Hitler va înnebuni și așa se și întîmplă. Ca urmare a acestor fapte, reputația astrologului strălucea la fel de puternic ca și stelele de care vorbea.

După acest început încurajator, la New York, astrofilozoful — căci așa începuseră ziarele să-l numească — a început să facă turnee prin țară și, în întruniri publice, la radio, în articole de presă reluate de numeroase ziare, declara că soarta lui Hitler este pecetluită. Ulterior, el s-a dedat la atacuri similare împotriva ambasadorului francez vichyist Henry Haye și împotriva colonelului izolaționist Lindberg. „Hitler este în declin, spunea el. Punctul de răscruce a apărut în martie 1939, atunci cînd Germania a invadat Cehoslovacia. Noi nu putem prezice data precisă a înfrîngerii sale, dar dacă Statele Unite vor intra în război înainte de primăvara viitoare, Hitler este condamnat".

După ce a îndeplinit această misiune fantastică, dar eficace, astrologul de Wohl s-a înapoiat în Anglia.

GALLUP GREȘEȘTE CU 4%

Stephenson a reușit să obțină informații valoroase și despre politica internă americană. El a fost în măsură să pună la dispoziția Londrei aprecieri demne de încredere despre evenimente viitoare, de exemplu despre rezultatele alegerilor prezidențiale din 1940—1944, pe care le-a prevăzut cu o remarcabilă exactitate. La începutul lunii februarie 1944, Stephenson a raportat că „Roosevelt s-a angajat față de partid să înlăture candidatura lui Wallace la funcția de vicepreședinte", fapt pe care nu l-a știut nici măcar Henry Wallace decît cu cinci luni mai tîrziu, (exact înainte de a fi respins de Convenția democrată).

Oponentul republican al lui Roosevelt în alegerile din 1944, Thomas E. Dewey, a fost foarte influențat de anchetele preelectorale ale Institutului american pentru sondarea opiniei publice sau, cum i se spune de obicei, Institutul Gallup. L-a încurajat, probabil, și faptul că dr. George Gallup era el însuși republican. Din nefericire pentru Dewey, Institutul Gallup nu s-a dovedit cu această ocazie un ghid demn de încredere, rezultatele sondajelor lui indicîndu-l pe Dewey în frunte aproape pînă în ultimul minut. Ulterior, s-a sugerat că Gallup ar fi modificat în mod intenționat cifrele în favoarea lui Dewey, în speranța de a influența în acest fel corpul electoral. Afirmația era cu totul inexactă. Marja de eroare s-a datorat unei greșeli efective de calcul.

Între timp, la Londra, primul ministru britanic era extrem de interesat de rezultatul acestor alegeri care aveau loc în stadiul final și crucial al războiului. Lui Stephenson i s-a cerut să furnizeze un pronostic independent. El l-a rugat pe Donovan să-l ajute la pregătirea „unei analize clinice" a tendințelor electorale. Donovan a analizat perspectivele împreună cu președintele. Datele respective au fost predate apoi lui David Seiferheld, un expert britanic în domeniul statisticii. Acesta a ajuns la concluzia că Gallup săvîrșise o eroare de aprecieri de ordinul 4%. Ulterior, s-a dovedit că Seiferheld prevăzuse în mod corect rezultatele în fiecare stat luat în parte, cu excepția unuia singur.

Cu o săptămînă înainte de alegeri, Stephenson a trimis o telegramă la Londra, declarînd totodată în glumă prietenilor săi că va fi considerat „fie idiot, fie genial". „Evaluările mele, scria el, sînt în contrast marcat cu acelea ale lui Gallup și ale altor analiști și personalități politice. Sondajul meu indică victoria lui Roosevelt în minimum, repet, minimum 32 de state și în maximum 40 de state. Dewey va cîștiga cel puțin în Dakota de Nord, Dakota de Sud, Nebraska, Colorado, Kansas, Wyoming, Vermont, Iowa și cel mult în statele de mai sus plus Maine, Idaho, Wisconsin, Indiana, Michigan, Ohio, Minnesota și Illinois... Ultimele patru state sînt cele mai nesigure pentru Dewey și este probabil ca el să piardă trei dintre ele".

Rezultatul alegerilor a fost exact cel prevăzut de Stephenson. Dewey a cîștigat în toate cele 8 state menționate ca un minimum și în patru din cele indicate ca posibile. Roosevelt a învins în 36 de state.

Altă prezicere făcută de Stephenson se referea la importantul post de primar al New Yorkului. La începutul anului 1944, el a afirmat că Fiorello La Guardia nu va candida din nou și că viitorul primar va fi William O'Dwyer. Pe atunci, se considera ca de la sine înțeles că La Guardia se va prezenta din nou. 18 luni mai tîrziu, O'Dwyer era ales cu cea mai mare majoritate înregistrată în istoria orașului.

„COLOANA A V-A" ÎN IMPAS

După cum am mai arătat, înainte de Pearl Harbour Stephenson organizase cu succes o propagandă disimulată menită să întărească adepții intrării în războiul antihitlerist și să-i discrediteze pe izolaționiști. După ce Statele Unite au intrat în război, prima din aceste activități a devenit inutilă. Dar organizația lui Stephenson a continuat să analizeze publicațiile și emisiunile radiofonice ale foștilor izolaționiști descoperind că, pe măsură ce spiritul combativ generat de evenimentele de la Pearl Harbour slăbea și pe măsură ce aliații continuau să sufere înfrîngeri, presa izolaționistă se simțea încurajată să publice o tot mai vehementă și mai abundentă propagandă anti-roosevelt, antibritanică, antisovietică și antisemită. Toate aceste atacuri păreau să fie elaborate după un tipar unic. Astfel, o temă antibritanică apărea într-un organ de presă pentru a fi preluată de un altul, pînă ce se răspîndea în întreaga țară.

Dovezile în acest sens au fost incluse de Stephenson într-o serie de documente intitulate „Propaganda coloanei a V-a a axei în Statele Unite". Se analizau vicleșugurile la care recurgeau izolaționiștii și se arăta că, deși o parte din propaganda lor era opera unor americani, cele mai multe erau dictate de germani, fie prin propagandiști ca Viereck, fie prin intermediul unor emisiuni pe unde scurte.

Primul volum despre „Propaganda coloanei a V-a", care se referea la perioada dintre 7 decembrie 1941 și 24 ianuarie 1942, i-a fost predat de Stephenson lui Donovan. A fost prezentat apoi președintelui Roosevelt care s-a arătat extrem de impresionat. Într-adevăr, președintele nu-și dăduse seama pînă atunci cît de răspîndită și cît de coordonată era această propagandă deoarece nici o agenție oficială a S.U.A. nu se gîndise să o studieze. La 23 februarie 1942, președintele a rostit o cuvîntare adresată națiunii americane în care, pentru prima oară, i-a denunțat pe „colportorii de zvonuri și de propagandă otrăvită din mijlocul nostru". El a folosit o serie de idei conținute în docu-

→

mentele lui Stephenson și un paragraf din discursul său a fost direct inspirat de aceste documente.

Ulterior, consilierii președintelui i-au cerut lui Stephenson să le pună la dispoziție un exemplar al fiecărui volum, pe măsură ce acesta era terminat. Pe baza instrucțiunilor președintelui, a fost lansat un viguros contraatac. Ziarul „New York Herald Tribune" a inclus extrase din documente într-o serie de articole. Noapte de noapte, timp de o săptămînă, posturile de radio C.B.S., inspirîndu-se exclusiv din aceste volume, au consacrat principalele lor emisiuni de știri discuțiilor despre propaganda inamică. În presă au apărut zeci de articole, editoriale și caricaturi pe aceeași temă.

După ce a pregătit astfel opinia publică pentru o acțiune mai directă, președintele a putut să treacă la atacuri frontale. A fost interzisă expedierea prin poștă a unor foi de propagandă folosite de izolaționiști și de simpatizanți ai „axei". Unii dintre editorii acestor foi au fost arestați și 33 dintre ei au fost implicați în cel mai mare proces de trădare din istoria americană.

Pe măsură ce se desfășura campania împotriva membrilor „coloanei a V-a", Stephenson putea vedea cum afectează ea opinia publică americană. Rezultatele oglindite de sondajele Gallup erau dintre cele mai încurajatoare. La 11 martie 1942, numai 49% din populația americană considera că Anglia face tot posibilul pentru a cîștiga războiul. Șase săptămîni mai tîrziu, la 23 aprilie, procentajul depășea 65%, deși nu survenise între timp nici o victorie militară sau navală importantă, de natură să influențeze publicul în favoarea Angliei.

O CĂPTUȘEALĂ DE POȘETĂ

În ciuda dificultăților de limbă și de altă natură, Stephenson a reușit să organizeze legături demne de încredere în interiorul ambasadei japoneze de la Washington și al consulatelor japoneze de la New York și San Francisco. Din informațiile provenite de la acestea, coroborate cu alte surse din afară, a devenit evident, cu cîteva luni înainte de Pearl Harbour, că militariștii de la Tokio pregăteau războiul. Un incident produs pe la mijlocul anului 1941 a arătat că japonezii se pregătiseră ca, în eventualitatea unor ostilități cu Statele Unite, să transfere din Statele Unite în Argentina sediul spionajului din emisfera occidentală, care acționa sub paravan diplomatic. Dintr-o sursă de la Ministerul de Externe argentinian, Stephenson a aflat că doi diplomați japonezi de mai mică importanță erau transferați de la Washington la Buenos Aires ; Stephenson avea toate motivele să creadă că ei se ocupau în realitate cu spionajul. De fapt, aceste persoane împreună cu însoțitorii lor, se și îmbarcaseră. Despre unul dintre ei, Hirasawa, se știa că fusese implicat în 1939 în demisia forțată, din postul de prim-ministru, a lui Kichisaburo Nomura și în asigurarea supremației elementelor progermane la Ministerul de Externe japonez.

Ca rezultat al acțiunii prompte desfășurate de Stephenson, Hirasawa și prietenii săi au fost debarcați la Barbados și trimiși cu avionul în Trinidad, unde se făcuseră toate aranjamentele pentru primirea lor. La Port of Spain au fost interogați, fotografiați și percheziționați și li s-au luat și amprentele digitale. S-a descoperit că transportau o serie de publicații tehnice britanice și americane, necesare activității de spionaj, hărți pe care era marcat amplasamentul bazelor navale britanice și americane din emisfera occidentală, liste cu legăturile lui Hirasawa și aproximativ 40 000 de dolari, dintre care 15 000 ascunși în căptușeala poșetei soției lui Hirasawa. După cum era și de așteptat, ei au invocat privilegiile diplomatice. Dar statutul diplomatic nu era aplicabil în cazul de față întrucît se stabilise între timp că guvernul argentinian refuzase să-i acrediteze, sub pretext că personalul tuturor misiunilor diplomatice din Buenos Aires era limitat ca număr. Japonia a reușit totuși să ocolească această restricție, ridicîndu-și imediat după aceea misiunea din Argentina la rangul de ambasadă. Dar englezii — ca și americanii, pe care Stephenson îi informase — nu s-au arătat dispuși să-i lase să plece. După multe discuții, „diplomații" japonezi, au fost duși cu vaporul la Halifax sub o pază severă. Acolo au fost interogați din nou și, după repetate proteste ale guvernului japonez, au fost în cele din urmă repatriați, ducînd cu ei 47 de geamantane, dar nu și cei 40 000 de dolari, hărțile și publicațiile tehnice.

Pe la mijlocul lunii noiembrie 1941 a sosit la Washington un emisar special al Japoniei, Saburo Kurusu. În calitate de ambasador japonez la Berlin, el semnase pactul tripartit cu Germania și Italia. Actuala sa misiune urmărea să determine Statele Unite să accepte supremația Japoniei în Orient și, în cazul că ar fi dat greș, să provoace americanilor un fals sentiment de securitate, vorbindu-le despre pace, pînă ce șefii săi militari aveau să fie gata să lovească. El era sprijinit de ambasadorul Nomura, fost ministru de externe japonez.

Stephenson a izbutit să introducă în misiunea Kurusu pe unul din agenții săi. Acest agent, care era cetățean britanic, trăise 15 ani în Japonia și vorbea deci curent limba japoneză. Agentul a intrat în legătură cu secretarul trimisului special, care se numea Yuki, și s-a întîlnit în repetate rînduri cu el într-un apartament din Washington, înzestrat din timp cu aparatura necesară înregistrării convorbirilor. El i-a vorbit lui Yuki despre simpatia sa pentru japonezi și i-a declarat că ar putea folosi influența sa pentru a-i convinge pe lordul Halifax și guvernul britanic să determine Statele Unite să-i potolească pe cei ce militau împotriva Japoniei. Informațiile obținute din înregistrări au fost traduse, transcrise și trimise zi de zi președintelui Roosevelt de către Stephenson. Pentru președinte, ele au reprezentat o nouă confirmare a atitudinii Japoniei și a intențiilor sale de viitor, care deveneau tot mai alarmante ; înregistrările completau, de asemenea, telegramele diplomatice japoneze dintre Tokio și Washington, interceptate de autoritățile americane datorită îndemînării criptografilor americani care reușiseră să descifreze codurile și cifrurile japoneze.

La 27 noiembrie, președintele l-a trimis pe fiul său, James Roosevelt, la Stephenson cu un mesaj special, al cărui conținut nu era cunoscut pe atunci nici Ministerului de Externe britanic și nici Ambasadei britanice din Washington. În aceeași zi, Stephenson l-a telegrafiat la Londra. Telegrama sa avea următorul conținut : „Negocierile japoneze întrerupte. Serviciile armatei se așteaptă la o acțiune în răstimp de două săptămîni".

Această știre a produs o agitație considerabilă în birourile guvernamentale din Londra. S-a căutat să se obțină imediat confirmarea ei. Ministerul de Externe a trimis o telegramă urgentă ambasadorului din Washington, întrebîndu-l dacă avea cunoștință de un raport privind o probabilă acțiune militară japoneză. Din întîmplare, cînd a sosit telegrama, ambasadorul Halifax era plecat la vînătoare în Virginia. A fost deci obligat să se întoarcă în grabă la ambasadă pentru a răspunde că nu știa nimic despre un asemenea raport. Printr-o altă telegramă urgentă, Stephenson era informat că primul ministru și cabinetul ar fi deosebit de interesați să cunoască sursa informației sale. Stephenson a răspuns scurt : „Președintele Statelor Unite".

Două zile mai tîrziu, Cordell Hull s-a întîlnit cu Halifax și i-a comunicat știrea în mod oficial. „Partea diplomatică a relațiilor noastre cu Japonia a luat în mod oficial sfîrșit, i-a spus el ambasadorului britanic. Problema va fi lăsată acum pe seama oficialităților armatei și marinei militare... S-ar putea ca Japonia să treacă la acțiune pe neașteptate, folosind elementul surpriză".

Felul în care s-a produs surpriza, cam la o săptămînă după această comunicare, este de domeniul istoriei.

MISTERUL PĂPUȘILOR SIAMEZE

Pe atunci, se presupunea că japonezii nu vor fi în stare să desfășoare o intensă activitate de spionaj în S.U.A. deoarece, înainte de Pearl Harbour, sistemul lor de spionaj se bazase exclusiv pe ambasadă și pe consulate. Nu exista nici o dovadă că ei ar fi făcut unele aranjamente în această privință — anticipînd ziua cînd ele urmau să fie închise — afară de faptul că transferaseră conducerea spionajului în Argentina. Și, într-adevăr, după cîte știm, ulterior evenimentelor de la Pearl Harbour, un singur agent din Statele Unite a continuat să trimită informații de spionaj japonezilor. Este vorba de o femeie, Velvalee Dickinson, care ținuse o prăvălie de păpuși la New York și lucrase ca agentă japoneză înainte de izbucnirea războiului. În 1944, cînd a fost arestată, ea a declarat la F.B.I. că, la 26 noiembrie 1941, soțul ei — care între timp decedase — primise 25 000 de dolari din partea atașatului naval japonez, Ichiro Yokoyama, pentru a furniza informații la Tokio. Dar toate dovezile indicau că doamna Dickinson, și nu soțul ei, primise acești bani. De altfel, ea mai primise în trecut 35 000 de dolari pentru informațiile furnizate serviciului de spionaj naval japonez.

Stephenson a fost acela care a pus inițial F.B.I.-ul pe urmele doamnei Velvalee, atunci cînd i-a înmînat lui Hoover textul uneia dintre scrisorile ei, interceptată de cenzorii din Bermude. Velvalee Dickinson obișnuia să transmită informațiile de spionaj într-un limbaj de cod care, întocmai ca și păpușile ei, era de fabricație japoneză. În scrisori adresate unor intermediari din Argentina, ea spunea de exemplu : „Am obținut de curînd o minunată dansatoare de templu siameză ; a fost însă stricată și anume — ruptă la mijloc". Aceasta însemna : „Am obținut de curînd informații despre un vas purtător de avioane avariat de o torpilă care a nimerit în mijlocul vasului" (era vorba de vasul „Saratoga"). La fel, înțelesul frazei : „Nu pot găsi pereche acestui dansator siamez și de aceea voi costuma o păpușă obișnuită într-o a doua păpușă siameză", era : „Întrucît nu se poate obține un vas de același tip, un vas de război obișnuit este transformat într-un al doilea vas purtător de avioane". Din nefericire, scrisoarea interceptată în Bermude nu dădea nici o indicație despre identitatea autorului căci era nesemnată, iar adresa expeditorului era aceea a unei femei care, interogată de F.B.I., a jurat că nu scrisese ea scrisoarea respectivă și că nu-l cunoștea pe adresantul din Buenos Aires. Cu același rezultat negativ s-au soldat și cercetările în privința altor scrisori similare căzute în mîinile F.B.I.

Mai tîrziu însă, Velvalee Dickinson a făcut o greșeală stupidă. Pînă atunci, ea alesese adresa expeditorului la întîmplare, din indicatoarele străzilor. Ele aparțineau unor persoane de care nu auzise niciodată. Într-un moment de furie,